ספר

נחלת עולמים

יכלכל

ציונים לנפשות גדולי ישראל, שרי התורה, אנשי השם,
רבנים, גאונים, וסוחרים נכבדים, אשר לאמונה גברו בארץ,
אשר מצאו להם קבר בעמק הבכא, פה ווארשא.

נאסף ע"י

שמואל יעוונין

ווארשא

בדפוס ר' יצחק גאלדמאן נ"י
שנת תרמ"ב לפ"ק.
תרמ"ב

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

הסכמות

מכבוד הרב הגאון, המובהק לרבים, שמו נודע בשערים המצוינים בהלכה, מוהר"ש זנוויל נ"י קלעפפיש, עין העדה בדת והוראה פה ק"ק ווארשא יע"א.

הראני כבוד ידידי שב"א גבר חכם בעוז גזע ישישים הרב כו' מ' **שמואל** נ"י בהרב הגאון ונודע לתהלה מו"ה **אברהם יונה יעוונין** ז"ל מהוראדנא, מעשה ידיו להתפאר, אשר אזן וחקר אסף וקבץ ידיעות שונות בזכרון טוב לגדולי עירנו, אנשי השם רבנים גאונים, גם מנגידי ונדיבי העם יראי ה' וסוחרי אמונה, כולם זכרם לברכה, אשר התנוססו פה קהלתנו יצ"ו. גם מהרבה גדולי תורה, שועים ונכבדים הנודעים לשם ולתפארת, מעיירות אחרות, אשר בעקבי תמורות הזמן מצאו מנוחה נכונה, בעמק הבכא, פה ווארשא, ויטע להם מטעמי ידיעות נכבדות, על פעולותיהם ודרכם בקדש, שם עולם להם, ונחלת עולמים לבניהם אחריהם.

ובזאת נעשה בהרבה עיירות גדולות בישראל, ע"י חכמי הרשים, זכרון טוב הוא לימים הראשונים וגם לאחרונים, ולמען ידעו עוד בנים יולדו, ללכת בדרכי אבותיהם, ולהשים להם שם ותהלה בארץ.

גם ע"ז שם עיניו ולבו להעתיק את מצבת קבורתם, אשר ברבות הימים הכל נשכח עד כי אין זכר למו. למען תהי' חרות בעט שמיר על לוח לבות בניהם אחריהם, בעת יקראו בספר ושום שכל.

ואפריון נמטי להרב מוהרש"י הנ"ל שי', על פעולתו הרצויה ומחשבתו המאושרה, כי הוא יקרא דחיי ודשכבי, ויהי ה' עמו, וזכות הצדיקים נ"ע ימליצו טוב על כל בית ישראל.

באתי עה"ח, היום יום ג' ט"ז אד"ר תרמ"ח, פה ווארשא.

נאום שמואל זנוויל במוהרי"ז ז"ל מו"צ דפה ק"ק.

מכבוד הרב המאוה"ג בתורה וביראה, שפתותיו שושנים, נאה דורש ונאה מקיים, חובר חבורים מחוכם מו"ה בנימין דוד נ"י ראבינאוויץ מ"מ דמתא, ומו"צ פה ווארשא.

הנה באסוף ה' אליו מן התבל, אנשי חיל רבי פעלים, אשר בעוד בחיים חייתם היו בעלים בעמיהם, ונהלו להם כבוד מאת אחיהם. בעבור הקדישם חייהם למעללים נכבדים בעבור קהלתם, או בעבור עבודתם על שדה התורה החכמה והמדע, או בעבור צדקותם ותכונת נפשם הרמתה, יאסף גם זכרם ברבות הימים מבני דור החדש, ובספותם שטף הזמן השוטף, את כל מעשיהם ומעלליהם ישטוף בתהום הנשיה, והיו כלא היו, ובהרבה עיירות נכבדות, כמו פראג, קראקא, לבוב, ווילנא ועוד, עמדו אנשים יקרי הערך בעלי דעה בתורה ובחכמה, והעתיקו את הטורים אשר נחרתו על מצבת קברותיהם בעת עוד זכרון מעלליהם חי בלבבות בני עדתו למזכרת עולם, והוסיפו

עוד לחרות בספר מקורותיהם הנכבדות, וכה חרשו בצפורן שמיר כל תוקף מעלליהם ופעולותיהם, ובזה עשו „יקרא דשכבי", לאנשים האל המתלוננים בצל שדי, ולאלה האחרונים „יקרא דחיי", כמו שכבוד אבותיהם היו לנגד עיניהם, וישתדלו לקיים מעשה אבותיהם בידיהם.

ובמעשה האנשים יקרי הערך ההם, התעורר גם האיש היקר, זה ידידי, בר פחתי ובר אבהן, הרב וכו' מו"ה **שמואל** נ"י יעוונין, בהציגו לפני את מחשבתו הטהורה ומאושרה, לכל בעל נפש יקרה, לעשות כמתכונתם גם לעדת עירנו ווארשא יע"א, המעטרה בין כל קהלות הנכבדות, והחסרה עוד דבר טוב ומועיל כזה. שמחתי עליו והיה טוב בעיני, ולכן ידי תכון עמו, ואמינא לפעלא טבא יאושר כחו. ולאנשי קהלתנו יצ"ו אומר, שימו עיניכם ולבבכם על החבור המועיל הלזה, ועל מחברו, אשר אם גם הוא טרוד לרגלי מו"מ בשבתו פה, לקח לו מועד גם לזה, ואצל רוח מבינתו להוציא לפעולת אדם את המפעל הטוב והנכבד. „נחלת עולמים" היא, למזכרת העדה לדור דורים. וזכות הגאונים והצדיקים וכל אנשי השם אשר ינוחו פה בעמק הבכא, ימליצו לטוב לנו כל הימים.

באתי עה"ח יום ג' פ' בא שנת תרמ"א לפ"ק ווארשא.

נאום בנימין דוד בהרב מוהרי"ץ זצ"ל ראבינאוויץ המ"מ ומ"ץ דפה.

* * *

שרש דבר :

עַתָּה בּוֹא כָתְבָהּ עַל לוּחַ אִתָּם, וְעַל סֵפֶר
חֻקָּהּ, וּתְהִי לְיוֹם אַחֲרוֹן לָעַד עַד עוֹלָם :
(ישעי' ל' ח').

כיום הזה שידובר בי בקהל הקוראים הנכבדים, מה זאת מטרתי במחברתי הנוכחת, אשר פי יקבנה בשם „נחלת עולמים״, ועל מה אדניה הטבעו. הנה עצמה לא אכחד תחת לשוני, כי תעודתה נשגבה היא ; להפיץ אור יקרות על תולדות חיי אנשי השם, קרואי העדה המצוינים בשדה הקברות, בעיר ווארשא. ובאשר יקר הוא עד מאד זכרון האנשים ומדת ימיהם אשר הלכו לפנינו פה בחיים, בנאות התורה והחכמה, ובמעשה הצדקה, בקהל ועדה, להרים קרן ישראל ואמונתם בעמים, ולהשכיל לבניהם אחריהם המתיחסים למשפחותיהם, אל-מות רוח ונפש האדם החיה במרומים, על פי הליכות דרכה בקדש פה עלי אדמות, כי ישימו אל לבם ללכת בדרכי אבותיהם, ובזה יכבדו שם אבותיהם גם אחרי מותם, כתורה וכמצוה (קדושין ל' א') כי כל איש ואיש אשר יתבונן בשום לב על דרכיהם הישרים, אז יעלה את שם אבותיו, ביראת הכבוד על כל נתיבותיו, ודור ישרים יבורך.

ומעשה יום יום יחוה לנו דעת, מאלה חכמים וידועים אוהבי זכרונות עולמים, אשר השכילו לעשות בערים שונות, בהציבם יד ושם ליושבי עירם נוחי נפש, וחברו בנושא זה ספרים ארוכים, המדברים בצדקה מתועלת המושג לכל איש אשר לב רגש לו, לבל יכוסה שמם בתהום הנשיה, אלה אשר התהלכו לפנינו בארץ החיים, כי במו ישראל יתפאר, וזאת תהלתו.

הנה כן מחברתי זאת תחלק שלל, רקמת התהלה, תפארת ויקר, „לדחיי ודשכבי״. אמנה המצבות בחצר-מות בעצמן, הלא שני העת תאכלנה אותן בכל פה, ומרביתן כבר נשקעו באדמה, ואין רשומן ניכר בחין ערך הצפון בזה *),

---

*) עיין בס' עקרי דינים, המכונה עקרי הד"ט, סי' ל"ה סעיף י"ט, וז"ל ובעיקרן של מצבות הללו, עיין להרב ברית עולם סי' תשל"ח בשם האר"י ז"ל בשער המצוה (פ' ויחי). שכתב שהוא ענין גדול עיי"ש, וזהו דעת ר' נתן ירושלמי שקלים (פ"ב הל"ה), תנא בשם ר' נתן מותר המת יבנה לו נפש על קברו (פירושו בנין, או ציון, מפני כבודו של מת שיהא רשומו ניכר, עיין במפרשים. והכוונה בזה רצויה, כי בהציון אשר יהרם על קבר המת יעשו חסד עם המת, באשר לא יכרת שמו לדור אחרון, וכל מעשיו הטובים וצדקותיו אשר עשה עם בני אדם על הארץ בהתהלכו לפניהם בארצות החיים, ישרו ותומתו כולם יתנוססו לגאון ולתפארת על לוח המצבה, והכבוד הזה כפלים לו לתושיה, כי בניו קרוביו ושאריו וכל בני משפחתו, יתפארו במעשה ידיו הנעלים, והיה בקראם דברי המצבה הלא יחדשו רוח נכון בקרבם לעשות כמעשה אבותיהם,

וברבות הימים הכל תשכחנה; קנאתי במחברים האלה, לעשות כמתכונתם, ואקוה כי בני ווארשא היקרים, ידעו להוקיר את עבודתי כי רבה היא, ויודו לי על מפעלי הנכבד.

והנה אף כי הרעיון הנשגב הנזכר די הוא לתת צדק לפעולתי, גמרתי אומר לשכלל מלאכתי, עד מקום שיד יגיעתי הרבה מגעת, ולכבד גם כן בספרי זה, זכרון מות ישרים, גבורי ישראל מערים שונות ורחוקות, אשר הופיעו פה כראי מוצק, בהדרת גאונם, אם מעט או הרבה זמן; מהם אשר באו לשאול ברופאים, למצוא מזור וארוכה למחלתם, כן אלה אשר הסתופפו פה בישיבת עראי בעקב שארי תמורות הזמן, ובבית מועד לכל חי דפה ינוחו שנת המות לקץ הימין.

כן מצאתי את לבבי לספח ציונים אחדים מאנשי המעלה הנקברים בחצר-מות במגרש פראגא, אשר בו מצאו למו קבר אנשי השם טרם יסדו הבית מועד לכל חי בווארשא (בשנת תקס"ז).

בזכרון לנצח בקהל ה', ביחס הסדר והין ערך המקום להציב יד ושם לכאו"א בשערי מחברתי עפ"י דברת הענין, ראיתי להקדים פני הזמן. חוקה אחת ומשפט אחד הוא לי, לגולל לפני הקורא המשכיל, את כתובות המצבות עפ"י השתלשלות השנים והחדשים, הבאים בעקבות תוצאות למות, אשר יפקיד כל חי רוחו, לחי עולמים.

המחבר

למען ימצאו חן בעיני אלהים ואדם, ובזאת יכבדו את זכר אביהם גם אחרי מותו. אולם באשר באזלת החיים בימינו לא תתן השב רוח לבני תמותה, ובשטף מרוצת הזמן השכחה בעולם המעטה מצבות בני המת, לרגלי העבודות העמוסות משא לעיפה, המציאו חכמי לב בזכרון טוב לנו ולבנינו עד עולם, לכתוב בספר חקה כל המצבות מאנשי שם, ולעשות להמתים שם עולם למען לא ישכח שמם עלי אדמות מפי בניהם לימים יבאו, וחדשים לבקרים למראה עיניהם ישימו אל לבם, להתבונן על דרכיהם הישרים, ומהם יראו וכן יעשו). ועיין בס' חסידים סי' תשל"ח ובפי' החיד"א ז"ל שם, שהביא ג"כ דברי עקרי הד"ט הנ"ל, ומסיים שם, והא דרשב"א (ירושלמי שם) אין עושין נפשות לצדיקים שדבריהם (פי' מעשיהם, וכדפי' הריב"ש ז"ל בתשובותיו סי' תכ"א) הם זכרונם, היינו הנפשות שהיו עושין מתואר ומסומן (כוונתו על היתרונות אשר יעשו אצילים ואפרתים ביתר פאר, וזר תפארה, לקברי אבותיהם), ובאופן כזה אמר שאין צורך לצדיקים, אבל אבן כל שהוא מודה שהוא צריך, כמו שכתב רבינו האר"י ז"ל עיי"ש, ועיין עירובין פ"ה משנה א' וברע"ב שם, ועוד נמצא בהרבה מקומות בש"ס ופוסקים וספרי הקבלה אשר יורו לנו את הטוב הצפון בזה:

א) הרב המאוה"ג קדוש עליון מ' יוסף בהרב מ' ישראל ליב זצ"ל מחמעלניק, בפראגא מנו"כ, נ"נ כ"ט מנ"א תקנ"ד, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

מות שונא החיים, בגוית איש צדיק וירא ד' מנעוריו, שלח ידים.

ה"ה הרב המאוה"ג החסיד קדוש עליון מו"ה יוסף בהרב מ' ישראל ליב מחמעלניק, נפטר בדמי ימיו ד"ט אב תקנ"ד, תנצב"ה.

ב) אביר הגביר השר בישראל הר"ר שמואל זביטקאווער מפראגא, הוא הגבר הפליא להראות נפלאות במעשה הצדקה, וזרועו סמכתהו לעשות ישועות בעירו לנכאי-לב, כאחד גדולי הנדיבים בעם, שרידי דורות עולמים, ועל נדיבות קם בגמילות חסדים, והקדיש שם שמים ושם עמו, ברוב תגמוליו, והמון רחמיו וחסדיו, אשר לא התאפקו לבני עמו, כנודע בשערי בת רבים...., שמו הטוב לא ימוש מפי תושבי עדתו, וזכרונו חרות על לוח לבותם.

בפראגא מנו"כ, ונפטר ד"ה תשרי תקס"א, וז"ל מצבתו:

פה נטמן

איש חי רב פעלים נדיב ושוע פרנס דד' ארצות, ה"ה הגביר מו"ה יוסף שמואל נ"ע, בהמנוח מ' אביגדור ז"ל, נפטר יום ד"ה לחודש תשרי שנת תקס"א.

שוא עמל אדם, תחבולות גבר,
כל מעשה איש כמוהו, יכלה ימצא קבר
צדקה מצבת תם, מזכרת נקי חסדו
ינוח בזה, עליהם, ימצא בשמים עדו, תנצב"ה

ג) הרב הצדיק עובד ה' עבודה תמה מוהר"ץ הירש ב"ר זלמן אבי הרה"ק איש המופת מו"ה יחזקאל זצ"ל מקאזמיר, בפראגא מנו"כ, נ"נ בשנת תקס"ד, (יום מותו נמחק ובלתי ניכר), וז"ל מצבתו.

פ"נ

עינינו זלגו דמעות על פטירת הצדיק יסוד עולם נזר ישראל בעל חבצלת השרון בוצינא קדישא חסידא ופרישא עובד ד' באמת איש אלהים מ' צבי ב"ר זלמן זצלה"ה. אביו של אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש והטהור מופת הדור כל רז לא אנים לי' מכל קצוי ארץ נהרו אליו לדרוש ולחסות בצל

כנפי קדושתו, עטרת ישראל מ' יחזקאל זצלה"ה, מק"ק קאזמיר. בשנת תקס"ד לפ"ק, תנצב"ה.

ד) הרבני המופלג ונכבד הר"ר בנימין וואלף במוהר"א אבוש הכהן ז"ל, נפטר ד"ו ניסן תקס"ח, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

איש תם וישר ה"ה התורני והרבני המופלא והמופלג המושלם מו"ה בנימין זאב וואלף הכהן במו"ה אברהם אבוש כ"ץ מדאמבראווע, נפטר ביום שבת ד"ו ניסן שנת תקס"ח, תנצב"ה.

ה) השר ונגיד בישראל מ' סענדר מייזיל ז"ל, נפטר ד"ב אלול תקס"ט, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

סר מרע, עושה טוב, נדיב עם, דלים ואביונים החזיק, רב הושיעם, ירא אלהים שר ונגיד בישראל, המפורסם לשבח ולתפארת, ה"ה הנגיד מו"ה סענדר מייזיל זצלה"ה, שנפטר ביום ש"ק ונקבר ביום א' כ"ב אלול שנת תקס"ט לפ"ק, תנצב"ה.

ו) הרב הגביר ונכבד בדורו, מוהר"מ נפתלי ב"מ אברהם הלוי ז"ל מקראקא, נפטר ט' תשרי תק"ע, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

הרב המופלג חריף ובקי המפורסם, שמו ושמעו הלך למרחוק, הולך תמים ופועל צדק, עסקן בתורה ובמצות ובצרכי הצבור, חכם השלם במעלות ומדות, מוהר"ר משה נפתלי במו"ה אברהם הלוי מקראקא, נפטר ביום ג' עי"כ תק"ע לפ"ק, תנצב"ה.

ז) הרב ח"ק המפורסם מו"ה מנשה זצ"ל מקאזניץ, נ"נ ה' אלול תקע"ד, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

הרב המופלג המפורסם ירא אלהים עובד השם באמת מעודו, גברא חסידא יקירא ופרישא, ורבים השיב מעון, מו"ה מנשה במו"ה דוד זללה"ה מקאזניץ, נפטר ביום א' ה' אלול שנת תקע"ד לפ"ק, תנצב"ה.

ח) הרב הגביר המפורסם בצדקת פזרונו פו"מ מ' זלמן בהרבני מ' משה ז"ל הנקרא ר' זלמן יערסלאווער, זקנו של הגה"ח מופה"ד מרן ישעי' מושקאט זצ"ל, נפטר כ"ד סיון תקע"ה, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

איש זקן ושבע ימים, ירא אלהים הלך בדרכי ישרים, פזר נתן לאביונים, ה"ה הרבני המופלג הגביר והטפסר המפורסם לשבח בכל קצוי ארץ, כבוד שמו מפארים מו"ה **שלמה זלמן** בהרבני מ' משה **מיערסלאוו**, נפטר ביום א' ונקבר ביום ב' כ"ד סיון תקע"ה לפ"ק, תנצב"ה.

ט) הר"ר אברהם דאנציגער [א], אחי הגאון מופה"ד מוהר"ש פייביל אבד"ק גריצא [ב], והרב הגאון מו"ה גבריאל אבד"ק ראדים זצ"ל, נפטר כ"ה תמוז שנת תקע"ה, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

איש תם וישר ה"ה מו"ה **אברהם** ב"ר צבי הירש **דאנציגר**, נפטר כ"ה תמוז שנת תקע"ה לפ"ק, תנצב"ה.

י) הגאון החריף המפורסם בדורו מוהר"ר משה זלמן שהיה אבד"ק קארעץ, ודק"ק קראקא [ג] בהרב ר' בושקא זצ"ל. נ"נ ו' טבת תקע"ו, וזה תואר מצבתו.

[א] הוא אבי הרב הגביר, המופלג בתורה ויראת ה' טהורה מו"ה יודל נ"י געלבלום.

[ב] הוא אבי הגה"ח נזה"ק ר' יחיאל שליט"א אבד"ק אלכסנדר.

[ג] הגאון המנוח הזה היה אחד מהמצוינים בין גאוני דורו, גם חננו ה' בהון ועושר רב. כאשר מצאה ידנו לדעת מחליפות שו"ת אשר היו לו עם גאוני דורו ומהסכמותיו אשר שמה למראה עינינו, הי' אב"ד בק"ק קארעץ, ואח"ז נתמנה לאב"ד בק"ק קראקא ומשמה נסע לווארשא (ולרגלי מסחרו שם היתה מושבו בווארשא, עד יום עלתה נשמתו בסערה השמימה, אכן לא נודע לנו אל נכון אם קודם שהיה אב"ד בק"ק קארעץ גר בווארשא, או רק אחרי התפטרו ממשרת הרבנות דקארעץ בחר לו לשבתו את העיר ווארשא) לקחת אתו את ב"ב ואת רכושו, ולא שב עוד לקראקא. הנסבה לזאת לא ידענו שחרה, גם אין שב ויגיד אתנו מבני דורו אשר יפתור לנו את החידה הזאת, גם לא יכל לחקור שרש דבר נמצא בה מתושבי קראקא, כאשר הראה לנו לדעת בעל עיר הצדק (מתולדות רבני קראקא) צד 166. אולם אף כי עזב את העיר קראקא ולא שב אליה עוד, ובהיותו בווארשא ימים רבים חתם א"ע אב"ד או הונה בק"ק קראקא, גם גדולי המחברים אשר זכו להסכמת הגאון המנוח הזה, ואלה אשר באו בשו"ת עמו, גם המה תארוהו בשם אב"ד דקראקא. מהסכמותיו מצאתי כתוב על ספר שאגת אריה על מס' מכות דפוס ביאליסטאק משנת תקס"ה, גם על ס' מקור החכמה על דרוש, ד' ווארשא משנת תקע"ה, וכמדומה לי אשר גם על ס' שירה לחיים (אשר איננו כעת תחת ידי) נמצאת שמה ג"כ הסכמתו, בחתמו א"ע אב"ד או הונה בקראקא, והמחבר הנ"ל מתאר אותו ג"כ בשם אב"ד בק"ק קראקא, וכן בתשובותיו אשר היו לו חליפות דברים עם שארו הגאון בעל „בית שמואל

פ"נ

הרב ה"ה מ' משה שלמה זלמן אבד"ק קאריץ ודק"ק קראקא וגבאי דאה"ק, בן הרב מ' בושקא ז"ל, ונפטר ביום א' ו' טבת תקע"ו לפ"ק, תנצב"ה.

יא) הרב המאוה"ג אב"ד בפראגא מ' בערוש בהר"ר ראובן זצ"ל, נפטר ב' אדר תקע"ט, וזה תואר מצבתו.

אהרן", שהיה אבד"ק פוזנא, ואחיו הגאון הארוך בדורו מ' צבי הירש ז"ל שהיה אב"ד בק"ק אה"ו ובשארי קהלות, בעה"מ שו"ת תפארת צבי ב' חלקים, הוא התם שמו אב"ד בקראקא, גם הם יכנוהו בשם אב"ד דק"ק הנ"ל, (וגם כינה דברי בעל עיר הצדק הנ"ל צד 167, אשר הגאון המנוח הזה התם ה"ע אב"ד דקראקא והפ"ק ווארשא, כי מלבד אשר לא מצאתי ולא ראיתי בכל המקומות הנ"ל, הלא מודעת זאת לכל הוא כי רק אלה הרבנים אשר יכהנו במשרת הרבנות חותמים ה"ע בלשון „חונה", וזאת נודע בשער בת ווארשא אשר המנוח הזה לא היה פה לא רב ולא מורה (יוכל היות כי הורה לפי שעה עפ"י הפצר ורצונו הטוב כי היה ראוי והגון לכך). והגאון בעל בית שמואל אהרן הנ"ל במק"א בספרו כותב על הגאון המנוח אב"ד בקראקא „ויתכן שבתו בווארשא", כאשר באמנה שבתו היה פה לרגלי המסחר, בכל המקומות הנ"ל לא נזכר אף שמץ דבר אשר הורה על הוראה בווארשא, ואולי ראה בעל עיר הצדק הנ"ל במקום אחר ונעלם). בתשובותיו אשר היו להגאון המנוח עם אחיו הגאון בעל בית שמואל אחרון הנ"ל הראה לדעת את עוצם תקפו וגבורתו במלחמתה של תורה עם הגאון המחבר ההוא, ונמצאה שמה ג"כ תשובה אחת אשר ערך הגאון המנוח לאחיו הגרצ"ה הנ"ל ומובאת גם בספר תפארת צבי הנ"ל חלק הראשון סי' כ"ח, גם שמה בסי' מ"ז אשר השיב הגרצ"ה הנ"ל להרב הגאון מ' מרדכי ז"ל שהיה אבד"ק זעהלין, ואח"ז בפראגא (המובא אות ל"ב) יזכיר שמה את שם אחיו המנוח ז"ל עוד בהיותו אב"ד בקארען, גם בתוך דבריו שמה איזה הערה בהד"ת ממנו, גם בתפארת צבי חלק שני סי' ס"ג מובאת תשובה אחת אשר השיב לאחיו ז"ל ומפלפל בדבריו באהבה ובחבה יתירה, ג"כ בעת שהיה חונה בקארען, (רק נפלאת היא בעיני על אשר השיב אליו שמה בזה"ל, „לכבוד אחי... מ' משה מבראד אב"ד בק"ק קארען, מדוע זכר רק שם „משה" לבד *), וביחוד מוזר הוא הכינוי אשר שם עליו העיר בראדי בהיותו עוד במשרת הרבנות בקארען, לא ידעתי אל מה ואל מי ירמזון מליו), גם בחלק שני משו"ת תפארת צבי הנ"ל סי' ל"ז מובאת תשובה אחת אשר השיב על דברי אחיו המנוח ז"ל, ולא יכנה אז אותו בשם אב"ד באיזה מקום, וכותב אליו בזה"ל, „לכבוד אחי... מ' משה זלמן (כי כן היה נקרא) „קדמו עיני לשוח באמרותיך הנשלחים לידי מברעסלי" כו', זאת לנו לעדה כי לעת כזאת לא היה באיזה משרת הרבנות, והיה בברעסלי כעובר אורח לרגלי מסחרו, או על נדיבות יקום, גדול המעשה בצדקה לאה"ק, כאשר מצבתו תראה לנו לדעת, כי היה גבאי באה"ק, ואף בלכתו בדרך שם כל מעייניו בתורת ה', וכל ישעו וחפצו היה לעשות טוב וחסד עם בני עמו. ויותר מהמה לא ידענו מאומה, גם שב ושים אין אתנו, אשר ידע את הגאון המנוח ז"ל עודנו בחיים חייתו, ואת כל המוצאות אותו.

---

*) הקרה לפני נכד הגאון המנוח ז"ל הר"ר שלמה זלמן נ"י בהרב הגביר מיוחסי כבוד מ' יקותיאל זיסי ז"ל הכהן למשפחת זכמאן מאוסטראהא, סיפר לי ששמע מאמו (היא היתה בת הגה"מ ז"ל) המודעת לתהלה מרת מרים רייזל, שבשם אביו ז"ל היה מלידה רק שם „משה" לבד, ומסיבת איזה מחלה אנושה צוה הגה"ק המגיד ז"ל מקאזניץ, להוסיף לו עוד השם „שלמה זלמן" ועתה מצאתי פשר ד"ז. ג"ז לקחה אזני מפי אמו הנ"ל, אשר היא לקחה על חלקה מעזבון אביה המנוח הגרמ"ז ז"ל אחר פטירתו סך עשרים אלפים אדומים במזומן לבד כלי כסף וזהב ותכשיטין וספרים יקרים אשר עלו לסך עשרת אלפים רו"כ ויותר, אות היא על רוב הוסן עשרו, וביחוד בעת כזאת אשר לא היה חזון נפרץ ומצוי תועפות כסף כאלה בין בני ישראל, וזאת היתה תפארת לחכמתו.

פ"נ

הרב המאור הגדול המופלג בתורה וביראה כש"ת מוהר"ר **דוב בערוש** במוהר"ר ראובן אב"ד דפה פראגא, נפטר בש"ק יום ב' אדר שנת תקע"ט לפ"ק, תנצב"ה.

יב) הרב הגביר פו"מ פאר עמו ועדתו מ' ישראל [ד] בהרב הגביר מוהר"ן הירץ זצ"ל צוענצאמינער, נפטר כ"ח ניסן תקע"ט, ואלה הדברים המעטים אשר בידינו היה להעתיקן כי רוב המלות נטשטשו ויהיו אלה הנשארים לפליטה לטובה.

טוב שמן משמן טוב

צדיק כתמר יפרח   ויקרא שמו אלון בכות

.... ביום ב' כ"ח לחודש ניסן תקע"ט, ונפטר בשם טוב והשליך ארץ תפארת ישראל ביום ד' א' דר"ח אייר, נפשו בטוב תלין, כפרי מעשיו, תנצב"ה.

יג) הרבני הנגיד והמופלא מ' אברהם ב"מ יהודא הלוי ז"ל. נפטר י"ט חשון תק"פ, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

איש ישר תמים במעשים הכי נכבד מיחוסי הזמן, הרבני המופלא הנגיד המפורסם מוהר"ר אברהם בהרבני המנוח מו"ה יהודא הלוי ז"ל, נפטר ביום א' י"ט חשון שנת תק"פ לפ"ק, תנצב"ה.

יד) הרב הגביר נדיב ונכבד מ' אלקנה ב"ר אלי' ז"ל הנקרא ר' אלקנה לעווטאווער נפטר י"ב ניסן תקפ"ב, וזה תואר מצבתו.

וילך אלקנה אל בית ה'

איש זקן ושבע ימים, הכנים אורחים והלביש ערומים, לא מש מאהל של תורה, לא עבר עליו חצות לילה בשינה, קנה שם טוב בארץ הזאת ובארץ

[ד] הוא חותן הגאון הנפלא מרן שלמה איגר זצ"ל, אשר גר בווארשא שנים רבות לגאון ולתפארת אנשי עדתו בתור איש הרם בתורה וגדולה באגודה, למרבה חריפותו ותשוקתו, בתורת ה' כי רבו, כיונה על הפרוזיה העיר קנו על מסלת התושיה, לעבדה ולשמרה, ויצא לו שם בגבורה של תורה, ומשאו ומתנו באמונה, ע"י אחרים נעשו, משם נתקבל לאב"ד בק"ק קאליש, ומשמה נקרא למלאות מקום אביו הגרע"א ז"ל בק"ק פוזן. מחדושיו היקרים מובאים עוד בחיים חיותו בשו"ת, ובס' דרו"ה, לאביו הגרע"א ז"ל, ואחרי ארוכת ימיו נדפס ממנו גליונים יקרים הנספחים להש"ס הנדפס בווילנא זה פעם שנית כעת, וחדושים קצרים ויקרים על גליון ש"ע יו"ד דפוס קעניגסבערג, ושנו כעת בנוספות על גליון השו"ע יו"ד בדפוס ווילנא, כל אלה מכונים בשם גליון מהרש"א, כולם אהובים וברורים להמעיינים, ועוד כהנה נמצא בכתובים. ובעיר פוזנא מנו"כ.

הקדושה, נגיד ושוע ומופלג בתורה ובמעשים טובים, הצדיק תמים מו"ה אלקנה ב"מ אלי' מלעוורטוב נ"ע י"ב ניסן תקפ"ב לפ"ק. תנצב"ה.

טו) הרב הגדול דיין מובהק דפה מו"ה שמחה ה) במוהר"א זיסקינד זצ"ל, נפטר ח"י תשרי תקפ"ג, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

איש זקן בא בימים, יקר רוח איש תבונה, שמן הטוב שמן תורק, כל אנשי עירו ספדו אחריו במר, הוא ניהו כבוד מו"ה **שמחה** בהמנוח מ' אלכסנדר זיסקינד זצ"ל, נפטר ח"י תשרי תקפ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

טז) הגביר האדיר רחים ומוקיר רבנן הר"ר בער בערקואהן, בהגביר הנדיב המפורסם מ' שמואל זביטקאווער מפראגא (אות ב). היה תמים בכל דרכיו, רב העליליה בצדקה וגמילות חסדים, ועזר כנגדו להחיש ישע לנדכאים במעשה צדקה וחסד, היתה לו אשתו מ' תעמריל הנודעה בצדקתה ותמתה, בשערים לתהלה, המה שניהם הלכו אחוזי יד בדרכי חסדם להפליא, גם השאירו אחריהם ברכה נדבה הון רב ועצום בכסף מלא לקרן קיימת, ופריו (הפראצענט) נועד לכלכלת עניים לחלק מדי שנה בשנה לתקופת יום מותם (יאר-צייט) עולה קרוב לארבעת אלפים רו"כ, תהלתם ימלאו פיהם לנצח כל ישרי לב המוקירים שמם וזכרם. ונפטר ר' כסליו תקפ"ג, וז"ל מצבתו.

פ ה

מצבת נציב אחד אשר בארץ
שר וגדול יצא שמו בכל הארץ
שמש צדקו זרח בכל אפסי ארץ
נזר ישראל ומבטח עוז בצרתם
לפני מלכים יתיצב מגן עזרתם
נדבות לבבו מפליא פלאים
לחונן דלים לבקרים ולרגעים
יקר וכבוד אשר עשו לו במותו
לא נעשה כן לנגידי ארץ זולתו

ה"ה מו"ה **דובער** בהמנוח מו"ה יוסף שמואל מפראגא, נפטר יום ב' ד' כסליו בשנת ה' תקפ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

יז) הרב הגאון מ' עוזיאל זצ"ל אשר מלא מקום אביו לאב"ד בק"ק פלאצק, מובא בשו"ת ברית אברהם חלק חו"מ סי' ו', ל"ד, ל"ה, בחליפות דברים עם הגאון העצום המחבר הנ"ל. עודנו בימי עלומיו עוד בטרם נתקבל לאבד"ק פלאצק, (היה מכון שבתו בווארשא), ונח נפשו במבחר ימי עלומיו כזקן בחכמה לשם ולתהלה, ג' סיון תקפ"ה, וז"ל מצבתו.

ה) מו"ה נכדו בן בתו היה המופת לדורו הגאון החריף מ' זושא זצ"ל שהיה אבד"ק טעדלין ובק"ק פלאצק, הנקרא ר' זושא פלאצקער.

פ"נ

אדרת איש צדיק תחת רגבי אדמה אלה תנוח , רוחו עזב את הארץ לשוב אל בית מולדתו , שם ימצא שכר לפעולתו , שם יתעדן בהשקט ומנוחה מצידה אשר הכין מאוצר אשר אסף בימי חלדו . הוא האיש ירא ה' חכם לב הולך תמים , אך תורת ה' חפצו , אך מדע כל חמדו , נבון לחש מפלט את צאן ישראל מריבי עמים , ימיו ימי מספר , רבות הגיעו לעזר עמו ודתו . ה"ה הרב המאוה"ג החריף החכם והשלם האברך מו"ה עוזיאל יהודא האבד"ק פלאצק , בן הגאון מו"ה ירוחם פישל אבד"ק הנ"ל , נפטר בש"ט אור ליום ב' י"ג סיון תרומטנ"ה קרנו"ת צדי"ק מסתופ"ף לפ"ק , תנצב"ה .

יח) הרב המאוה"ג אב"ד דזאקראטשין מ' אהרן בהרב המאוה"ג אב"ד דריטשעוואל מ' יהודא ליב זצ"ל , נפטר כ"ד מרחשון תקפ"ו , וז"ל מצבתו .

פ"נ

על מצבת אבן זאת ירטבו יתומים את קבר אביהם , הרב המאוה"ג הצדיק המפורסם מ' אהרן זלה"ה שהיה אב"ד ור"מ בק"ק זאקראטשין , בן לאותו צדיק הרב המאוה"ג מו"ה יהודא ליב זלה"ה שהיה אבד"ק ריטשעוואל , נפטר ביום ש"ק כ"ד מרחשון תקפ"ו לפ"ק .

איך נשבר מטה עז מקל תפארה , נוטל הכתר אף הורם העטרה .
בעלותך איש חיל שסימה בסערה , אף מכיריך יבכו לבותם צרה ,
עליהם עבר כוס לשתות ממרה , כי בימיהם בא האיד והשבר קרה , תנצב"ה .

יט) הגביר הישר באדם ועדתו , י"א סוחר לאמונה , רחים ומוקיר רבנן , הר"ר וואלף בהר"ר מיכל ז"ל הכהן , הנקרא ר' וואלף לייפציגר , והניח אחריו דור ישרים יבורך , וביחוד בנו הרב הגאון הצדיק מופה"ד מו"ה אלעזר הכהן שליט"א שהיה אבד"ק פלטוסק וק' פלאצק , וכעת חונה בק"ק סאכטשוב , חתנא דבי נשיאה הגאון מאוה"ג מרן יעקב ז"ל מליסא . ונפטר כ"ח סיון תקפ"ו , וז"ל מצבתו .

הוא כהן לאל עליון
כתר כהונה
פה טמון , הרבני הישר מו"ה זאב וואלף ב"ר מיכל כ"ץ

אבינו ! כעשיר כעני אותך יפארו
ובאנחת לב תהלתך יספרו
לאמר , מצער היית לפי ימיך
והרבה היית לפי צדקותיך .
אך נחנו משבח נחשוך שפתינו
כי בענותך כן צוית עלינו , תנצב"ה .

כ) הרב הגביר החריף מ' ישכר בהר"ר מאיר הלוי ז"ל למשפחת הורוויץ, הכפתור אשר בראש המגדל במערכת היחש מגדולי ישראל, וה' ברכו בעושר והון רב, ולא חשך כל עמל לרדוף צדקה וחסד, ובתכונת נפשו החמודה כל מדה יקרה, במבחר שנותיו פנה יומו בתומתו וצדקתו, לו שם ברמה, כי נשען על עמוד התורה והיראה, כזקן בדעת ובחכמה, הוא היה ריע וחבר להגה"ח נזה"ק מרן יצחק מאיר אלטר ז"ל. נפטר צו"ג תקצ"א, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

איש גדול בישראל שמו, תפארת עמו, הרב החריף, גביר ואדיר ושוע, חכם ונבון בכל דרכיו משכיל, מפורסם בין גדולי ישראל לשם ולתפארת, נודע בשערים, בתורת ה' חפצו ובמצותיו חפץ מאד, מו"ה **ישכר** ב"מ מאיר הלוי הורוויץ, נפטר ביום צו"ג תקצ"א לפ"ק, תנצב"ה.

כא) הרב המאוה"ג דיין מצוין דפה, מ' שלמה ב"מ יהודא ליב זצ"ל בעה"מ ס' שבילי תורה, על שו"ע אה"ע הל' גיטין. נפטר כ"ג אדר תקצ"ב, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

הרב המאור הגדול המפורסם הדיין המצוין דפה, לא מש מתוך אוהל של תורה, משים לילות כימים, בעה"מ ספר שבילי תורה, מו"ה **שלמה** ב"מ יהודא ליב זצ"ל, נאסף אל עמיו ביום ו' עש"ק כ"ג אדר תקצ"ב לפ"ק, תנצב"ה.

כב) הרב המאוה"ג המפורסם מוהר"א אבלי זצ"ל שהיה אבד"ק קאנסקוואלי ודומ"צ דפה, מובא בשו"ת חמדת שלמה חלק חו"מ סי' ח', ומתאר אותו בשם ראש דייני דפה, ונפטר י"ד ניסן תקצ"ב, ואלה דברי מצבתו כאשר מצאתי להעתיקן.

פ"נ

אב בחכמה זקן ושבע ימים, בתורת ה' חפצו בלב תמים, רב ומורה היה לנו לעינים, המוכתר בכתר תורה ונקי כפים, מעשיו הטובים.... לפני שוכן מעונים. ה"ה הרב המאוה"ג החריף מו"ה אברהם **אבלי** אב"ד מקאנסקוואלי, וארבעים שנה ישב על כסא הוראה פ"ק ווארשא. נפטר ביום ש"ק ערב פסח שנת תקצ"ב לפ"ק, תנצב"ה.

כג) הגאון החריף נזה"ק מרן ארי' ליב צונץ זצ"ל, נודע למורה צדק ואב"ד בכמה קהלות בישראל, פלאצק, פראגא, ווארשא. הוא היה נמנה מראשי גאוני וצדיקי דורו, קדוש יאמר לו, העמיד תלמידים, ורבנים רבים, ראש מתיבתא, וראש מדברים, ויצאו לאור עולם ממנו הרבה ספרים רבי הערך:

יעלת חן, ברכת השיר, גט מקושר, טיב גיטין, טיב קדושין, טיב חליצה, שמחת יו"ט, משיבת נפש על עיגונא דאיתתא, מגן האלף, מלא העומר, ושיורי הקומץ, חדושי מהרא"ל על הלכות משו"ע יו"ד, משיבת נפש שו"ת על ג' חלקי שו"ע, גרש ירחים על מס' גיטין, מעייני החכמה על ב"מ, מקצוע בתורה על שו"ע חו"מ, פני ארי' ב' חלקים על סוגיות הש"ס, ועוד נמצא הרבה בכתובים. ונח נפשי' דרב ג' אייר תקצ"ג, וזה תואר מצבתו, עפ"י פקודתו.

פ"נ

הרב מ"ו ארי' ליב ב"ר משה ז"ל בעה"מ ספר גט מקושר ושארי ספרים אשר כבר באו לדפוס ושארי כתיבת יד כמבואר בהקדמת ס' ברכת השיר, ומי שישתדל בהדפסתן [1] יהיה לו למליץ אם יהיה לו זכות, נפטר ביום ב' ג' אייר תקצ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

כד) הרב החריף שלשלת היוחסין מוהר"ב בענדיט [2] בהגביר המרומם ונשוא פנים מוהר"ז וואלף ז"ל מקאברין הנקרא ר' וואלף רודער, למשפחת מינץ, נפטר י"ט אלול תקצ"ג, וז"ל מצבתו.

פ"נ

תחת האבן הזאת טמונים עצמות, גופו ישן ארצה ונשמתו לגן עדן נרצה, אגלי טל ירעפו עלי גויתו, לקץ הימין יעורר ויקיץ משנת תרדמתו, ה"ה איש ירא אלהים הלך בדרך טובים, הרבני המופלג השנון מו"ה ברוך בענדיט במה"ו זאב וואלף מקאברין, נפטר יום ג' י"ט אלול תקצ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

כה) הרב החריף הנגיד מ' אהרן ב"ר מרדכי הלוי ז"ל למשפחת הורוויץ מקראקא, נפטר י"ב מנ"א תקצ"ד, ואלה דברי מצבתו, בחסרון איזה תיבות אשר נטשטשו.

פ"נ

איש נוצח בחכמה על אלופיו בתושיה, ובנדיבות ועושר ברכת אלהים ואנשים, גזעו מקרן בן שמן גפן אדרת פוריה, מקורו ממעין טהור מחצבת

---

[1] על טוב יזכרו אלה המתנדבים בעם, הגבירים ונגידים יראי ה', אשר יראו בישע כסף, להוציא לאור עולם, תעלומת חכמת הגאון הקדוש המחבר נ"ע, וביחוד הגבירים המפורסמים מ' יודל טאקאר, ומ' שמואל מאיר ליכדענשטאט שי', יואל נא ה' להיות עמהם להוציא לאורה יתר פליטת תורתו הנשארה, לחמדת כל בית ישורון, זי"ע וימליץ לטוב על כל בית ישראל.

[2] מו"ה בן בתו מתושבי ואזרחי ווארשא, הגביר הנעלה, חוטר מגזע היחס לתהלה מ' יעקב מיכל שי', בהרב הגדול הגביר ר' דוד הלוי ז"ל (המובא אות קי"ב) למשפחת עפשטיין.

צור קדושים, הוי נוע בלא יומו, בימים לא שבע, אך לו אין רעה, כו לא שלט הכליון.... מעין חכמה נובע.... בצל אלהים עליון, ה"ה הרב החריף הנגיד המפורסם מו"ה אהרן במו"ה מרדכי הורוויץ זצלה"ה הלוי מקראקא, נפטר ביום א׳ י"ב אב תקצ"ד לפ"ק, תנצב"ה.

כו) הרב המאוה"ג מוהר"י פאליק ב"מ יצחק זצ"ל מו"צ דשילעץ, נפטר ד׳ סיון תקצ"ה, וז"ל מצבתו.

פ"נ

יום חושך ואפילה כולם אבלו,   העת עליונים רבי בקשוהו,
ואזלו מים מני ים מעיינותיו חדלו,   שבק לן חיים ורב שלומים ינחוהו,
על טוב שמו יזכר עלינו לזכרונהו,   פרי תואר נקי כפים
אדר יקר זך כשמים,   לרב היה לנו ומורה לעינים
יום מנוחתו שפכו דמע כמים,   קול בכי ונהי ללב השמים.

ה"ה הרב המאוה"ג החריף ובקי מו"ה **יהושע פאליק** ב"מ יצחק זצ"ל, נפטר ביום ב׳ ד׳ סיון שנת תקצ"ה לפ"ק, תנצב"ה,

כז) הרב הגביר מ׳ מרדכי בהרב מ׳ ישראל יעקב ז"ל ווינאוועער הנקרא ר׳ מרדכי סערנאקער, הוא היה מראשי גבירי נכבדי העדה המצוינים בתורה ויראה, ונודע לתהלה, נפטר ח"י מנ"א תקצ"ה, וז"ל מצבתו.

פ"נ

איש גדול בתורה על אלופיו בתושיה,   בחכמה נדיבות ועושר מי ידמהו,
גזעו מקרן בן שמן גפן אדרת פוריה,   ומהיכלי ענג עתה בור אופל סגורהו,
בו תורה וכשרון מעשים יחד צמודים,   שוע נדיב שפל רוח ואיש אמונים,
עתה ילילו גדודים גדודים,   הוי נאסף איש החסד אב לאביונים,
כמה השכיל אל דל בחכמה והצנע,   לכן במחשך בור אורות לו מבריקים,
בלהקת שרפי אל עתה ישתעשע,   ובחברתם יעוף גבהי שחקים.

ה"ה הרב המפורסם הנבון המשכיל החכם החריף אי"א תם וישר צדיק ונכבד כש"ת מו"ה **מרדכי** בן הרב מ׳ ישראל יעקב ווינאוועער זצללה"ה הנקרא בפ"כ ר׳ מרדכי סערנאקער, נאסף אל עמיו ביום ח"י אב תקצ"ה לפ"ק, תנצב"ה.

כח) הרב המפורסם צדיק ונשגב שמו מוהר"ח פייביל בהרב מ׳ שמשון זצ"ל מקאמניץ, נפטר כ"ח מנ"א תקצ"ה, וז"ל מצבתו.

פ"נ

פה השליך איש האלהים מעליו אדרתו, פה נמלט רוח קודש חפשי ממכמרתו איש מרחם קדוש ומבטן דרכיו רמו, מי יפרש תהלותיו והמה מספר עצמו תורת אל שעשועיו עודו בארץ החיים, צדקתו האירה תבל משמש שבעתים הוי מגננו רוח אפינו נאסף בעונינו, הוי יכבד אבלנו מי יכפר בעדנו הוא, עתה שרפי קודש נזר לו יכתירו, כל בני אלהים יריעו ותהלתו ישירו.

ה"ה הרב הצדיק חסיד ועניו מפורסם איש אלהים קדוש המופלג בתורה וביראה ובמעשים טובים מה"ו חיים פייביל בהרב המנוח מה"ו שמשון מקאמניץ, נפטר ביום ו' עש"ק פ' ראה כ"ו מנחם אב, ונקבר ביום א' שופטים כ"ח מנחם תקצ"ה לפ"ק, תנצב"ה.

כט) הרב הגביר מ' מיכל ראוועיר ז"ל למשפחת עטטינגער, היה גדול בתורה ונעלה ביראת ה', ויהי נם להתנוסס בתור אחד ראשי גבירי העדה ונכבדיה, עד כי יצא שמו ברחבי הארץ לתהלה, צדקתו עמדה לו לבוא על שכרו ולהתכבד ביוצאי חלציו, כי חננו ה' בבנים משכילים נכבדים אשר מצאו חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם, הלא המה הה"ג מ' אהרן ישראל (המובא אות נ"ב), הרב הגביר מוהר"ר יצחק אשר לו היה יד ושם בתורה ובחכמה והנודע בשער בת עמו לשם ולתהלה (המובא אות קכ"ט) הה"ג מ' מנחם מענדיל (המובא אות קל"ה) הרה"ג החריף גביר ונעלה מוהר"ר יעקב הלל, איתן מושבו היה בעיר מינסק דליטא (שם מנ"כ), זכרון כולם לברכה, ונספד כהלכה בספר מיוחד. גורן אטד, ונפטר ט"ז טבת תקצ"ו, וז"ל מצבתו.

פ"נ

המפורסם מו"ר מיכל ראוועיר בהרב מו"ה יצחק זצ"ל, איש גדול ליהודים, בצדק נהל עדת ..רון ועסק בצרכי צבור באמונה, הרב החריף המפורסם מו"ה יחיאל מיכל עטטינגער זלה"ה. ונקרא ר' מיכל ראוועיר, נפטר ט"ז טבת שנת תקצ"ו לפ"ק, והובל לקברות בשם טו"ב בו לקבורה.

עוברי בעמק הבכא על גל זה יסובכו,
בבכי יבואו שמה נפשם ישתוחחו,
מה לך מות כי עליו חרבך הנפת,
חותם אמונה ובצדק עשה חיל,
לתורה ולתעודה רץ כאיל,

עמו דעת וחסד בקבר אספת,
לא, חי הוא, אדרתו השליך ויעף מרום,
בין צבאי מעל יקח עמדתו,
שמה ברנה ישא פרי צדקתו,
חסות בצל עליון הודו תרום, תנצב"ה.

ל) הרב המובהק מוהר"ץ הירש ז"ל אב"ד מפראשניץ, נפטר ט"ו מנ"א תקצ"ו, וז"ל מצבתו.

פ"נ

צדיק הזה פלגי דמע יזל כל הימים,
בתורה ובמעשים טובים עסק כל הימים,
ימליצו בעדך מעשיך הטובים, לפני שוכן מעונים.
ה"ה הרב היקר המפורסם מ' צבי הירש ב"מ ירוחם פישל אבד"ק פראשניץ,
נפטר עש"ק ט"ו מנחם אב תקצ"ו לפ"ק, תנצב"ה.

לא) הרב המאוה"ג שלשלת היוחסין חכם הכולל מ' שאול הגאבד"ק טאמאשאוו בהרב הגאון מ' אהרן יושע אלי' זצ"ל הערצפעלד שהיה אבד"ק קעניגסבערג ובק"ק ראוויטש, נכד הגאון רשכבה"ג בעל פני יהושע, ונ"נ ג' טבת תקצ"ז, וז"ל מצבתו.

מצבת קבר

פה מצא איש קדוש מנוח מעמלו, גדול בעמו נבון וחכם חרשים,
תורת אל שעשועיו וצדקה מפעלו, אבן יקרה מחצבת צור קדושים,
נאסף בחצי ימיו מחולל מפשעינו, ולעוף לגבהי שחקים פרש כנפים,
לנו השאיר עצב הכביד אבדנו, והוא על שדי יתענג בצל אל בשמים.
ה"ה הרב הגדול שלשלת היוחסין מו"ה שאול אבד"ק טאמאשאוו, בהרב הגאון נ"י מו"ה אהרן יושע אלי' אבד"ק ראוויטש, נכד הגאון רשכבה"ג בעה"מ ספר פני יהושע, נפטר יום א' ג' טבת תקצ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

לב) הרב הגאון מ' מרדכי שהיה אבד"ק זעחלין, ואח"ז נתקבל לאב"ד בק"ק פראגא, בהרב הגאון מ' פנחס זצ"ל, מובא לתהלה בתוארים נעלים בעת אשר חזון התוארים לא היה נפריץ, בשו"ת תפארת צבי להגאון מאוה"ג הארוך בדורו מרן צבי הירש זצ"ל שהיה אבד"ק אה"ו (המובא באות יו"ד בהערה) בחלק ראשון סי' מ"ז, והשאיר אחריו המון כתי"ק על כל הש"ס ונח נפשי' ב' אייר תקצ"ז, בפראגא מנ"כ, מצבתו ישנה ומלותיה נטשטשו בכולה, עד ברוב עמל א"א להעתיק אף תיבה אחת שלימה.

ה"ה הרב הגאון המפורסם מו"ה מרדכי בהרב הגאון מו"ה פנחס זלה"ה נאסף אל עמיו יום ב' דר"ח אייר בשנת תקצ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

לג) [הרבני הישר באדם מקציני העדה ונכבדיה לעדת פראגא, רחים ומוקיר רבנן מו"ה אביגדור ב"ר יצחק ז"ל גלאסס, הוא חותן הרב הגדול צדיק

תמים מו"ה יהונתן זצ"ל (מנ"כ בעיר אסטראלינקי) פה ווארשא מצא מנוח],
ונפטר ביום ש"ק י"ד סיון שנת תקצ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

לד) הרב המאוה"ג דיין מובהק דפה מ' אברהם ב"ר יעקב זצ"ל שהיה אבד"ק
מארקשוב, נפטר כ"א מנ"א תקצ"ז, וז"ל מצבתו.

פ"נ

אברהם זקן נכבד איש תמים, בתורת ד' עסק לילות וימים,
רב טוב צפון לחיי עולמים, היה דיין נכבד בין מכובדים,
מוכתר במדות ישרים ונעימים, שבע ימים בתורה ובחכמה,
ולזאת בעולם אמת ימצא שמה, רב טוב ושכר פעולתו הנאמנה.
ה"ה הרב המנוח הצדיק המפורסם מו"ה **אברהם** ב"ר יעקב אב"ד ממארקשוב,
נפטר יום ג' כ"א מנ"א תקצ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

לה) הרב הצדיק מו"ה קלונימוס קלמן בה"ק מוהר"ז וואלף זצ"ל, הצטיין בדרך ישר ונכון במסלות התורה והיראה אל אל-אמת, אם לא ראה חיים מאושרים עלי אדמות, אכן מצא לו ענג ומרגוע ברוח עבודת ד' בו בכל ימי צבאו, וביד חרוצים ורגשות טהורות ונאמנות נאדרות בקדש, השכיל לעשות כונים בחפצי שמים, ובתורת ה' התמימה, ותפארת לו מן האדם בשמו הנודע ר' קלמן חסיד, נא"ע ה' אלול תקצ"ז, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

מו"ה קלונימוס קלמן בהקדוש מו"ה זאב וואלף זללה"ה הנקרא בפי כל
אנשי עירינו וגם בשארי קהלות בשם ר' קלמן חסיד, ונפטר ה' אלול
תקצ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

לו) הרב הגביר מ' ליבוש חלפן בהרב מ' יוסף הלוי ז"ל, נפטר י"ט אדר
תקצ"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

לזכר עולם יהיה צדיק

ידיד ד' כליל מדות החמודות, מימי עלומיו לבו היה לתעודות,
תהלוכות ילדיו שם לו ליסודות, רדף צדקה וחסד וגמל טובות,
הה! עוד לא באו ימי הזקנה, ואיננו כי לקח אותו אלהים.
ה"ה הרב המופלג בנן של קדושים המפורסם מו"ה ארי' ישכר בהרב מו"ה
יוסף הלוי נקרא בשמו ר' ליבוש חלפן. הלך למנוחות ביום ו' י"ט אדר
תקצ"ח לפ"ק, תנצב"ה.

לז) הגאון מאור הגולה מרן שלמה זלמן זצ"ל אב"ד דפה, לפנים ישב על כסא הרבנות בעיר נאשעלסק, פראגא, הוא היה הראשון אשר נתמנה לדבר שבגדולה בתור אב"ד דפה והגליל, נודע לראש הגדולים המשיבים תשובות בחרדת קודש לכל שואל כהלכה, מתלמידי דבי רב, וילן שר התורה בתוך העמק עומקא של הלכה. יומם ולילה באספקלריא המאירה, חריפותו ובקיאותו אין למללה, ונשמע קולו בבואו אל הקודש פנימה. והיה לעינים לגדולי ארץ בתורה ובחכמה בקרי וכתיב, בשאלות ותשובות בתורה לשמה, ובדעת שפתיו ברור תמללנה עם יושבי על מדין גאוני דורו במחנה העברים, ברחבי הארץ ומלואה, כהגאון מאור הגולה מרן עקיבא איגר ז"ל, והגאון מאור הגולה מרן יעקב ז"ל מליסא. בעה"מ שו"ת חמדת שלמה, אבן פינה ליושבי שערה, אשר זכו ליראות באור הדפוס בחיים חייתו, ואחרי עלה זקן ושבע ימים למרום, לחיות חיי שמים, נדפסו ממנו ב' חלקים ס' חמדת שלמה הדושי גפ"ת על מס' יבמות, כתובות, (ע"י חתנו הרב ר' הירש ז"ל המובא אות פ'), וע"י נכדו הרב מו"ה יקיר ז"ל (המובא אות קל"ט) על מס' קדושין, גיטין, ב"מ, ועוד נמצא הרבה בכתובים, נחלת מרומים בשכיות החמדה, ספונה לדור דורים, ונת נפשיה דרב י"א ניסן תקצ"ט, וז"ל מצבתו.

הה

נכבה רוח אפינו מאור עינינו גוע בעונינו,
זה עשרים שנה בצדק ובמישרים היו למנהל ומדריך כלל עדתנו,
לילה כיום יאיר לו כחשכה כאורה,
לשקוד על דלתי התורה ולהדריך בררך ישרה,
רבים ושלמים מקרוב ורחוק באו לשאוב ממימי תורתו וחכמתו,
אף גם במחברתו ספר היקר חמדת שלמה.
שמה נראה ונגלה רב זכות שכלו ועוצם בינתו,
משכיל אל דלים ואביונים כל ימי חלדו בנפשו ומאודו.
ה"ה כבוד אדונינו מורינו ורבינו הרב הגאון קדוש עליון המפורסם לשם ולתהלה
במרחבי ארץ מ' **שלמה זלמן** בהרבני המפורסם מ' יצחק איציק מפוזנן,
האב"ד ור"מ פה עירנו, הלך למנוחתו מנוחת עולמים בש"ט יום ג' י"א ניסן
תקצ"ט לפ"ק. תנצב"ה.

לח) הרב הצדיק צניף תפארה לראש מיודעיו, מו"ה ליבוש בולגרייער בהרב המאוה"ג מו"ה פייביל זצ"ל אבד"ק לעחוויץ, נפטר כ"ה אד"ש ת"ר לפ"ק. וזה תואר מצבתו.

פ"נ

הרב הישיש ונקרא בפי כל ר' יהודא ליבוש מבולגרייא בן הרב המאוה"ג

מ׳ יעקב שרגא פייביל זלה"ה אבד"ק לעחוויץ, נפטר ביום ב׳ כ"ה אדר שני שנת ת"ר לפ"ק, תנצב"ה.

לט) הרב החריף שוע ונכבד מוהר"י מיכל בהר"ר אברהם ז"ל מיקירי בראד, נפטר י"א אדר תר"א, וז"ל מצבתו.

פ"נ

הרב ר׳ יחיאל ב"ר אברהם זצ"ל מיקירי ק"ק בראד
יום אופל ולא אור, חשך תארו משחור,
יזובו כנחל דמעות עינים, אל הלקח תפארת מבין החיים,
לעלות ברוחו רוח שמים, נא"ע ה׳ י"א אדר, ביו"ם ההו"א על"ה א"ל שמי"ם לפ"ק, תנצב"ה.

מ) הרב הגדול דיין דפה מוהר"ץ הירש ב"מ יהודא זצ"ל מקראקא, נפטר י"ז אייר תר"א, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

ציון הלז, ביתר שאת ועז, יפריד מרעהו, צדיק תמים, ישכון על ידיהו, ה"ה כבוד הרב המובהק גדול ליהודים מו"ת צבי הירש בהמנוח מו"ה יהודא ז"ל נפטר בש"ט בליל ש"ק ונקבר ביום א׳ ל"ג בעומר שנת רוחו שב אל אל טוב לפ"ק, תנצב"ה.

מא) הרב הגדול החכם הכולל התוכן והמהנדס מ׳ אברהם יעקב שטערן בהר"ר חנוך העניך ז"ל מהרובשוב, היה חוקר לכל תכלית בענפי המדעים, בחכמה ובכל מלאכת מחשבת, כאחד הגדולים אשר שמם יצא למרחוק בעולם התושיה והמדע, וימינו עשתה חיל, בישראל ובעמים גדול שמו, על אמונה טהורה ונאמנה, נקיה משמץ דופי חבל נחלתו, ולתבונתו אין חקר, ידבר צחות בלשון עמו, נזר צבי עדנו ותפארתה, נפטר כ"ג שבט תר"ב, וז"ל מצבתו.

פ"נ

גבר חכם אשר שמעו יצא בארץ,
מפעלותיו ראו ותמהו מלכים ורוזני ארץ,
בין שרים חכמי העמים הושיב כסא חכמתו,
ועם יראי ה׳ נדיבי עמו התהלך בתום דתו,
במסכנות עמל כל ימי חלדו בעבודתו,
כליל תפארת היה לאחיו ומעוז לעדתו,

הוא התורני השלם החכם הגדול המפורסם מו"ה אברהם יעקב שטערן [ח] **זצ"ל, נפטר יום ה' כ"ג לחודש שבט תר"ב לפ"ק, תנצב"ה.**

מב) הרב הצדיק מ' יעקב משה בן לאותו צדיק צדקות ורב חסד אהב, הרב הגביר פו"מ מ' זלמן יערסלאווער (המובא אות ח') אבי הגאון סבא קדישא מרן ישעי' מושקאט זצ"ל אב"ד מפראגא (המובא אות ק"ב), המנוח הלז היה צדיק תמים בכל דרכיו, הוא הוציא את ספרי מהר"ל מפראג, אשר היו לעת כזאת יקרי מציאות מאוד, לזכות בזה את הרבים מישראל, ובהסכמותיו אשר לקח אז עליהם מגאוני וצדיקי דורו, נמצא הסכמת הגה"ח המגיד זצ"ל מקאזניץ, ומתאר את המנוח ז"ל בשם „ידידי ותלמידי", ונפטר ח' ניסן תר"ב, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

נפטר בש"ק ונקבר יום א' ט' ניסן תר"ב, ידיד ד' כבוד מנוחתו,
עודנו חי אף אחרי מותו, קבר אופל משכן גויתו,
בעדן גן תופיע נשמתו, מפיו לא משה תורה כל הימים,
שפתותיו ידובבו בה לעולמים, הנה כן יבורך הולך תמים.

ה"ה הרב הצדיק מופלג בתורה הישיש מו"ה **יעקב משה** זלה"ה בן לאותו צדיק צדקות פזרונו בישראל מו"ה שלמה זלמן יערסלווער, ומצבתו הוקמה, שנת לא כהתה עינו לפ"ק, תנצב"ה.

מג) הרב הגדול מורה ודאין דפה מו"ה דוד ידידיה ב"ר ישעי' זצ"ל, נפטר ד' אייר תר"ב, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

ארי שבחבורה דומ"צ דפה ווארשא, ה"ה הרב הגדול נבון דעת מו"ה דוד ידידיה במו"ה ישעי' ז"ל שהיה יושב ארבעים שנה על כסא דין והוראה, ובילדותו שמש גאוני ארץ, זכותו יגן עלינו, נפטר ביום ה' ד' אייר שנת תר"ב לפ"ק, תנצב"ה.

מד) הרב הגביר הנעלה המכהן פאר בין ראשי יקירי ונדיבי עמו הר"ר אברהם בהר"ר שמעון הכהן ז"ל, נפטר כ"ד מרחשון תר"ג, ואלה דברי מצבתו אשר תעיד על תכונתו.

[ח] הוא חותן הרב החכם הגדול הנודע מ' חיים זעליג נ"י סלאנימסקי.

פ"נ

אב לעניים , ואח לאביונים , אתה היית ,
בני ביתך תמיד היו , ורעבונם הרוית ,
ראית ערום בחוץ , אליך אותו אספת ,
הושעת בימין צדקך , לכל עוברי אורח ,
מבקר עד ערב , לא היו עליך לטורח ,
בואו הנה דלי הצאן , כלכם יחד התקבצו ,
נהי קול בכי שאו , ומספד מר תעוררו והקיצו ,
שאו קינה הילילו , שימו עפר על ראשיכם ,
מות באו בחלונינו , ולקח משכיותיכם ,
עֹוזר ומציל מצרותיכם ,
ויחסה בצל עליון בצל שגיא כח ,
נאבד מאתנו אך שמו , וצדקתו אין לשכוח ,
השאיר אחריו ברכה , עד בלי ירח ,
כהן לאל עליון , ובתורתו יחוה דעת ,
לנצח יהיה חרות על לב, ולא ימוש מפי אוזן שומעת .

ה"ה הרבני המופלג שר ושוע המפורסם הנכבד גביר ונדיב כש"ת מו"ה אברהם ראובן בהמנוח מו"ה שמעון הכהן ז"ל , נפטר כ"ד מרחשון תר"ג לפ"ק , תנצב"ה .

מה) הרבני המופלא הנגיד הישר באדם ועדתו , הר"ר יצחק בהר"ר בנימין ז"ל געזונדהייט פו"מ בפראגא , בתכונותיו הנעלות ביראת ה' הנאדרות בהדרת קודש ובמפעליו הטובים , היה צבי תפארת עדתו , והגדיל תפארתה , נכבד זכרונו בדור ישרים לתהלה , כי השאיר אחריו נצר מטעיו יוצאי חלציו להתפאר , וביחוד מבניו , הגאון הגדול מרן יעקב געזונדהייט זצ"ל אב"ד דפה (מובא אות קל"ח) והתנו הרב המאוה"ג צדיק ונשגב מ' זאלי (המובא אות קי"ב) זכרם לברכה , (בפראגא מנ"כ) , ונפטר כ"ב אלול תר"ד , וזה תואר מצבתו .

פ"נ

ויזרע יצחק צדקה בארץ , וילך בדרכי ד', לעשות מישרים , שמו הטוב נודע בשערים , ויצא יצחק לדרכו ויפגעו בו מלאכי ד', להוליכו במעלות קדושים וטהורים , ה"ה הרבני המופלג י"א פו"מ דק"ק פראגא מ' יצחק ב"מ בנימין ז"ל , נאסף עש"ק כ"ב אלול תר"ד לפ"ק , תנצב"ה .

מו) הרב הגביר מוהר"י בעֹוש בהרב המאוה"ג הצדיק מוהר"י ליב מסערהיי בהגאון החסיד רבינו אליהו זצ"ל מווילנא . היה מתושבי יקירי הקהלה

באשר התהלך כבנן של קדושים בשליחות מצוה , על דרכי התורה בצדקה ומעשים טובים, והנקרא פה בשם ר' בערוש ווילנר , נפטר ד' אלול תר"ה , וז"ל מצבתו.

פ"נ

פה השליך איש צדיק מעליו אדרתו , זה מגדולי עם מוצאו , מקודש צור מחצבו , עתה יצא רוחו טהור, חפשי ממכמרתו, ובשובע שמחות את פני ה', איתן מושבו, שוע ונדיב , ודבריו חן רצון וענוה , תורה ויראת אל , ומתרמית נפשו רחקה , ובהשכל אל דל והצנע , דרכו נשגבה, שומר מצוה, חבר לכל מפעל חסד וצדקה , ובלא יומו המות גם בו צרו עיניך , אך מנפש עד רכוש , לא שלטה ידך .

רכושו הן צפון במקום לא ישלטו ידים , ונפשו במחסה שדי בצל אלהים חיים .

ה"ה הרבני המופלג איש מפואר יקר רוח נדיב לב אוהב תורה , מו"ה ישכר בערוש בהמנוח מ' יהודא ליב זצ"ל, בהרב הגאון האמיתי רשכבה"ג מו"ה אלי' מווילנא זצללה"ה , הנקרא בפ"כ ר' בערוש ווילנר, נאסף אל עמיו בש"ק ד' אלול שנת תר"ה לפ"ק, תנצב"ה .

מז) הרב הגביר מ' נחום בהרב מ' משה ז"ל קארנגאלד, איש חמודות מגזע היחש , אחד מהתורנים המצוינים שבעדה, פועל צדק ביושר , ועושה חסד כאיש מורם מעם , ויקר בבני אדם , נפטר י"ג טבת תר"ח, ואלה הדברים החרותים על מצבתו משני עבריה.

מצבת קבורת

הרב המופלג הגביר הנדיב איש ירא חטר מגזע היוחסין מו"ה נחום ט)
בהרב החריף מ' משה נין ונכד , להגאון ר' ליבר זצ"ל מקראקא .

(על עבר הפנים) .

פה עמוד והתבונן מבקר קברים , וקח לך תוכחות מוסר ומישרים ,
אל ציון הלז שים עין , מי שוכב תחתיו , איש יקר מאוד , אהוב ונכבד בעמיו ,
הון ועושר בביתו , הצליח כל ימיו , גם מלא תורה ויראת שדי יהדיו ,
אם כי הרבה מסחר וקנין , ברחב ידים , הקדיש מעתותיו לתורה, ועבודת שמים ,
גם זרעו נכון לפניו, סביב כשתילי זית , הדריכם ארחות יושר , בצדק לעשות חיל ,
ירא את ה' וחפץ בתורתו יומם וליל , בהדרת קודש כונן כל תהלוכת הבית ,
לו נתכנו עלילותיו, שם משקל לכל מדה , שלט באות נפשו. על כל חפצה ידו הדה,
פזר נתן לאביונים , צדקה בלי מערכת , נפשו עגמה לקשה יום , מכפן וחסר ,
זה עני קרא ויושע לו מתן בסתר , וכל הטוב אשר עשה. . .

ט) אבי הרה"ג מיקירי ופארי המעלה מ' ליבר קארנגאלד , וחותן הרה"ג המפורסם מ' מאטי! מארגענשטערן ד' עליסס יחיו

(על עבר השני).

ציון לנפש

נשמת חיים נפח באפינו יוצר רוח,
חיתו ארץ אמנם גם למו חיים ורוח,
ומה יתרון לאדם שיעמול בחכמה ודעת,
מן הבהמה השפלה אשר נתנה בה מגרעת,
קוה לשארית נפשותינו אחרי המות,
אל חיי נצח לעלות ודרך נתיבה אל מות,
ראה אנוש כי חטאת רובץ על כל צעדינו,
נרדפנו מנו מנוער למדחפות יצודנו,
גרש לץ וזדון זה, אל תתאו למטעמותיו,
אל תאבה ואל תשמע לו, אל תתע בנתיבותיו,
למען סור משאול מטה, לתור לך אורח חיים,
דרכך אז תצליח, ונפשך צרורה בצרור החיים.
נפטר י"ג טבת תר"ח לפ"ק, תנצב"ה.

מח) הרב המפורסם בתורה ויראת ה', מ' יוסף זאב ב"ר יהודא ליב ז"ל רוטביין, אבי הבנים גדולי תורה. וביחוד בנו הרב הגאון הצדיק מ' ליבוש אבד"ק גריצא אשר מצא פה קבר, (מובא אות פ"ג) והרב המאוה"ג הצדיק מו"צ דפה מ' יחיאל (המובא אות קמ"ו) זכרון כולם לברכה, ונפטר כ"ה טבת תר"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

יירא ד' מנעוריו ובקרב קדושים תהלתו,
ותיק וחסיד ושלם בתורתו,
סביר ונמיר שלמה משנתו,
פה חצב לו קבר אך לגויתו,
זוהר הרקיע אור לו שם בשמים מושב נשמתו.

ה"ה המופלג החסיד המפורסם בתורה קרא ושנה ושמש גדולים הרבה, אשר יצק מים ע"י הרבנים הצדיקים קדושי עליון, הרב מ"ו יוסף זאב במו"ה יהודא ליב זצ"ל שחל"ח ביום ש"ק כ"ה טבת תר"ח לפ"ק, תנצב"ה.

מט) הגביר י"א הר"ר רפאל בהצדיק הר"ר ישכר פערל ז"ל, עשה לו שם לתהלה ע"י מפעליו היקרים בהרבה מעשי הצדקה, והיה מעשה ועושה, צרכי העדה לקח חלק בנפש חפצה, ונפטר ז' אלול תר"ח, וז"ל מצבתו·

מצבת קבר

איש ירא אלהים צדיק תמים מגזע היחש נגיד מפורסם רב רפאל פערל בן איש צדיק וישר רב ישכר ז"ל נאסף אל עמיו ביום ג' ז' אלול תר"ח לפ"ק.

ראו עוברים, הביטו אל הקברים,
בכו פה בחלקת ספון בה ראש הגברים,
ראש לחברות יקרות, תמימות ונבונות,
פלאי מדותיו גנוזות, בשמי מעונות,
אשריו כי גדול היה, לעדת מי מנה,
לשאת עליו עבודת הקודש, חמשים שנה,
בינו נא ישרים, ודעו חכמי העדה,
נבדל מקרבכם הצדיק, גדול התעודה,
רב בגמילות חסדים במצות והכשר מדותיו,
יש שכר לפעולותיו, ותזכרנה צדקותיו,
פנה מעסקיו, לרעות בכורי דלים,
עדת חברה קדושה, עדת בית החולים,
רבות צדקות וטובות, הכין ופעל,
לו אמר אלהים עלה אלי, ויעל.

אשרי הצדיק, אשרי שלו ככה, יתלונן בצל שדי וזכרו לברכה, תנצב"ה.

נ) אביר הגביר הר"ר גבריאל ב"ר יצחק אייזיק ז"ל אייזינמאן, הוא היה מראשי הגבירים, ונכבד בעדתו, ירא אלהים נשא ונתן באמונה ולצדק גבר בארץ, היישיט יד עזרה בכל עת לעניים אשר נפשם ברעה תתמוגג. נפטר ח' סיון תר"ט, וז"ל מצבתו.

סובבי פה עמק שדה הבכא, בל תחושו הלאה מזה הקבר, הלא תדמו בשבץ ואנחה, ותעוררו נפשיכם בזעקה ויליל שבר, מי פה שוכב דומה, איש צולח מימים ימימה.

גבר יקר אדיר ונשוא פנים,
דרך על במתי עושר אצר מטמונים,
בנעימות ימינו התחסד לאלפים ולרבבות,
בצל עזרתו הסתופפו בנים ואבות,

רהב וכל גאון נפשו תעבה ,
גם למך ערך מדברו נאוה ,
יראת צור קונו אזר בכל אורחותיו ,
צעד בנתיב מישרים בעקבות אבותיו ,
אחוה וריעות שלב עם יראים ושרידים ,
רחק הולכי עקלקלות , אף המה נגידים .
לקראת נשמתו הטהורה , תמימי מפעליו יטוסו ,
יתלונן בצל שדי באברתם עליו יחוסו .

ה"ה הרבני הגביר הישיש נדיב ושוע מו"ה גבריאל אייזינמאן ב"ר יצחק אייזיק ז"ל , פתאום נכבה גחלתו ביום ג' ח' כיון שנת תר"ט לפ"ק , תנצב"ה.

נא) הרב היקר ביראת ה' טהורה מ' דוד יעקלי בהר"ר וואלוויש פראגער נפטר י"ח מנ"א , וזה תואר מצבתו .

פ"נ

הרבני מו"ה דוד יעקלי בן המפורסם מו"ה וואלוויש פראגער , נפטר ביום י"ח מנ"א שנת תר"ט לפ"ק , תנצב"ה .

נב) הגביר הר"ר אהרן ישראל בהרב הגביר בישראל גדול שמו מ' מיכל ז"ל ראוער (מובא אות כ"ט) למשפחת עטטינגער , נפטר ז' אלול תר"י , וז"ל מצבתו .

פ"נ

איש המעלה מופלג בתורה , עצה ותושיה , ירא אלהים בדעת נקיה , נדיב ושוע , בהשכל וידוע , מו"ה אהרן ישראל בהרב הגדול בתורה וחכמה נודע ביהודא וגדול בישראל מו"ה יחיאל מיכל אייטינגער , נפטר ז״ן אלול שנת תר"י לפ"ק .

פה החי תן אל לבך , פה השקיפה , מה התל הזה , מה זאת הערוגה , הוי זרע אדם בה , נפש במישרים סוגה . הוי אב הוי אח והוי רע הזעקה הקיפה , אך פה שב העפר , פה אך עצם וגויה , ולאל שב הרוח ועמו תורה עצה ותושיה , פה שמורים יום רוח חיים יפוח , אז זרע אמת גם מארץ יצמיח , תנצב"ה .

נג) הרב החסיד ועניו מ' שמואל אב"ד דפאוואנזיק, בהגאון מ' מאיר צילך שהיה אבד"ק לאסק, נפטר ביום א' דחג הסוכות תר"י, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

הרב החסיד ועניו כש"ת מו"ה שמואל זצ"ל אב"ד דפאוואנזיק בהרב הגאון הצדיק המנוח מו"ה מאיר צילך רב דק"ק לאסק, נפטר ביום א' דחג הסוכות לפרט „הי קרב קץ נחמה" לפ"ק, תנצב"ה.

נד) הגביר הנדיב מ' שלמה ב"ר יהודה ז"ל בלומבערג, היה מראשי נכבדי העדה. חסדו וטובו אשר עשה לבני עירו במעשה הצדקה עצמו מספר, פזר רב כסף על בנין בתי תפלה הנקראים על שמו לזכרון עולם, גם הניח אחריו סך מסויים לקרן קיימת. ונפטר כ"ו תשרי תרי"א, וזה תואר מצבתו.

פה נטמן
רבי שלמה ברבי יהודה ז"ל בלומבערג
לשברון בניו,
ולאבל עמו,
במיטב שניו,
הלך לעולמו,
ביום ד' כ"ו לחודש תשרי תיר"א לפ"ק, תנצב"ה.

נה) הרב הדיין המובהק מ' אהרן טובי' ב"מ ישכר זצ"ל, נפטר א' אלול תרי"ב, וז"ל מצבתו.

פ"נ

איש עסק במלאכת ד' באמונה, הורה בצדק לעדתו פה קהלתנו ט"ו שנה,
רש ושוע לא הדר בריבו, נדד שינה מעיניו עבור תורתו,
טרח ועמל בכל עת בהוראתו, ויגע לחקור הדין על אמיתתו,
בקי וחריף גמיר וסביר בנגלה, ידע וחכם גם בלימוד רזי התורה,
התאבק בעפר רגלי החכמים. ה"ה הרב החסיד המפורסם מו"ה אהרן טוביה בהמנוח מ' שאול ישכר הנקרא ר' ארויש דומ"ץ פה ווארשא זצללה"ה,
נפטר יום א' אלול תרי"ב לפ"ק, תנצב"ה.

נו) הרב הגביר מ' שבתי ליב *) בהר"ר יהושע פייביל ז"ל קארנגאלד, היה תופש תורה בצדק ובמצות ה', ברב טוב הצפון למישרים, בתורה וגדולה

---

*) הוא חתן הגאון הנעלה מ' משה זלמן ז"ל שהיה אבד"ק קאלין, ודק"ק קראקא (באות י').

באגודה לאל אמונה , נכבד ורצוי היה לבני העדה , במרומים קנו בזרוע ימינו , עם בנו בן חיל הרב הגאון החריף וצדיק מ' בנימין קארנגאלד זצ"ל מהוראדנא (בימי חרפו היה אב"ד דנאשעלסק , וקודם פטירתו נתקבל לאב"ד בק"ק לונטשיץ ולא ארכו לו הימים שמה ונח נפשיה , ושם מנו"כ) . נפטר ט' אדר שני תרי"ג , וז"ל מצבתו .

פ"נ

הרבני המופלג בתורה וביראת ה' שוע ונכבד מפורסם מו"ה שבתי יהודא ליב בן כבוד הרבני המנוח מו"ה יהושע יחזקאל פייביל ז"ל קארנגאלד .

שלשים שנה הגה בין ישרים וגדולים ,
בחבורת חסד של אמת ובקור חולים ,
תורה למד מצוה שמר כל ימי חייהו ,
יושר דרכו זכים מפעליו בנחת מליהו ,
לא חת ממות כי הכיר ערך החיים ,
ידע כי אורח פה ושם אוצרו בשמים .
בחרו אנשים , בחרו שביל ישרים ,
בנתיב דרך שבתי ליב לכו נא הגברים , תנצב"ה .

נז) הרב המובהק מ"ץ דפה שילעץ מ' בערוש בהרר"ן הירץ זצ"ל , נפטר ט"ז כסליו תרי"ד , וז"ל מצבתו .

פ"נ

בן שבעים ושתים , שבע ימים שבע תורה ,
על מדין ישב ויהי מוכיח גם צדק הורה ,
רב בעיר סערנאק . שם בראשונה העיר ,
ויעתק אהל תורתו ויטע פה שילעץ , חלקת העיר ,
שנותיו מלאו לו בדת והוראה ויראת אלהים ,
דרך כל הארץ הלך נשמתו עלתה למעון גבוהים ,
והפשיט את הגויה הניף בקבר ינוח , דרך השמים אל אלהים שמה שב הרוח ,

ה"ה הרב המפורסם מופלג בתוי"ר מו"ה בערוש דוד ראזענפעלד זלה"ה בהמפורסם מו"ה נפתלי הירץ זלה"ה , מ"ץ בווארשא , ברחוב שילעץ , נאסף אל עמו ביום ש"ק ט"ז כסליו תרי"ד לפ"ק , תנצב"ה .

נח) הרב הגגביר מ' יעקב (אפרים) פישל הלוי ז"ל מאירסזאהן מטיקטין. הוא היה למופת לכל עשירי ישראל בתורה ויראת ה', ובמעשה הצדקה עד להפליא, ונצר מראשי גדולי היחש בישראל, אחד משני האחים הנודעים ברחבי תבל לשם ולתהלה, בשם „געברידער מאיר". בן לאותו צדיק הרב הגדול הגביר נדיב ונכבד לבית ישראל מ' מאיר כיילעס ז"ל, נפטר יו"ד שבט תרי"ד, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

יחסום פה זה קבר, עוברים מכל עבר, קול אנחות מנפש דאבה, בכי אבל ישאו לרבבה, איש נכבד בישראל ויהודה, פה למעצבנו טמון הנהו. רבו מעלותיו בתורה ותעודה, יקר במדותיו ישר במפעלו, משגב לדך בסוד אלוה עלי אהלו. הצלחת עתותיו בו בגדו, לערב הלדו אשיות ביתו מעדו, ועודנו רד עם אל ועם קדושים נאמן, ישרו ואמונתו נשארו למנת חבלו, מקום שמה, אך שַמה, יגמלהו תוכן עלילות בתום ואמון, רב חסד זרע מטה יקצור למעלה ברנה, סתרי צדקותיו יעטרהו כצנה, זאת נחומינו עלי עצבוננו, אור יעקב אפרים נדעך אך מנו, הלל שחר רום שמים רוחו תעופה, נשמתו חיים סביבות כס-יה מרחפה. נפטר יום ד' יו"ד שבט, לפרט „מקים מעפר דל" לפ"ק, תנצב"ה.

נט) גביר ונכבד ברום המעלה הר"ר שמואל פרץ בהרב הגדול הגביר והטפסר ונכבד לבית ישראל מ' זלמן פוזנר ז"ל, נפטר י"ג שבט תרי"ד, וז"ל מצבתו.

מצבת

טהור לב רוח נדיבה סמכתהו, נבון תורה נבון מדע יראת אל מעוזו, מישרים אהב ועשות חסד וצדקה, אהוב למכיריו, ליודעיו יקר ונכבד, קנה לו שם טוב ושמע לתפארת, כבוד מו"ה שמואל פרץ בן הרב הטפסר המפורסם בעמו ויקר בדורו מו"ה שלמה זלמן פוזנר [יא]) זצ"ל, נאסף אל עמיו

[יא]) האדם הגדול בענקים הזה, רבות בשנים ישב פה, ידיו היו אמונה בכל דרך ישרה, לתורה ולתעודה כאחד מגדולים אחודים לתפארה, כאח לעתות בצרה בשפה ברורה, בנעימים מלא חן לפני שרים בהשתדלות נאמנה לעזרה, וברוח נדיבה להחזיק דלים ואביונים. איתן מושבו היה במסחרים הגדולים, ששמה מצאו לה קן המכינה לנאמנים, ולעת זקנתו בחר לו לשבת במנוחה שאננה, באחוזת נחלת שדותיו לא רחוקה מווארשא (חצר קאמאר), שמה בנה בתי חרשת, להחיות נדכאים וקשי יום, להמציא מחיתם בעמל כפיהם, מידו לחמם ניתן להם. עטרת תפארת זכרונו תפרח כחבצלת לבני בניו, ומנו"כ בעיר פלונסק.

בן חמשים שנה ביום השבת בשלשה עשר לחודש שבט , נספף ונקבר למחרתו בשנת חמשת אלפים ושש מאות וארבע עשרה ליצירה, תנצב״ה .

ס) הגאון הנעלה מרן חיים דאווידזאהן זצ״ל אב״ד דפה, חכם וזקן ונשוא פנים ׳ ולו שם בשבת תחכמוני בשערים , מורה דעה ומבין שמועה אין לשערה, עד ימי הזקנה נודע בתורתו וחכמתו לתהלה , בבקיאות נשאה ונפלאה , בהלכה וסברא רוממה, שם לילות כימים להגות באמרי אל, ולראות חיים באורה של תורה. ברח הלאה מכתר הרבנות להדרה , כי שמש ההצלחה עליו חופפה ، וכאשר הגיעה עת צרה ליעקב ، נשבר גאון ישראל . והגאון בעל חמדת שלמה ז״ל האב״ד דפה נאסף אל עמו , אז בקשו אלופי העדה בחזקה, מאת זקן החכמה, להורותם דרך ומסלה בספר התורה, והוא נעתר לבקשתם, ויהי לעת זקנתו לראש ואב״ד לבני אמונים, ונח נפשיה דרב זקן ושבע ימים , י״ז אדר תרי״ד, ונספד כהלכה בספר מיוחד , „רוח חיים" , ע״י הרב המאוה״ג מ״מ דמתא מ׳ בנימין דוד נ״י ראבינאוויטש, ועפ״י צוואתו מבלי לתאר אותו בתוארים רק בשם הרב לבד . וז״ל מצבתו .

פ״נ

הרב מו״ה חיים בן הרב המפורסם מו״ה דוד טעבלי זצ״ל אשר כחמש עשרה שנה היה רב דק״ק ווארשא יע״א .

החי יתן אל לבו , מה טוב לאדם בחיים ,
ראו זו הגבר , התהלך לפני ה׳ בארץ החיים ,
במקנה וקנין עשה חיל , צדקה כבוד וחיים ,
דגל התורה נשא , ולקח גם מעץ החיים ,
קנה לו שם גדול , רב ומורה לדבקים באלהים חיים ,
קנה לו עטרת שיבה , אורה ימים ושנות חיים ,
ובמקום גדולתו , שם עקב ענוה יראת ה׳ לחיים .
ולפני מותו צוה לאמר , על המצבה לא יזכר תוארים
אך , כי לפי עיני בשר , הלכתי בדרך ישרים .
רוחך מורנו , ונפשך הצרורה , בצרור החיים ,
שם בשחק תתחנן , בעד כל הכתוב לחיים ,
אור החיים לנו יופיע , לראות בטובה בארץ חיים ,
מוצאי מצא חיים .

ועלה למרום ביום עש״ק י״ז אדר תרי״ד לפ״ק , תנצב״ה .

סא) הגביר הנכבד הר"ר נחום חיים ברודא מווילנא בהרב מ' שמריהו ז"ל, נפטר ז' ניסן תרי"ד, וז"ל מצבתו.

פ"נ

נח ושקט היה לך ים החלד, ואיך פתאום משבריו שברוך,
חיל ורעדה אחזה כל שומע, איך למרחוק פה השליכוך,
ובן ארבעים שנה, בן אם זקנה, איך לגזור מידה מות מהרת,
מראש בן יחידו, ובת יחידתו, הנזר והעטרה איך חיש הסרת,
הרדה ווילנא בשמעה זאת, כי קכרה ווארשא את אשר גדלה,
יחד הוצותיה רעשו בה, בשמעה את מי מבניה שכלה,
ידעה מה רב אבדתה, ידעה כי נפל רב בתושביה,
מכל נכבדות בה לא נבדלת, וכמותך מה לא באת בקברותיה,
בכי משפחות כבכי נהרות, אל ים דמעות ביתך ילכו כמים,
החיית כל בחייך והרדו במותך אל נחומים ואל חיים,
רבים בשברך בושו משברם, כי פתאום נשבר משבירם שבר,
שם רב גם בעירך קראת לך, ולמה כרית לך פה קבר,
משבר בניך קטן ים הגדול, וכל הארץ קצרה מצרתם,
רבים ויחידים עזבתם ביתה, וממרחק שלחת שמע תוגתם,
יחידך כי לא הגעת ליום חפתו, הגיע לבוא פה ליום מותך,
הקדים את המות אך כפשע, והוא אחריו בא להעלותך,
ואתה כי תשב לימין אביך הרב [יב], ואחיך היקר [יג] שם ברמה,
זכר צדקתך לברכה בארץ, וזכרון יהידך [יד] תזכור שמה,

ה"ה אבינו המופלג בתורה ובנדיבות היקר והנכבד, אשר לנו ולמשפחתנו אבד, אהוב לשמים ולבריות נחמד, הגביר המהולל בכל מעמד, בחכמה ובתורה אשר למד, ולכל הטוב והישר נצמד, כמוהר"ר נחום חיים ברודא בהרב מו"ה שמריהו זלה"ה מווילנא, וי"נ ביום ד' זיי"ן לחודש ניסן שנת תדי"ר, תנצב"ה.

[יב] הרב המובהק מ' שמריהו ז"ל שהיה מ"מ ומ"ץ בקרעווי.

[יג] הרב המובהק מ' יצחק ליב ז"ל ראבינאוויץ, המובא ממנו הד"ת בס' שם ישראל, לחתנו הרב הגאון מוהר"י איסר איסערלין נ"י מ"ץ בווילנא.

[יד] הגביר הנעלה, ונדיב נכבד לתהלה, מ' ירחמיאל ברודא נ"י מווילנא.

סב) הרב הגביר מוהר"ש זימל בהרב מ' מיכל הלוי ז"ל עפשטיין, התערה כאזרח רענן כל ימי חייו בתורה וגדולה, קנה לו שם טוב בכשרון פעולותיו, תפארת עמו ודתו, יקום על נדיבות במקהלות באמונה וביראת שמים, להעניק מנה אחת אפים, לעניים ואביונים בכל מקום פונים, מאושר אב לבנים נחלת שמים, במנוחתו כבוד בתוך בין בניו הרבנים הגבירים ז"ל, השוכנים בעמק הבכא, הר"ר יודיל (מובא אות ק"מ) מימינו, והר"ר דוד (מובא אות קט"ו) משמאלו, ונפטר ער"ח כסליו תרט"ו, וז"ל מצבתו.

פ"נ

רבי שמעון זימל ברבי יהיאל מיכל הלוי עפשטיין, ממשפחת רם אשר בליטא, וכעשרים ושתים שנה באחרית ימיו, תקע אהלו בק"ק ווארשא, ויהי ד' עמו ובכל דרכיו השכיל.

שם משמעון, יחוסו וערכו
מליטא ארץ מולדתו, נודע דרכו
ענות צדקתו, המה יגידו
ועזוז תהלותיו, המה יעידו
נדבת רוחו וצדקת פזרונו, גם שם יתנו
בעל בעמיו, משכיל אל דל, שמו יכנו
נפשות אביונים, במותו נפלו כרעו
יראי ה' וחושבי שמו, סגור לבם קרעו
חכם עשיר ונדיב כמוהו, מעט מעט מצאו
ישר באדם, כל יודעיו יעידוהו
אוהבי אמת, בלבב אמת חבקוהו
להרנין לב אלמנה ויתום, שגיא כח מצאנוהו
הוי אדון והוי הודו, כל סביביו יספידוהו
לארץ הזאת ה' נחהו פה, הצלחתו להשתרע
ווארשא ואנפיה, כאשר שמעו כן ראו בהשכל וירוע
יום יום כי רמה קרנו, עדי נאסף ויגוע
ביום ב' ער"ח כסליו תרט"ו לפ"ק, תנצב"ה.

סג) הרב הגדול בתורה וביראה מ' שלום בהגאון מרן ש' זלמן זצ"ל אב"ד דפה, נפטר י"ד ניסן תרט"ו וז"ל מצבתו.

פ"נ

שבחי איש לפי מהללו מיום עמדו על דעתו
לא מש מאהל תורה ועבודה כאשר הורהו אביו
וגם בימי חלישותו לא גרע חקי שיעוריו הקבועים
משנתו היתה סדורה בפיו ובה היו שעשועיו
בן יחיד היה לאיש חי רב פעלים מקבצאל
נצר מטעי צדיק יסוד עולם
שמו הטוב הלך בכל קצוי ארץ ותבל
למד תורה את העם מקטנם ועד גדולם
מעשיו הטובים נודעים בשער בת רבים
העמיד תלמידים הרבה למאות ולאלפים .

ה"ה הרב המופלג י"א מו"ה שלום בן הרב הגאון הגדול המפורסם רבן של ישראל מו"ה שלמה זלמן זצלה"ה ליפשיץ שהיה רב דפה ווארשא, בעה"מ ס' חמדת שלמה, ונפטר י"ד ניסן תרט"ו לפ"ק, תנצב"ה .

סד) הגביר הר"ר אברהם ב"ר שמואל פריוועס ז"ל, היה למדן מופלג חכם לבב ושותר תושיה, הולך מישרים ביראת חטא, שמו נודע לבני עירו, והשאיר אחריו בנים ישרים לברכה [טו], נפטר י"א סיון תרט"ו, וז"ל מצבתו .

פ"נ

אל ציון הלז פה קבר, עיניכם תשימו
בל תתנו לכם פוגה, ובנהי קול תרימו,
רוע יתרועע לבבם, על הלקח הולך מישרים
הצניע לכת עם ד', וביראת אלהים ערום
מנעוריו הטה שכמו, תחת עול תורה ועבודה
בז שעשועי חלד, אך לבינה קרא מודע
רחש לבו אך טוב, כן מוצא שפתו
שקד על דלתי תורה, ונדד מעיניו שנתו
משכיל אל דל בהצנע, ובסתר מתן תמכהו

[טו] וביחוד בנו הרב הגביר האדיר הדגול מרבבה בשיא חוסן עשרו, תורה ויראת ה' היא מעוזו, ונכבד לבית ישראל לתהלה, מ' ישעיהו נ"י פריוועס .

ולכל איש ירא ונכון, בססבר פנים ככדהו
את כל מפעלותיו שקל על פלס מאזנים
לא אוה שם תהלה, אך לבו לשמים
הן המה מעלליו, פעל ועשה בימי חייתו
לזכר עולם השאיר עוד ברכה, בנועם צואתו
וצוה בניו, להחזיק עניים לומדי תורה מרכושתו
יתנחמו זרע אברהם התנחמי, יש שכר לפעולתו

ה"ה הרבני אי"א מו"ה אברהם ב"ר שמואל הלוי פריוועס ז"ל, נפטר ביום ב' י"א סיון שנת תרט"ו לפ"ק, תנצב"ה.

סה) הרב המאוה"ג הצדיק מו"צ דפה מ' מרדכי ב"ר נחמי' זצ"ל, בעה"מ ס' מר דרור פי' על הגדה ש"פ, ולו יד ושם בחכמת האמת, כנראה מתקוניו וציוניו לס' מרגליות התורה, על נו"כ באופני הקבלה להרב הגדול האלהי מ' צבי הירש זצ"ל מסעמייאטיש, ונ"נ ט"ז תמוז תרט"ו, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

מורה הוראה בישראל, ושם לו בחכמים
רצוי לרוב אחיו, ורדף שלום כל הימים
דרך אמונה בחר, עם ה' ואנשים היה תמים
כבוד ה' יאספהו לחיי עולמים,
ינוח בשלום עד יקיצו הנרדמים.

ה"ה הרב המפורסם בתורה וביראת ה' כל ימים כקדש"ת מ"ו מרדכי במ"ו נחמי' ז"ל מצ"ד, אשר זכה להקרא בשם פרוממער ר' מאטלי ז"ל, שבק חיים לכל חי, ו"י תמוז תרט"ו לפ"ק, תנצב"ה.

סו) הרב ונשוא פנים, חסיד בכל ענינים, מו"ה אברהם מרדכי בן האשל הגדול הגאון החסיד מרן יצחק מאיר אלטר זצ"ל, פרי קודש הלולים, מפואר בהרבה מעשים נעלים, במספר ימיו התאזר עז לעשות גדולות בידי אמונים, לבש כתר שם טוב בשערים, מבורך בברכת אבות בנטעי נעמנים, המה בניו אשלי רברבי במעלת צדקתם המסולאים בהדר גאונם, בתורה וביראת חטא, ובראשם ארי שבחבורה צדיק בכל דרכיו מתהלך בתומו, אביר הרועים אמונה, רבה דעמיה מדברנא דאומתיה הגה"ח מרן ארי' ליב שליט"א מעיר „גור", ונ"נ כ"ז מנ"א תרט"ו, ואביו חקק עליו מצבתו, וז"ל.

פ"נ

עיני עוללה אשר בענותי לוקח ממני, בני יחידי, מחמד עיני
ה' נתן וה' לקח, יהי שמו מבורך, מעתה ועד עולם.

איש יקר הרבני המופל' ומופלג אשר מעודו עסק בתורת ה' מוהר"ר אברהם מרדכי ז"ל, תהא נשמתו צרורה בצרור החיים בן הרב ר' יצחק מאיר [ט"ז] נפטר ביום ש"ק כ"ז אב תרט"ו לפ"ק, תנצב"ה.

כז) הרב המורה ודאין דפה מ' שמואל ב"ר דוב בערזאהן זצ"ל נפטר כ"א אדר א' תרט"ז, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

הרב המופלג המפורסם מ' שמואל ב"ר דוב בערזאהן הנקרא בפי כל ר' שמעלקי ביאלער, אשר היה דמ"צ ח"י שנים בווארשא, נאסף אל עמיו בש"ט ובשיבה טובה ביום ד' כ"א לחודש אדר א' שנת תרט"ז לפ"ק, תנצב"ה.

כח) הרב הגביר מ' יעקב בהגביר האדיר ונדיב עמו מ' בער בערקזאהן ז"ל, (מובא אות ט"ז) מורם היה שמו הטוב על כל ברכה ותהלה, בתורה ויראה, צדקה וגמילות חסדים, זאת היתה חבל נחלתו כל הימים עד למרום שובה, ונפטר ו' אלול תרט"ז, וז"ל מצבתו.

פ"נ

מאושר אל שדה מרומים יעקב עלה, נשמע ברחובות קריה קול המולה, אהה, נשבר מטה עוז משען למושעות, איש צדק פתוחות דלתי נוהו לכל

[ט"ז] הגאון הגדול החסיד הרא"ש בין המאורות הגדולים מרן יצחק מאיר אלטר זצ"ל כחמשים שנה התהלך כבן אלים, הליכות דרכו בקודש נאדרו, בחכמת תורתו, במעלת צדקתו, פה ווארשא, עוד בשנות עלומיו כמעט יצא יצחק לשוח בכרם ה', לקח לו מהלכים לדור דורים, להיטיב הדורים, בראש הדבקים לאורים ותומים, רב העליליה ברוח נדיבה, ובנפש עדינה, שם לילות כימים לפקוח עינים לשומעי לקחו לעדרים, ולהשיב לכל שואליו דבר בתושיה כפלים. לעתות בצרה עמד שר שלום הלוך חושים לשם שמים, בתורת חסד על לשונו, ויראת ה' נר לרגלו, ברגשות עדן התענג על אור שבעתים באמרות ה' מזוקקים. בעה"מ חבורים מאירים, מהנדפסים מראש צורים, שו"ת מהרי"מ עם חדושים על מ' חולין, חדושי מהרי"מ ב"ח על ש"ע חו"מ, חדושי מהרי"מ על מ' גיטין ועל שו"ע אהע"ז, ובסופו על פרשיות התורה, חדושי מהרי"מ על מס' כתובות וקדושין, חדושי מהרי"ם על מס' ב"ק, ב"מ, ועל יתר הלכות משו"ע אהע"ז, ועוד נמצא הרבה בכתובים. בסוף ימיו בחר לו לשבת בעיר מולדתו „גור", (בן לאחותו צדיק מ' ישראל שהיה הגאב"ד דק"ק הנ"ל) ושם חלקת מחוקק ספון.

הלך, דורש עזרו ומחסהו, מנחל עדניו ירוהו כוס ישועות, ויהי עלי תולע אמון ועיניו לא רמו, בוז יבוז לגאים סוסות רהב יזומו. רדוף אחרי שררה מעודו לו תועבה, אמת ושלום וחסד עמודי אמונתו, יקרו לו מכל הון מכל מדהבה, ה"ה הרבני המפורסם מו"ה יעקב דוד בהרבני המנוח מו"ה דוב בער ז"ל בערקזאהן נפטר בש"ק ו' אלול שנת תרט"ז לפ"ק, תנצב"ה.

סט) הרב הגביר מ' אברהם בהרב מ' מרדכי ז"ל ווינאווער (המובא אות כ"ז) נשגב היה שם האיש הזה לתפארת עדתו על גדלו ורב חילו בתורה ובחכמה, שמו הטוב מתנוסס בין יקירי יחידי סגולה לתהלה, ונפטר ד' תשרי תרי"ז, וז"ל מצבתו, בחסרון איזה תיבות.

פ"נ

אהה, קראו עוברים, ספקו כפים, בן מרדכי מת פתאום, לקח שמים,
ראש לבית ישורון, ובחיר לקהל עדתו, הרבה צדקתו אתם, כל עוד חיתו,
. . . . מדע שעשועיו היו, בצל קורתו יחד כולם בטח חסיו,
נבונים גם יראי ה' מברכתו חיו, מות כנחל שוטף ישטוף עלי חלד,
רוב עברתו יקח גם שב גם ילד, דרכו, לא ישא ולא יהדר גבר,
כי סועה וסער, יחטוף גם נבר, יקח רוחו לאל, ועפרו ישוב קבר.
ה"ה הרב החריף החכם השלם אוצר מלא מדע ורב תבונה, יקר רוח איש אמונה, המפורסם ונודע בשערים שמו מ' אברהם בהרב מ' מרדכי ז"ל לבית ווינאווער. עלה על האלהים בעש"ק ד' תשרי תריזיי"ן לפ"ק, תנצב"ה.

ע) הרב החכם היקר מ' אלעזר טאהלגרין, המבאר ס' התהלים, דלה ומצא פנינים, מגדולי הפשטנים, ויעש להם גם מעט מטעמים, ונדפס בפה, עפ"י הסכמת הגאון מוהר"ח ז"ל אבד"ק דפה, ובהקדמתו הארוכה מתייחס להרבה משפחות נכבדות בישראל. ונפטר ח' ניסן תרי"ז, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

ר' אלעזר טאהלגרין בן ר' משה עטטינגער ז"ל מק"ק פוזנא, נפטר ונקבר בשם טוב יום ה' ח' לחודש ניסן בשנת תריזיי"ן לפ"ק, תנצב"ה.

עא) הגביר השנון ונצר מגזע אצילים ואפרתים הר"ר ישעי' בהגביר הר"ר גבריאל ז"ל בערקזאהן, נפטר י"ז סיון תרי"ז, וז"ל מצבתו.

פ"נ

עד הגל הזה ועדה המצבה, כי פה גוית אדם יקר טמונה,

איש נבר ורועה אמונה, שנא ארחות עקלקלות ותהיינה לו לתועבה,
אך מעשה צדקה וחסד היו משוש דרכו, כפי אונו,
התעודד להחזיקם, ויאצל להם מן הטוב אשר ה' ברכו.

ה"ה הגביר השנון החכם השלם מו"ה ישעיהו בן הגביר מו"ה גבריאל ז"ל בערקזאהן. נפטר י"ז סיון תרי"ז לפ"ק, תנצב"ה.

עב) הגביר רודף צדקה וחסד וירא אלהים הר"ר חיים גרשון ב"ר הלל הכהן האללע ז"ל. הוא היה פו"מ ומראשי מיסדי בהכ"נ הגדולה ברחוב שער הברזל, ונפטר י"ג תשרי תרי"ח, ואלה דברי מצבתו.

פה נטמן מ"ו חיים גרשון ב"ר הלל הכהן האללע.

חבר ליראים ושלמים, היה כל הימים,
יחד אתם התרועע, בנפש ולב תמים,
ישרת נדבתו אליהם, מטנו עולם לא כלה,
מרום בגנזי עליונים, רוחו גם נפשו,
גדול חסדו מאוד, עם כל אנשים,
רב טוב פעל, לנערים וישישים,
שאר לכל אוהביו, רב אנחות,
נפשו בגן העדן, שובע שמחות.

ה"ה הגביר הישיש ונכבד יר"א תמים כנעוריו פזר נתן לאביונים מפואר ומהולל על פני תבל מו"ה ר' חיים גרשון הכהן נפטר ביום י"ג תשרי תרי"ח לפ"ק, תנצב"ה.

עג) הרב הצדיק מו"ה ישראל יצחק אבד"ק ראדעשיץ בהרה"ק מופה"ד מוהר"י בער זצ"ל אבד"ק הנ"ל ופשעדבורז, שרת בקדש למורה צדק ברוח מלא מאלה, מחסידות וטהרה, כנצר מקדושים, חשוב וספון בישיבת חברים הגונים, לקולו מקשיבים. ונ"נ ב' כסליו תרי"ח, וזה תואר מצבתו.

פ"נ

הרב הקדוש המפורסם מ' ישראל יצחק אבד"ק ראדעשיטץ בן הרב הקדוש המפורסם בוצינא קדישא מופת הדור מו"ה ישכר בער זצללה"ה אבד"ק ראדעשיטץ ופשעדבורז, נפטר ביום ב' כסליו תרי"ח לפ"ק, תנצב"ה.

עד) הרב הגביר מ' מאיר בהגביר הר"ר ליב ז"ל פינס מראזינאי, שמו היה גודע לתהלה בתוך נכבדי סוחרי ארץ ליטא, הצטיין בשתי דרכים לפניו

אהבת האמונה ותורת ה׳, ויצא לישע עמו ברב צדקה, והושיט יד עזרה בנפש חפצה לדורשי תושיה, בישיבות ובתי מדרש בעשרו אשר חננו ה׳. ונפטר כ"א אדר תרי"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

הרבני המופלג הגביר המפורסם נדיב ושוע מו"ה מאיר יוסף בן המנוח המפורסם מ׳ ארי׳ ליב פינס ז"ל מק"ק ראזינאי, נפטר ביום כ"א אדר בשנת „בא צדיק וישכון בטח" לפ"ק.

מה רבה העזובה בקרב ביתך, אחרי מותך במבחר ימי שנותיך,
יללת משפחתך נפלה מראשם עטרת, ראזינאי במר תבכה כי אבדה תפארת
יחד כולם יזעקו מאיר עינינו איהו, ווארשא הובילוהו רגליו שם קברהו
סוד בחורים לומדי תורה ותושיה, פארור קבצו פנימו נתנו קול בבכיה,
בן פורת יוסף מאז בצלך חיינו, אשמים אנחנו, עתה כיתומים היינו,
ראה ה׳ והקם לנו מביתו מושיע, ימלא אחריו גם הוא בצדק יופיע,
האר פניך אל מאיר יוסף עבדך, פרי מעלליו יאכל יתענג מזיו כבודך,
יגן על בניו ומשפחתו בארץ החיים, נרם יאיר כאור שמש בצהרים,
סוכת שלומך עליהם כימי השמים, תהא נפשו צרורה בצרור החיים:

עה) הגביר הנעלה ויקר ביראת ה׳ הר"ר מאיר בהגביר הר"ר גבריאל ז"ל בערקזאהן נפטר י"ח ניסן תרי"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

מאור נוגה השמש, אם הענן יכסנו
יזרח אחר האמש, רוח אם יטהרנו.
בר לבב כמוהו, נפשו ירקיע שחקים
גוו ירפד בתהו, בהגיע תור להקים
רוחו תרד משמים, יקום נוו משחת
אז יראה החיים, לאור בעדן ונחת.

ה"ה הגביר הנעלה על שמו נודע בתהלה י"א באמת ארחותיו משרים מ׳ מאיר ב"ר גבריאל בערקזאהן, נפטר י"ח ניסן תרי"ח, תנצב"ה.

עו) הרב הדיין המצוין ומורה כהלכה צדיק ונשגב שמו מו"ה גבריאל בהר"ר דוד זצ"ל ממאגלניצא. נ"נ ט׳ מנחם אב תרי"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

נאסף על עמיו תשעה באב תרי"ח לפ"ק.

אספו קהל עדת ישרים ותמימים, יקוננו על אשר נלקח למרומים, **שר** התורה הדר ונזר ראשנו, גויעת הצדיק הלז תקרע לבבנו, **בז** לכל מחמדי ושעשועי תבל, רבים השיב מעון מתענוגי הכל, ידוה כל לב ידמע עין, **אשר** נלקח קדוש ישראל והדרו, לעולמים יגן עלינו ביקרת אורו.
ה"ה הרב חו"פ דיין מצוין בהלכה, שמש גדולי ישראל את הרה"ק מ"מ דקאזניץ ואת הרה"ק דק"ק מעזיבוז, חריף ובקי בנגלה ונסתר קדוש וטהור מאודו כקש"ת מו"ה **גבריאל** בהמנוח מו"ה דוד זצלל"ה ממגלניצא, תנצב"ה.

עז) המופלג בתורה וחכם ביראת ה' טהורה מ' משה ישעי' פריוועד בהרב הצדיק מ' ליבוש ז"ל בילגרייער (המובא אות ל"ח), נפטר י"ט אדר שני תרי"ט, וז"ל מצבתו.

פה נטמן

איש יקר באנשים ושם לו בחכמים, קבע עתים לתורה וסיים ש"ס בארבע שנים, רבים נהנו ממנו עצה ותושיה כל הימים, כבוד ה' יאספהו ימצא רק טוב לחיי עולמים, ינוח בשלום עדי יקיצו הנרדמים.
ה"ה המופלג המפורסם בחכמה ואחוז ביראת ה' מו"ה משה ישעי' פריוועד בהרב הצדיק מו"ה ליבוש בילגרייאר ז"ל שחל"ח בעש"ק י"ט אדר שני שנת תרי"ט לפ"ק, תנצב"ה.

עח) הרב המאוה"ג אבד"ק מזארק מ' יוסף אליעזר זצ"ל נפטר ט"ו תמוז תרי"ט, וז"ל מצבתו.

איש נודע בשערי בת רבים, גבר חכם בעוז במעוז התורה התנהל כל ימיו, וייף בגדלו על מי התורה ועבודה, לא מש מאהלי רבותיו בכל עתותיו, דומיה תהלה לגודל צדקותיו ולטוב מדותיו, למכון שבתו אוהל נוה בין שרי מעלה מצא מנוח, ה"ה הרב המאור הגדול אבד"ק **מזארק** העירה, הנקרא ר' **יוסף אליעזר** זצ"ל בהרב ר' משה, נפטר יום א' ט"ו תמוז שנת תרי"ט לפ"ק, תנצב"ה.

עט) הגביר הנדיב הר"ר דוד בהר"ר מיכאל ז"ל טעמקין, היה איש טוב וחסד, נודע לתהלה במפעליו הטובים במעשי הצדקה, אשר בה כל מעיניו,

רחים ומוקיר רבנן ויראת ה' היתה אוצרו, נפטר י"ט תמוז תרי"ט לפ"ק, וז"ל מצבתו.

בית דוד

ה"ה הרבני המופלג נגיד נדיב וישיש מו"ה **דוד** במו"ה מיכאל ז"ל **טעמקין**.

דוד בן איש אפרתי הזה, נודע בשערים
וה' הצליח דרכו, ויברכהו בדור ישרים
דבק בגדולי ישראל, ובבניהם התחתן
במדינת רייסין גזע קודש ראשיתו
נטעיו בווארשא, מקום כבוד אחריתו
מלא ביתו בני תורה, ובנות מישרים, וירבה מתן
יראי ה' כבד מהונו, פזר נתן לאביונים
כבודו בין סוחרי ארץ, באמונה ורב אונים.
אשרי ירא ה', נפשו צרורה בצרור החיים
לפניו תעלה צדקתו למעון קדשו השמים.

נאסף אל עמיו ביום עש"ק י"ט תמוז תרי"ט פ"ק ווארשא בשנת ס"ד לימי חייו, תנצב"ה.

פ) הרב המאוה"ג מוהר"ץ הירש בהר"ר אשר זצ"ל מענדילזאהן, בתורה ובמצות ה' גבר להפליא, היה חתן הגאון שר התורה בעל „חמדת שלמה", צבי העדה בתפארת בנים יוצאי חלציו מחיל אל חיל יצאו, ובעתם נודעו, המה, הרב הגאון צדיק נשגב מוהר"ז וואלף (מובא אות קכ"ז) בעה"מ ספר תרומת זהב, הרה"ג הצדיק מ' יקיר (מובא אות קל"ט) זכרונם לברכה, ולהבבח"ל הרב הגביר הנעלה, מעיני העדה, המפורסם בתורתו ויראתו הטהורה מ' מאיר, ה"ה הרב היקר נגיד נכבד מ' משה יואל, נרם יאיר, למשפחת מענדילזאהן, נפטר ג' תשרי תר"ך, וז"ל מצבתו.

פ"נ

צבי והמיד ורגיג לעילא ולתתא, בדרי מעלה ובדרי מטה,
בין ההורים והמורים הושם כסאו, הרבה שנים, והורה כהלכה.
ימי עלומיו שאב תורה, מבאר מים חיים, מר חמיו הגאון זצלה"ה,
הן בימים אשר עסק להביא טרף לביתו, לא מש מאהל של תורה.
יום יום שקד על דלתי התורה והעבודה, והדריך בניו לת"ת והגה עמהם בעצמו
רץ כצבי לעשות רצון קונו, ועסק במו"מ באמונה כאשר יגידו כל יושבי עירנו,
שלימה היתה משנתו הסדורה בפיו, ובזאת תאיר נשמתו באור החיים.

ה"ה הרב המאוה"ג חריף ובקי שמו נודע בשערים מ' **צבי הירש זצלה"ה** בן הרבני המנוח מ' אשר ז"ל מענדילזאהן, חתנו של רבינו הגדול הגאון מו"ה שלמה זלמן זצלה"ה שהיה רב פה ווארשא, נפטר בש"ק ג' תשרי תר"ך לפ"ק, תנצב"ה.

פא) הגביר הישר הר"ר נפתלי בהגאון מרן חיים דאווידזאהן ז"ל אב"ד דפה, היה סוחר לאמונה, אחוז בתורה ויראת ה' טהורה, זריז ונעלה במצוה קלה כבחמורה, ונכבד בין יקירי העדה. נפטר ח"י מרחשון תרכ"ג, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

ר' נפתלי דאווידזאהן ז"ל בן הגאון מ' חיים זצ"ל שהיה אבד"ק ווארשא.

נאמן עם ה', נשא ונתן באמונה
פזר נתן, דבריו כלכל בתבונה
תהלתו בלמודים, במעשים ונפש ברה
למקרא משנה קבע עתים, גם לגמרא
ידע תרועה, מוהל אמן, ובתורה קרא.
זכותו יגן על משפחתו, אשר עליו בוכים
לדור דור עד כי יקיצו ישנים ליום התחיה.
ביום ח"י מרחשוון תרכ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

פב) הרב הגביר מ' משה יי) ז"ל בוכווייץ, היה מופלג בתורה, באהבה עזה, וברוח נדיבה לשוחריה, עמד על משמרתו בתלמודו בידו, להקדיש כסדר דבר יום ביומו, שעות נועדות על גפ"ת לשמרה, בטרדותיו העצומות במסבת וחברת מסחרו, הגה ושנה בע"פ ספרי תנ"ך וסדרי משנה, ולזכר עולם על כשרון דעתו המאושרה, חקוקים על מצבתו שבעה ציורים כתבנית ספר מכורך כנגד ששה סדרי משנה ותנ"ך, נפטר כ"ח שבט תרכ"ג, וזה תואר מצבתו.

תנ"ך, זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות.

מה יתרון לאדם מכל עמלו
שם טוב אם יקנה, אשרי לו
הן זה משה, זו מתת גורלו.

יי) והניח אחריו דור ישרים, וביחוד בנו הרב הגביר היקר בתורה ובחסידות מ' שלמה נ"י בוכווייץ.

הבט וראה עובר בעמק הבכא.

פה מנוחת גבר נשא מד' ברכה, בצדק ובמישור הלך ירא ד' מעודו לא גבה לבו, אף אם כביר מצאה ידו, על חיק התורה גדל, ואותה יגע להנחיל לבניו, קבע לה עתים אף אם רבים היו קניניו, בצרכי ת"ת עסק כי כל מגמתו, להדריך בני עניים בתורת יציר נשמתו, גם לא השיב ריקם מכל מבקש נדבתו, ויצו על ביתו לתת אחרי מותו, מקרוביו ומיודעיו ולכל איש מנה, גם להחזיק מרכושו ללמוד ת"ת עם בני עניים עשרים שנה.
הן זאת קצות דרכי הרבני המופלג החריף השנון הגביר המפורסם נדיב ושוע מו"ה משה אייזיק בן מ' זאב בוכווייץ, אשר פה ירדה גויתו, ואל שמים עלתה נשמתו יום ג' כ"ח שבט שנת תרכ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

פג) הרב הגאון הצדיק מ' ליבוש אבד"ק גריצא בהרב ר' יוסף ז"ל (מובא אות מ"ו). נ"נ י"א אדר תרכ"ג, וז"ל מצבתו.

פה

הגל הזה מנוח, ירא ד' נפש עדינה זכה וטהורה, הוא הגבר אשר מימי עלומיו יגע בתורה, ועוד לא הגיע לשנות עשרים נתקבל לרב ומורה, דוה לבות יראי ד' מר צרחו מי לנו יורה, הלך מורינו אשר היו לנו לאורה, זכה ברוב עמלו לחדש חדושים אזר חיל, לו יאספו תלמידים לשמוע דברי חיים.
ה"ה המאהג"ה החריף החסיד המפורסם כש"ת מו"ה יהודא ליבוש ז"ל האבד"ק גריצא בסוף ימיו, בנו של הרב החסיד מו"ה יוסל ז"ל נאסף אל אבותיו בעיר מולדתו באחד עשר יום להודש אדר תרכ"ג לפ"ק, תנצב"ה.

פד) הרב המאוה"ג מ' מאיר בהר"ר אליעזר זצ"ל אבד"ק פראגא. נ"נ כ"ה אדר תרכ"ג, שמה כבוד מנוחתו, וז"ל מצבתו.

מצבת קבורה

מתי חלד גושו הנה, במר נפש תיללו,
איש אשכלות איננו, לכן דמעותיכם יתגוללו
יקרת רבינו זה למי לא נשמעה
רובי תורתו וצדקתו למי לא נודעה
ברב ימיו לא עסק רק בתורה ובעבודה
אהה, כי יצאו מהעיר זיוה הדרה והודה
לקהלה קדושה פראגא, היה מאיר בתורתו

יותר משלשים שנה זרח באור הוראתו
עניו חסיד מי כמוהו מורה צדק לעדתו ,
זכר צדיק לברכה , זכותו יעמוד לאומתו
רחמים יעורר לקראת קץ הימים לעם סגולתו .

ה"ה הרב המאוה"ג החריף ובקי צנא מלא ספרא חסידא ופרישא מו"ה מאיר ז"ל נפטר כ"ה אדר שנת תרכ"ג לפ"ק , תנצב"ה .

פה) הרב הגאון הצדיק מ' יעקב דוד זצ"ל אבד"ק ווישאגראד , בעה"מ הגהות מהרד"ם על ספר „תורת כהנים". נ"נ כ' מנ"א תרכ"ג , ווה תואר מצבתו

פ"נ

כבוד הרב הגאון הצדיק המפורסם בתורה ובחסידות צנא מלא ספרא נ"י פ"ה שלשלת היוחסין כקש"ת מו"ה יעקב דוד זצללה"ה שהיה אבד"ק קאזניץ ובסוף ימיו היה אב"ד בק"ק ווישאגראד, בן הרב הגדול צדיק והסיד מו"ה ישראל איכר זצ"ל ממעזריטש דליטא , נח נפשי' דרב בן חמשים וחמש שנים פה ק"ק ווארשא , ביום ד' עשרים לחודש מנחם אב שנת תרכ"ג , זי"ע תנצב"ה .

פו) הרב הצדיק נזה"ק מו"ה עמנואל בהגאון מופה"ד מרן ישעי' זצ"ל שהיה אבד"ק פרשעדבורז , היה מובהק בתורה ובחסידות ונופת תטופנה שפתותיו בהדרת קדש לכל הנלוים אליו לחזק לבם בעבודת ה', זכרונו הקדוש לא יסוף מאנשי סגולתו. נ"נ כ"ז שבט תרכ"ד , וז"ל מצבתו .

פ"נ

כמים יתכו שאגותינו , אך שבר ברוח
בכל עצב מותר , כל לבב דוי ידכה ישוח
ומי ימצא נוחם , זאת המרגעה ומנוח
דלפה נפש מתוגה , שבר על כל מתנים
השמש יצאה על הארץ, האיר על עבר פניה
רמה קרנה מידה לה , להלוך אל כל החיים
בפתע שחר תוארה , ואור חשך בעריפיה
עץ רענן ארז באורך דליותיו , צץ ופרח
מפריו ענוים שבעו , אלהים ואדם ישמח
נוע הניעו הרוח , סער ורעש מתחולל

ולהשחית הודו התמרמר, אף פריו ימולל
אפפונו משברי ים, מעוף צוקה וצרה
לבבנו יהלך תמס, דמוע תדמע עינינו
זה האיש גדול בענקים, צפירת תפארה
צדיק חסיד וישר, פאר ונזר ראשנו
למחסה ומסתר, בצלו נחיה קוינו
לפתע חלף הלך לו, דרך נשר בשמים
המון רבבות קודש, אוה למושב כבודו
הן בצל שדי, עשה יעשה לו כנפים
מטוב זכרונו נייחל, נוחם לשבר רוחנו
ובכנפיו יסך לנו, זכותו יגן עלינו, תנצב"ה.

פז) הרב המובהק נצר מגדולי היחס מ' עזריאל אפרים דומ"צ מלובלין, פה ווארשא מצא מנוח, נפטר ח"י סיון תרכ"ד, וז"ל מצבתו.

פ"נ

נאסף אל עמיו ביום ד' ח"י סיון שנת תרכ"ד לפ"ק.
רב דמע וקול נהי בשובו לאדמתו, עזוז מספד וקול בוכים ביום אחריתו
רעשה גם לובלין קוננה קרית מעונתו, יפי פריה נקטף אמרה לשמע מותו
אל כל חמודות לא שם מגמתו, עפר ואפר היו לו לרוחב בינתו
ימיו לא נעדרו אתו לקחם בחכמתו, בנדוד שנתו התענג לשעשועי תורתו
רב כשרונו היסופר מי ימלל תהלתו, יפעת עקביו אך בתורת ה' ועבודתו
זלזלי ארזי אל המה גזעתו, מנטעי „חכם צבי" גפן פוריה נטיעתו.
ה"ה הרב החריף ירא ושלם וחסיד דיין מצוין ושופ"צ דק"ק לובלין מו"ה עזריאל אפרים בהרב הגאון מו"ה יעקב זלמן מגדולי יחוסי ארץ מענדלזאהן, תנצב"ה.

פח) נגיד רב תבונות בתורה ובמדות, אהב עשות טוב וחסד הר"ר שלום בהר"ר אביגדור (מובא אות ל"ג) גלאסס, נפטר י"ג מנחם תרכ"ד, וז"ל מצבתו.

יבוא שלום ינוח על משכבו הולך נוכחה רב **שלום** ב"ר **אביגדור גלאסס**.
שלם במדות היית, לתבל שלום היית,
ובתורת ה' הגית, מעשיך בדעת נחית,

גבאי בבית החולים , לאהבת אדם עשית ,
אשריך ברוך מבנים , סמוך כבודך עליהם ,
סתר שדי תתלונן .
נפטר ביום ב׳ י״ג מנ״א שנת תרכ״ד לפ״ק , תנצב״ה .

פט) הרב הצדיק פרי קדש הלולים מו״ה משה ירוחם בן האשל הגדול הגאון החסיד פאר מקדושים מרן מנחם מענדיל זצ״ל מקאצק נ״נ כ״ב סיון תרכ״ה , ואלה דברי מצבתו.

פ״נ

שנת תרכ״ה לפ״ק .

אוי ואבוי על האי שופרא דבלי בעפרא , הרב החסיד המופלג בתורה וביראה פרי צדיק מ״ו משה ירוחם זצלה״ה בן ארומו״ר הרב הקדוש הצדיק מפורסם נשיא אלהים שר התורה הגאון אמיתי בוצינא קדישא חו״פ מ״ו מנחם מענדיל זצללה״ה מקאצק , ונתבקש בישיבה של מעלה בימי עלומיו ונאסף על עמיו בכבוד גדול , נפטר כ״ב סיון ונקבר כ״ג תרכ״ה, תנצב״ה .

צ) הרב הדיין המצוין דפה מ׳ חיים ב״מ יוסף זצ״ל נפטר ב׳ טבת תרכ״ו , וז״ל מצבתו .

פח ינוח איש

חכם במקרא ובמשנה בקי , ידע הלכות מרובות ברור ונקי
ירא ה׳ ויד לו בהגדות , מורה הוראות בשכל חד
בן לא הניח היתה נפשו עגומה , יגיעתו בתורה להוציא לאור תעלומה
וישרתו וצדקו הכין לחיי הנשמה , סלה יזכירוהו בכתם טהור לא יסולה
פה ווארשא יקראוהו מורה ודאין מעולה , ה״ה הרב הדיין המצוין עמל בתורה , כל ימיו, כבוד מו״ה חיים ב״מ יוסף ז״ל ונקרא רב דיאנאווע , בשנת ע״ז לימי חייו , נפטר בשם טוב ביום ד׳ ב׳ לחודש טבת זאת חנוכה שנת ישיש״ו כי ימצאו קבר לפ״ק תנצב״ה .

צא) הרב המובהק הדיין המצוין מ׳ יעקב מאיר ישורון , הוא נכד הרב הגאון הן גביר לאחיו מ׳ חיים זצ״ל משצוצין , הנקרא דער שצוצינער מגיד , ונפטר י״ד שבט תרכ״ו , וז״ל מצבתו .

פ״נ

הרב הדיין המצוין חריף ובקי המאוה״ג מו״ה יעקב מאיר ישורון במו״ה

יצחק זצללה"ה, נפטר אור ליום ג' י"ד לחודש שבט שנת תרכ"ו לפ"ק,
בן שבעים ושבע שנים עלה למרום.

ישיש וזקן שקנה חכמת התורה
עמל מנעוריו בדת ותושיה כהשיכה כאורה
קדמו עיניו אשמורות מראשית ועד אחרית השנים
בים התלמוד צלל ואסף בקרבו רב פנינים
מאס בבצע אך דן והורה בצדק ומישרים
אבדה כלי חמדה תבכה נפשנו במסתרים
ילך לפניו צדקתו לאור באור החיים
רצוי לרוב אחיו אהב ורדף שלום כל הימים
מורה הוראה בישראל, ושם לו בחכמים, תנצב"ה.

צב) הרה"צ פרי קדש הלולים מ' משה יוסף ז"ל, בהרה"ק צבי עדתו כק"ש מו"ה דוד צבי שליט"א מנייאשטאדט, נ"נ כ"ה מרחשון תרכ"ז, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

האברך המופלג בחסידות וביראה תם וישר י"א בנן של קדושים מו"ה משה יוסף בן אדומו"ר הרב הצדיק האמיתי בוצינא קדישא כק"ש מו"ה דוד צבי שליט"א מק"ק ניישטאט, נכד הרב האי צדיק נשיא אלהים בוצינא קדישא חסידא ופרישא אדומו"ר כבוד קדושת שמו מו"ה יחזקאל (המובא אות ג') זצללה"ה מקאזמיר, נאסף אל עמיו בש"ק כ"ה מרחשון תרכ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

צג) הרבני המופלג הישר באדם שש לעשות צדקה וחסד של אמת הר"ר שמואל ב"ר אברהם ז"ל פלידערבוים, נפטר ר"ח ניסן תרכ"ז, וז"ל מצבתו.

פ"נ

שב פה העובר, עמוד ההלך
מקום נכבד תעמוד, קברת איש ישר
ומוכתר בכתר שם טוב וביראת ד'
ארי שבחבורת גומלי חסדים, ורודפי צדק
לעולמים, הלך לחזות בנועם ד' ולבק בהיכלו.

ה"ה הרבני המופלג המפורסם הישיש אי"א כבוד המנוח מו"ה **שמואל** ב"ר

אברהם זצ"ל פלידערבוים גבאי דח"ק , פה ווארשא , נפטר בשם טוב ולדאבון כל אנשי העיר, ביום ש"ק ר"ח ניסן תרכ"ז לפ"ק, ד' עפרו יחונן וינוח על משכבו בשלום , תנצב"ה .

צד) הגביר הישר והנכבד הר"ר צבי הירש בהר"ר דוב בער ז"ל יונגהערץ , נפטר כ"א ניסן תרכ"ז , וז"ל מצבתו .

פ"נ

צעקת שבר יעוררו בקול אנחה
בנים ובנות יקוננו על אבי המשפחה
ישר ונדיב נכבד ותם דרך
הדר כבודו בין יקרי ערך
יוצאי חלציו בהם יתפאר
רק דור ישרים אחריו שאר
שנותיו באו עד ימי הגבורות
זכרון צדקותיו לנצח שמורות
לעד בצרור החיים יראה מאורות

ה"ה איש תם וישר הרבני מו"ה צבי הירש ז"ל ב"מ דובער יונגהערץ הנקרא ר' הערשלע ברעסלער , נפטר כ"א ניסן תרכ"ז לפ"ק, תנצב"ה .

צה) הרב ר' יעקיל ז"ל קלעפפיש , היה מובהק בתורה, למד ולימד וקיים הרבה, מעשיו ומעלליו נודעו בשערים, ומכובד מאד מכל מכיריו ומיודעיו, בניו יוצאי חלציו כולם גדולים בתורה וביראה, ובראשם הרב הגאון עין העדה בדת והוראה, ונודע בשערים לתהלה מוהר"ש זנוויל נ"י קלעפפיש, ונפטר י"ג אייר תרכ"ז, ווה תואר מצבתו .

פ"נ

הרבני המופלג ירא ותמים במעשיו, רודף צדקה וחסד כל ימיו מו"ה יעקב זאב קלעפפיש , נפטר ביום י"ג אייר תרכ"ז לפ"ק, תנצב"ה .

צו) הרב הצדיק ונשגב שמו מו"ה יוסף ליב בהר"ר מאיר הלוי זצ"ל לעווענקאפף , נפטר ח"י סיון תרכ"ז, ווה תואר מצבתו .

פ"נ

הרב הצדיק והחסיד המפורסם בוצינא קדישא מו"ה יוסף ארי' ליב בן הרבני מוה"ר מאיר הלוי לעווענקאפף ז"ל, נח נפשו שנת תרכ"ז ח"י סיון לפ"ק, תנצב"ה .

צז) הגביר ונכבד הדר זקנים, העושר המאושר היה משוש דרכו, מ' משה אליהו קערנער ב"ר יצחק הלוי ז"ל, נפטר ט"ו תמוז תרכ"ז, וז"ל מצבתו.

פ"נ

תחתיה נגנז בעל מדות טובות, איש יקר איש חמודות, תפארת ישישים, טוב עם ד' ואנשים, בני שמונת ימים להעלות על ברכיו, מצוה זו יקרה היתה בעיניו, למחוסרי צידה משלו עשה הסעודה, ה"ה הגביר רדף צו"ח מו"ה משה אליהו קערנער ב"ר יצחק הלוי ז"ל, יצא מאפילה לאורה, ביום ה' ט"ו תמוז התרכ"ז ליצירה, תהי נפשו בצרור החיים צרורה.

צח) הרב הנכבד בתורה, צדקת ה' עשה, ונצר מגזע קדושים מ' נתן בהר"ר אליעזר הלוי ז"ל, נפטר כ"ה אלול תרכ"ז, וז"ל מצבתו.

פ"נ

נפש יקרה! בדרך ה' הלכת כל ימיך
תורה ועבודה לא משו מאהלך כל שנותיך
נועם מעשיך הריחו קדושי עליון ויכבדוך
נחנו בקול מר צורח על אבדן מחמד נפשנו
חלף ועבר מאתנו נזר ועטרת ראשנו
ועת שכנת פה עלי האדמה
מה רב טוב פעלת עם כל בו נשמה.
הן פה אך גויתך טמון, נפשך בשמי גבוה
לקחת שכרך נקראת השמים למצוא מרגוע
ובין שרפי קודש פורשי כנפים
ישימו נפשך ונשמתך בצרור החיים.

ה"ה הרב המופלג בתו"י החסיד המפורסם מ' נתן נחום בהמנוח מו"ה אליעזר הלוי, ממשפחת הקדושים דר' אלימלך, ואחיו ר' זושא זצוקלה"ה, נקרא ר' נתן סצוצינער. נא"ע יום ד' כ"ה אלול תרכ"ז לפ"ק, תנצב"ה.

צט) הגביר הנעלה מו"ה זושא בהרבני המופלג מ' וואלף הלוי ז"ל אולריך, היה מראשי גבירי העדה, עשה צדקה בכל עת לדורשי קרבתו, ועוד הפליא עצה הגדיל תושיה ביסדו בית תפלה על שמו לתהלה, גם לא חס על מיטב כספו ויבא בברית ההתחתנות עם גאוני הדור אנשי היחש ויחידי

סגולה [יח] והשאיר אחריו דור ישרים לברכה [יט], נפטר ב' דר"ח אייר תרכ"ח, וז"ל מצבתו.

קול בוכים

חלף זקן נכבד, הלך ואיננו
יללה נעורר, כי לוקח מחמדנו
יום נהפך לליל, מי ינחמנו
מר לנו מר, גדול כים שברנו
זעקו דלים, נשבר מטה לחמנו
יתומים אנחו, הה, איה אבינו
שוקדי תורה המו, סר צלנו
עמם נקונן, נשא נהי ושבר
הימי איש כזה יזעכו, וירד קבר,
לא, גלמו פה, ונפשו במרומים.
ותקצור זרעה לצדקה בנעימים
יהי הגל הזה עד, ועדה המצבה
על מפעלו פעל, עד זקנה ושיבה
הלך מישרים, ויעץ נדיבה.

פה חצב לו קבר כבוד המנוח הרבני הגביר המפורסם לשם ולתהלה רחים ומוקיר רבנן זקן ונשוא פנים לדל מחסה ומשגב לאביונים כש"ת מו"ה חיים זושע הלוי ז"ל בהמנוח הרבני המופלג הנגיד המפואר יר"א כש"ת מו"ה זאב הלוי ע"ה. נפטר בש"ט ה' ב' דר"ח אייר שנת תרכ"ח לפ"ק, תנצב"ה.

ק) [הרה"ק רבי מנחם מענדיל בהרה"ק אוהב ישראל רבי יצחק זצ"ל מווארקי, היה בחיר עדה נאמנה לשרת ברגשות קדש לפני ולפנים בגדולות ונפלאות, מעשה ידיו בדת קדש להתפאר, ובסוד ה' ליראיו

[יח] עם הרב הגאון שלשלת היוחסין מ' ישראל שהיה אבד"ק שעדליץ בהגאון מרן בערוש זצ"ל מייזליש אב"ד דפה, ולהבחל"ח גאוני הזמן ופארי היחש מרן משולם ישכר הלוי אבד"ק סטאניסלאוו (בעה"מ שו"ת בר לואי, וס' שבחי דמרא פי' על הגדה ש"פ), ומרן שמעון סופר אבד"ק קראקא, ה' עליהם יחיו לחמדת כל בית ישורון.

[יט] בנו הרב הגביר מ' משה נ"י אולריך חתן הג"מ ישראל מייזליש זצ"ל הנ"ל, וחתנו הרה"ג החריף מ' בונים בהג"מ שמעון סופר נ"י, ובן אחד בעודנו באבו נקטף אשר בתורת ה' ובמצותיו חפץ מאד מ' אהרן אולריך ז"ל (מובא להלאה) שהיה חתן הגאבד"ק סטאניסלאוו הנ"ל.

במקצעות היראה והחכמה, לכהן במקדש לכל המקשיבים לקולו, **בדברי אלהים חיים**, משמיע טוב מבשר ישועה מרוח מבינתו, בעבודת **אלהים**, ובתורות האדם במעגל צדק בחיים, ונח נפשו׳ דרב ט״ז סיון תרכ״ח לפ״ק, תנצב״ה].

קא) הרב הגביר מ׳ ישראל בהר״ר יצחק ז״ל (מובא אות מ״ה) געזונדהייט, היה גביר נכבד יקר הערך ומאד נעלה, אחד ממנהיגי העדה באמונה, חכם לבב, אוהב תורה, שומר מצוה, איש חמודות בנועם המדות, ונודע לתפארת, נפטר י״ב כסליו תרכ״ח, וז״ל מצבתו.

פ״נ

הרבני המופלג החכם וגדול ליהודים נודע לתהלה בקצוי ארץ מו״ה ישראל ב״ר יצחק ז״ל געזונדהייט עלה לשמים י״ב כסליו תרכ״ח לפ״ק.

עיר פראגא הרה וילדה, ווארשא גדלה שעשועיה, אוי נא לה
יאמרו יודעיה, כי כלי חמדתה אבדה.

קול בת ווארשא תתיפח

יחידי, נגידי, יפעת כלי חמדתי
שעשועי, בחירי, מנהל צאן עדתי
רצוי לכל עמי, דורש טובי והצלחתי
אבד מני אוי! הלך למנוחתו
לי צר הה! מי יתן לי תמורתו.

קול ממרום

באחת מדמעותיך לבבתיני בתי יפתי
נפשי תקצר בעמלך, דמעותיך בנאדתי
יחידך היה שעשועיך שנת ששים ושתים
צפון אפוא למועד שמור אתי בשמים
חין אבדתך אשיבה בעת קץ חביוני
קץ המות יבוא ואז חיים ברצוני, תנצב״ה.

קב) רב האי גאון ח״ק מרן ישעיהו מושקאט שהיה אב״ד בפראגא בהרב המאוה״ג הצדיק מ׳ יעקב משה (מובא אות מ״ב) זצ״ל, חוטר מגזע ישישים, חכמתו תאיר פניו, מעודו ועד זקנה ושיבה אב בחכמה לתורה ולתעודה, נודע בשערים בשבת תחכמוני, הפיץ מעיניו בתורתו וצדקתו, בנפש

חפצה וקדושה, בכל ענינים בין יושבי אוהלים, חבר לכל יראי ה׳ וחושבי שמו, יר"א מרבים ולעדתו מאור עינים, ונח נפשי׳ דרב ה׳ אדר תרכ"ח, בעה"מ פי׳ על התפלה, הרי בשמים יכונה, וס׳ ראשי בשמים על תנ"כ ואגדות חז"ל בענינים שונים, וזה תואר מצבתו.

ציון לנפש

אדומ"ו הרב הגאון החסיד מופת הדור רבי ר׳ ישעי׳ זצוק"ל מילידי פה ווארשא, בהרב המאוה"ג החסיד מפורסם ר׳ יעקב משה ז"ל חתן הרב המאוה"ג הקדוש ר׳ יצחק מראדיוויל ז"ל, ונהל עדתו בכמה קהלות, ואח"כ היה רב בפראגא כ"ח שנים, ותלמידיו והנלוים אליו שאבו מים חיים מתורתו צדקתו וחסידותו, נאסף ו׳ עש"ק ה׳ אדר שנת „אבל גדול וכבד הוא זה לכל שומע", תרכ"ח לפ"ק, תנצב"ה.

קג) הרב המאוה"ג קדוש יאמר לו מו"ה לייבוש קודש מו"צ בפה, ונ"נ י"ד אלול תרכ"ה, וז"ל מצבתו.

כתר תורה, כתר כהונה, וכתר שם טוב עולה עליהם.

עשה פרי בתורה ויראת שמים, והשקה פה לעדתו בארץ החיים, התנשא כארי וקם כלביא לעשות בתורה חיל, רוחו את אלהיו נאמנה ובעבודתו תמיד קשורה, יראת ה׳ כאש בוערת נצח בלבו עצורה. ה"ה הרב המאוה"ג חריף ובקי צדיק וחסיד המפורסם מו"ה יהודא ארי׳ ב"מ יהודא כ"ץ הנקרא בפ"כ ר׳ לייבוש קודש מורה צדק ברחוב גרזיבאוו שלש ושלשים שנה, נאסף בש"ט י"ד אלול תרכ"ה, תנצב"ה.

קד) הרב הגאון שלשלת היחש מו"ה שלמה בער זצ"ל שהיה אבד"ק נאשעלסק, נ"נ י"ז כסליו תרכ"ט וז"ל מצבתו.

פ"נ

שם בארץ החיים נרו יזרח, לבו ונפשו מחדושיו לעד תציץ ותפרח, מישישים זקנים ובחורים, הלך ליוצר החיים וצר צורים, יש שכר לפעולתו ולנו לספוק כפים, שם נפשות צדיקים ישאפו נחת חפנים, כי אנחנו בארץ ונפשו בשמים, רנה על משכבו ועינינו יזלו מים, דברי שלמה חבורו יהיה לנו לעינים, ועמקיו בסוגיות הש"ס יזהירו לנו כצהרים, בימינו יעמוד תורתו שלמדו בחור ונער, כי ידברו את אויבים בשער. ה"ה הרב הגאון שלשלת היחש נכד הגאון בעל פני יהושע, ה"ה אבד"ק נאשעלסק כש"ת מו"ה

שלמה ישכר דוב בהרב הגאון מו"ה נתן ארי' זצ"ל, נפטר י"ז כסליו תרכ"ט לפ"ק, תנצב"ה.

קה) הרב המובהק מוהר"ש פייביל זצ"ל מו"צ בפה, ונפטר ב' אדר תרכ"ט, וז"ל מצבתו.

פ"נ

שומר תורה הולך תמים, רבו פעליו בכל הימים,
גם תורתו יומם וליל, אותה נצר ועשה חיל,
בנפש טהורה המצוה והתורה, יזלו מים רב וצעיר,
שאו קינה בכל העיר, ערבה שמחתנו מיום מותך
יזעקו בניך הכירו צדקותיך, הוי אבינו המאור והמנורה.

ה"ה הרב ר' **שרגא** בהרה"ג ר' **ישעי'** זצ"ל אב"ד דק"ק **לוקאוו** כ"ב שנים, שחל"ת ביום ב' אדר שנת תרכ"ט לפ"ק תנצב"ה.

קו) הגביר הר"ר משה ז"ל פיינקינד, היה יקר ונכבד בעדתו, בישרת לבבו, כי העמים עליו עול הגבאות בבית החולים דפה, ומשכב הנדכאים האומללים הפך בחלים, ועמד במשמרתו זאת בלב תמים ונפש חפצה שנים הרבה. נפטר ז' סיון תרכ"ט, וז"ל מצבתו.

פ"נ

מה רבה אבדתך ווארשוי, על מות זה משה האיש
שנים רבות עשה בך טוב וחסד, ואיך עזבך חיש
היה בך ראש בית החולים, ואיך לא עלתה ארוכתו
פה ינוח כבוד מנהיגך, הלא תתני כבוד למנוחתו
יחד נאנחים כל יודעיו מרחוק, אף כי בני עירו
יום יום ראו מעשיו, ורואים עתה את קברו
נושא משאם רובץ פה, והם נושאים עליו נהי
קולם ישאו לאל לבקש איש תמורתו כי הוא אמר ויהי
ידי משה לא היו כבדים, מתמוך יד כל עני ואביון
נשא ונתן באמונה, ובשכרו קנה לו עולמו העליון
דלים יתנו רב צדקותיו, ועשירים חסדיו
זכר צדקתו לברכה, יעמוד לבניו ונכדיו.

נפטר יום שני לחג השבועות תרכ"ט, „ויגידו שמים צדקו" לפ"ק,
ר' **משה** ב"ר אליעזר ליפמאן **פיינקינד** תנצב"ה.

קז) הגביר הישר באדם ונכבד בעדתו שלשלת היוחסין למעלה בקדש הר"ר משלם בהרב הגביר ר' בערוש ווילנר ז"ל (המובא אות מ"ו) נפטר ב' מנ"א תרכ"ט, וז"ל מצבתו.

פ"נ

מזרועות בנים ומשפחה יקרה, שודד אב נכבד בדמי הייהו
לבכי ומספד קראו עצרה, מבירי תמתו ווידעי ערכהו
בלי ספורות הנמו צדקותיו, נשארות לזכרון בארץ החיים.
ישא עתה ברנה אלומותיו, שכרו הצפון ברומי שמים
כבוד ד' יאספך נפש יקרה, רצון ישביעך ועטרך נזר תפארה.

ה"ה הגביר הנכבד מופלג ויקר נדיב רוח פעל צדקה וחסד בימי הייו מ' משלם ווילנער בן הרב הגביר המפורסם לתהלה וכו' מו"ה ישכר בערוש ווילנער ז"ל, נכד רבינו הגאון ר' אליהו מווילנא זצ"ל. יצאה נשמתו אל האלהים ביום ש"ק ב' מנ"א שנת תרכ"ט לפ"ק, תנצב"ה.

קח) הרב החריף חכם ירא ושלם מ' יהודה בהרב המאוה"ג כליל המדע לתורה ולתעודה בעה"מ ספרי נדבות פי, מ' יצחק זצ"ל ראבינאוויטש הגאבד"ק טשענסטחאוו, נפטר ט' מנ"א תרכ"ט, וז"ל מצבתו.

פ"נ

אם מבכה על בנה יחידה, מצבה זאת ליהודה
בעבור תהיה לעדה, בתוך קהל ועדה,
כי תחתיה נגנז שתיל הבינה והחכמה, ענף עץ הדעת תושיה ומזמה
מופלג בתורה ויראת ה' טהורה, הה! מות אכזרי, אזרת גבורה
המעט קחתך אישי הרב הדגול מרבבה, עוד חרבך הנפת על בני נפש נאהבה
ובני עטרת ראשי יחידי לא אראה עוד. ביום ט' באב המר שדי לי מאד
בני בו ביום המר למות הגיע, נחשך אור יקרות עלי אהלי הופיע
בו ביום קינה לבית ישורון מימים ימימה, ואני בכפלים נהי ארימה.

ה"ה מו"ה **יהודה** ז"ל עודנו באבו נקטף וימת ביום ש"ק ט"ב שנת תרכ"ט משפט וצדקה, זכרו לברכה, בארץ החיים לאור באור ה' עלה רוחו שמים, בנו של הרב המאוה"ג המפורסם מ"ו יצחק ראבינאוויץ זלה"ה אבד"ק טשענסטחוב, בעה"מ ספרי נדבות פי, תנצב"ה.

קט) הרב הגביר מו"ה משה ענדעלמאן בהרה"ג ר' זונדיל ז"ל, היה אחד מראשי

מנהיגי העדה, איש אמונים בתורת ה׳, וכל חפצו בה, לרום נשא ידיהו יד נדיבות לטובת עמו ודתו, ומראשי הדבקים בהגאון החסיד מרן יצחק מאיר אלטר נ״ע. נפטר י״ב טבת תר״ל, וז״ל מצבתו.

פה נגנז מטמון יקר

מי קנה לו שם טוב, כמשה
שר וגדול ליהודים, אבן הראשה
הועלה למרום, בהיר הוא בשחקים,
ברנה יקצור, אשר זרע בעמקים
נחמד בישראל, ונודע ביהודה
חבר ליראי ד׳, לתורה ולתעודה
נעם מקרא משנה וגמרא, לו לאגודה
ואם כבוד גם עושר עליו חופף
כבודו בבית קדושי אל הסתופף
זרע לצדקה מאה שערים, מלא חפנים
לקח אותו ד׳, להשביעו טוב שמים.

הרה״ג המופלג בתו״פ מו״מ לעדתנו פזר נתן לאביונים, מ׳ **משה ענדעלמאן** [*], בן הרה״ג החריף וי״א מ׳ חנוך זונדיל זצ״ל, נולד טו״ב חשון תקס״ח, וי״נ בטהרה ה׳ י״ב טבת שנת „צדקותיך" לפ״ק, תנצב״ה

ק׳) הגאון החכם הכולל מרן בערוש מייזליש זצ״ל האב״ד דפה, לפנים ישב על כסא הרבנות בעיר קראקא, בן פורת משלשלת היחש, היה עין סגולה לבני עמו בתורה ובחכמה, מגבורי ישראל ומצדיקי הרבים, בן חיל בנבונים, במעשה תקפו בחכמה ומדע, לרום נשא ידיהו להליץ בעד עמו ודתו, לפני שרי ארץ והוריה, ולהטות הסדם לטובה לבית ישראל בבל אשר יקרה המקרה, נעטר בכבוד ויקר בפי ישרים ונבונים לאור האמת. בעה״מ ביאור מהרד״ם הדושים יקרים על סה״מ להרמב״ם ז״ל, ועוד נמצא בכתובים. ונח נפשי׳ דרב ט״ו אדר תר״ל, וז״ל מצבתו.

פ״נ

כבוד אדמו״ר הרב הגאון הגדול רכב ישראל ופרשיו כקדש״ת מו״ה **דובערוש**

---

[*] הוא אבי הגבירים נכבדים תורניים ויקרי רוח בפאר המעלה, הר״ר אלמן, הר״ר יחיאל מיכל, הר״ר אלכסנדר סענדר ענדעלמאן, ה׳ עליהם יחיו.

מייזליש, בהגאון הצדיק מו"ה יצחק זצלה"ה אשר שמש בכתר הרבנות בשתי ק"ק, בקראקא כ"ד שנים, ובווארשא י"ד שנים, עבד עבודה תמה.

דמעה ותמרורים העיר כולה, בגוע גאון גדול ביהודה
ויקרא ד׳ למספד וקינה, נפל שר התורה והתעודה
בחדושיו לספר המצות, הפיץ מעיני חכמתו
בתשובותיו בדבר הלכה, הראה רב גדולתו
הרים קרן התורה, לומדיה ענדם עטרה
גם לבו ראה חכמה, ותהי לתורתו זר תפארה
את ה׳ אלהיו עבד, ברוב אונים ואמץ כח
וישמור כרמו, לבל יעלה בם קוץ וחוח
נאמן היה עם קדושיו, רד עם ברית אל
מי זה נוטר הכרם, רבינו קדוש ישראל
יצא לישע עמו, עמד לפניו בפרץ
צאן קדשים רעה באהבה, ויגדל שמם בארץ
חמל על עמו, לבל ידעך שביב אשו
קנה נפשות, ובגללם השליך מנגד נפשו
זכה והקים עולמו, על שלשה עמודים
צדקת תורה, ועבודה, וגמילות חסדים
לבשו שמים קדרות, בני קראקא מר יבכיון
הוד ווארשא לוקח, לבותם כבנור יהמיון
העת נפלה עטרת ראשם, אור ליום ד׳ ט"ו אדר
אבל כבד לישראל, לפ"ק תנצב"ה.

קיא) הרב ר׳ אליעזר בהרב מ׳ ישראל ז"ל ווישניאק מעיר בילסק בליטא, היה מופלג גדול בתורה, סותר לאמונה, ירא וחרד לדבר ה׳ מאד נעלה, וינהל את בניו באורח מישור בעקבות האמונה, לחנכם ולהורותם לתורה ולתעודה, וה׳ ברך אותו בדור ישרים לתהלה, מובא ממנו חד"ת בשו"ת קול אריה, להרב הגאון מ׳ ליב שי׳ אבד"ק הנ"ל, ונפטר י"ב תמוז תר"ל, וז"ל מצבתו.

איש דגול מרבבה תפארת עדתו, לתורה ותושיה הקדיש חיתו
ירא ה׳ עושה משפט וצדק, עומד בפרץ מחזיק כל בדק
זכרו עוד ינון לאורך ימים, רובי תורתו עוד חיים וקימים
אמת לפניו תלך צדק ומישרים, למזכרת עד יעמדו מעשיו היקרים

יחיד היה בעיר בילסק ראש ועטרה , מעוז לדל ומחסה לעתות בצרה
לכן במותו ישפכו דמע כמים , כָל שומעי שמעו בכל אפסים .

ה"ה הרב המופלג בתורה וביראה מ"ו אליעזר אלימלךְ בן הרב ר' ישראל ז"ל , גוע ויא"ע י"ב תמוז תר"ל לפ"ק תנצב"ה .

קיב) הרב הגדול הצדיק מ' זאלי זצ"ל [כא], היה רד עם אל , עדי אלי קבר הובל , בלב טהור ורוח נכון הקדיש כל עתותיו לתורה ולתעודה בחבורה, לילה כיום להאירה, גם צדק הורה, שחק למחמדי תבל ומלואה, עקב ענות צדקתו כי רבה . נפטר כ"ט שבט תרל"א , וזה תואר מצבתו .

ציון הרב ר' זאלי

פ"נ

איש צדיק תמים וישר , ירא אלהים , מופלג בתורה , עניו ופרוש , עסק בתורה ובעבודה יומם ולילה , לא מש מתוך אוהל אהלה של תורה ושל עבודה, למד וקיים , הורה הוראה בישראל והרביץ תורה ברבים יותר מארבעים ושש שנים, היה רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביו שבשמים , הוא כבוד הרב ר' שלמה זאלי ב"מ צבי יהודא ז"ל זי"ע . והלך למנוחתו בן ס"ז שנים לימי חייו ביום ב' כ"ט שבט תרל"א לפ"ק , תנצב"ה .

קיג) הרב הגביר מ' פישל לעווענפיש , בהרב המאוה"ג הצדיק אב"ד דזאקראטשין מ' אהרן (המובא אות י"ח) וחתן הרב הגאון הצדיק מ' אשר הכהן זצ"ל שהיה אב"ד דשערשאב וטיקטין בעה"מ ספרי ברכת ראש על מ' ברכות ועל מ' נזיר . הוא היה מיחידי סגולה המסובלים בתורה ויראת ה' טהורה, ומיקירי ראשי העדה ונכבדיה, והנקרא בפ"כ ר' פישל חסיד , נפטר י"ד טבת תרל"ב , וז"ל מצבתו .

מצבת קבורת

איש נעלה, הגה בתורה יום וליל
פריה וטובה שבע , כי בה גבר חיל
רבת תפארתו לכבוד היתה בעדתנו
יען נמנה שבתו בין מנהלי עירנו
מרביצי תורה בצלו מנוח מצאו
פתח למו יד נדיבה ובה רבות נושעו
יחד תורה וגדולה בביתו בחרו לנוח

[כא] אבי הרב המופלג היקר בחסידות הנגיד מ' יהושע דוד נ"י .

שלום לכן ישכון , עד יערה הרוח
לגורלו יעמוד לקץ, לבנו בטוח .
זכרו לא יסוף מארץ, כימי השמים
לו יאמר במרום, הכן יקיר לי אפרים .

הנגיר החסיד וי"א מ' **אפרים פישל** בהרב המאוה"ג מ' אהרן זצ"ל אבד"ק זאקראטשין , נאסף אל עמיו ביום ג' י"ד טבת שנת תרל"ב לפ"ק, תנצב"ה .

קיד) הרב הצדיק שלשלת היוחסין מ' אייזיק הירש בהרב הגאון מ' שלמה מינץ זצ"ל שהאב"ד בקאברין וסלאנים, נפטר יו"ד אדר תרל"ב, ואלה דברי מצבתו , מעטי הכמות ורבי האיכות .

פ"נ

הרב המופלג בתורה וביראה בוצינא קדישא אוהב ישראל החסיד המפורסם מו"ה יצחק צבי זצללה"ה, שהיה מפורסם בשמו ר' **אייזיק הירש**[כב]) בן הרב ה"ג מו"ה שלמה זצללה"ה שהאב"ד דק"ק קאברין, וק"ק סלאנים , נפשו יצאה בטהרה יו"ד אדר ראשון שנת תרל"ב לפ"ק, תנצב"ה .

קטו) הרב הגביר ש"ב מו"ה דוד בהרב הגביר מו"ה זימל הלוי ז"ל עפשטיין (המובא אות ס"ב) , רם המעלה ממקומו באהל מקנה וקנין , בעשר ונכסים, דרכה נפשו בעז וקבע עתים לתורה, עקב חכמתו כי רבה, גאון שוא נפשו שנאה, רק בתורת ה' מצא עונג, ושש כעל הון ופנינים, לחקור ולהבין בשום שכל בדברים עתיקים , בחדושים מחדושים שונים . נפטר י"ח אדר א' תרל"ב, וז"ל מצבתו .

ציון

הרב הגדול ר' דוד בהרב ר' שמעון זימל הלוי עפשטיין
דורות בני ישראל בקול מר יתאוננו
ובבכי ויליל על אבדן צבי תפארתם יקוננו
דמעות תדמע כל עין, יעודרו זעקה ושבר
בראותם כי רב גדול בישראל ירד לקבר
שפעת חכמתו , שאב ממקור מים חיים
עבר ארחות התלמוד , רב פעמים בחיים
וביד החזקה רב נופת שפתיו הטיפו

[כב]) אחי הרבנים הגאונים מ' נטע שהיה אב"ד בק"ק טיקטין , ומ' אברהם ליב שהיה אב"ד בק"ק פאסוויל , זכרונם לברכה .

זך היה לקחו , מדברותיו חן חן הרעיפו
יתר מרעהו . מאס משרת העדה , מאן לקחת
מגמתו אך עשות טוב וחסד בנפש שומחת .
לא הציג אדם מעודו בשערי משפט המדינה
הונו רכושו צבר , אך באמת ואמונה
לומדי תורה אהב , בכל נפשו ומאודו
ידע להוקירם ולכבדם , איש לפי כבודו
זכרון צדקתו נשאר פה למזכרת
לעד ינון שמו לתפארת .
עופי נפש עדינה   פני אל אביך השמים
שמה תקצרי ברנה   טוב פעלך בחיים
יפיפית בדעת ותבונה   נעימות תתענגי שבעתים .

מצבת קבורת

הרב הגדול חריף ובקי והגביר המפורסם צנא מלא ספרא שוע ונדיב נודע לשם ולתהלה בתורתו וצדקתו כש"ת מו"ה דוד , בהרב הגביר המופלג ר' שמעון זימל הלוי עפשטיין זצ"ל , נאסף אל עמו ביום י"ח לחודש אדר א' שנת תרל"ב לפ"ק , תנצב"ה .

קטז) הרב המובהק מו"ה יוסף זצ"ל דומ"צ דוואליע , נפטר כ' אדר תרל"ב , וז"ל מצבתו .

ציון לנפש

יוסף בן פורת , מדותיו כזהב וכסף , ועל תורתו ענוה צדק וישר יסף .
ספונה פה גויתו הזכה והטהורה , פלגי מים מעינינו תרד על נשמתו הטהורה .
ה"ה הרב המופלג החסיד המפורסם לא מש מאוהל התורה והעבודה מנעוריו עד הסתלקותו , והורה הוראות במישרים כש"ת מו"ה יוסף בהמנוח מ' צבי יהודה זצ"ל דומ"צ דוואליע , נשמתו יצאה בטהרה כ' אדר שנת תרל"ב לפ"ק , תנצב"ה .

קיז) הרב המובהק מוהר"י העשיל דומ"צ בפה , בהרב החסיד מ' גבריאל זצ"ל גאלדשטאט , נפטר כ"ו ניסן תרל"ב , וז"ל מצבתו .

פ"נ

מה נכבד הקבר צפון בו זה הגבר , חכמה אמונה וענוה בו נקברו

מורה הוראה, וליראי ה׳ חבר, קנה לו שם, משפחתו בו נכתרו זכרו לברכה בארץ החיים, לאור באור ה׳ עלה רוחו שמים.

הלא הוא הרב מו״ה **יהושע העשיל** ז״ל דומ״צ פה, בהרב החסיד מו״ה גבריאל ז״ל **גאלדשטאט**. י״נ בטהרה ביום ש״ק כ״ו ניסן תרל״ב לפ״ק, תנצב״ה.

קיח) הרב הגביר מ׳ נח בהגביר המרומם הר״ר ליב ז״ל פינס מראזינאי, היה נודע לתפארת בתוך סוחרי נכבדי ארץ ליטא, חרוץ בנדבת לבו לתמוך ישיבות לתלמוד תורה ברבים, להרים קרן כבודה ותועלתה, נפטר כ״ג מרחשון תרל״ג, וז״ל מצבתו.

פה ישכב, פה ינוח

נוה לשמים ונוח לבריות, חסד אהב, גבר בצדקה,
בניו הורה ארחות חיים, ארחות תורה לבני עניים,
יקר באדם מורם מעם, הולך מישרים תמים דעים.

ה״ה הרב הגביר המפורסם כו׳ מו״ה נח [כג] בהרה״ג מ׳ ארי׳ ליב ז״ל **פינס מראזינאי**. ויאסף אל עמיו כ״ג מרחשון בשנת תרל״ג. הוא היה סוחר נכבד מנכבדי עם, איש אמונים ירא אלהים רוח נדיבה עושה צדקות, ביתו נהל בדרכי התורה, מכספו יסד ישיבה גדולה לבני עניים, והצטיין בחסדו בכל עת מצוא, תנצב״ה.

קיט) הרה״ק רבי יהושע מאסטראווע בעה״מ ספר תולדות אדם, בהרה״ק רבי שלמה ליב זצ״ל מלענטשנא, ממשפחת בנן של קדושים היה, במשא דבר ה׳ עליו תמיד. ונפש מגן וצנה לעבור חושים לתורה ולעבודה, ביראת ה׳ טהורה, ובחסידו אמנה, במבוא שערי האמונה לפני קהל ועדה, ונמנה בין אנשי מופת בחירי הדור. ונח נפשי׳ דרב כ״ח ניסן תרל״ג, וזה תואר מצבתו.

פה נגנז

הרב מוהר״ר **יהושע** זללה״ה **מאסטראווע** בהרב הצדיק מוהר״ר שלמה יהודא זצללה״ה מלענטשנא, נפטר יום ו׳ עש״ק כ״ח ימים לחדש ניסן שנת תרל״ג לפ״ק.

לזכר עולם

אשר ארבע אמות מכל צידי הקבר מסביב אין להניח לשום אדם, כי

[כג] חת הרה״ג ר׳ וואלף הכהן ז״ל המובא אות י״ט.

כן היתה הצוואה שלו, והקרקע הנ"ל עם הארבע אמות מכל צד מסביב נקנה עבורו לצמיתות, תנצב"ה.

קכ) הרב הגדול מו"ה מנחם מענדיל ב"ר זאב זצ"ל מביאליסטאק הנקרא ר' מענדיל ראש ישיבה, פה ווארשא מצא מנוח, ונפטר ט"ז אייר תרל"ג וז"ל מצבתו.

פ"נ

מרבה ישיבה מרבה חכמה, מאור עינים בתורה היה נתיבותיו
נצח שמו בלבנו טובי פעולותיו, חסדיו כי רבו נזכרו לתפארת
מעשיו הטובים נודעו במרומי קרת, בעיני כל נכבד, עמד לפני גדולים
ריש מתיבתא היה חונן דלים, זה זכרו חרות בלבנו לעולמים
אל אבותיו שב למנוחת עולמים, בצל אל יתלונן שמו בשמי מרומים.
ה"ה הרב ראש ישיבה המפורסם מו"ה מנחם מענדיל ב"ר זאב מביאליסטאק, נפטר בש"ט יום ג' ט"ז אייר תרל"ג לפ"ק, תנצב"ה.

קכא) הרב המאוה"ג הצדיק מ' נתן זצ"ל מו"צ בפה, נפטר כ"ז תמוז תרל"ג, ואלה דברי מצבתו.

פ"נ

כבוד מורינו הרב המאוה"ג חריף ובקי עניו אמיתי מפורסם בצדקתו ויראתו, חסידא ופרישא, נפשו אותה ויעש עם צדיקי הדור להחבירה, שמש בכתר הוראה מ"ג שנים בפה ווארשא, שמו נודע בשער בת רבים לשם ולתפארת כבוד קדושת שמו תפארתו מ"ו נתן זצללה"ה בן הרבני החסיד יר"א מרבים כקש"ת מ' דוב ז"ל מסעמייאטיש, מפורסם בשמו הקדוש ר' נתקי ז"ל, נפשו יצאה בטהרה ביום ג' כ"ז תמוז תרל"ג ל', תנצב"ה.

קכב) הרה"ק רבי פסח בהרה"ק רבי בנימין זצ"ל מראוונא, נ"נ כ"ד אלול תרל"ג, וז"ל מצבתו.

מטמון קודש

רב גדול ושר נפל היום בישראל, קדוש מבטן, צדיק מנוער, חסיד מעודו
מה גדלו מעשיו ומה רב עמלו בתורה, קדוש ועניו גודר גדר עומד בפרץ
השיב חימה ובעד עמו רחמים שאל, נתפס בעון הדור ובא השמש בצהרים.
ה"ה הרב הגדול הצדיק בוצינא קדישא חסידא ופרישא מ"ו פסח בן הרב החסיד קדוש מו"ה בנימין ז"ל מראוונא, נין ונכד להאריה דבי עילאה איש

**האלהים נורא מאוד ר' ליב שרהס זצוקלה"ה. עלה אל האלהים ביום ג'
כ"ד אלול תרל"ג לפ"ק, תנצב"ה.**

קכג) הרב המאוה"ג דיין מצויין בפה מ' שלמה הלל זצ"ל בעה"מ ספר עטרת שלמה, נפטר כ"ח אייר תרל"ד, וז"ל מצבתו.

קול נהי

שאו יללה קול בכי וקינה, לקו המאורות חשך בכל פנה
מת גדול בישראל נזר התורה, המתחסד עם קונו בקדושה וטהרה
האיר עינינו לעשות ספרים יקרים, לזכר עולם יהיה צדקתו בשערים,
לשים נשמתו בין צדיקים וישרים.

ה"ה הרב המאוה"ג החריף ובקי החסיד המפורסם הדיין המצוין דפה מו"ה שלמה הלל זצ"ל בעה"מ ספר עטרת שלמה על אה"ע הל' קדושין ועל מס' קדושין, ועל אה"ע הל' גיטין ומס' גיטין. נפטר בשם טוב, יום ו' עש"ק כ"ח אייר שנת תרל"ד לפ"ק, תנצב"ה.

קכד) הרה"ק גאון יעקב זצ"ל מראדזמין, פרש אורו, והרעים בקול גאונו, להקדיש ולהעריץ דת אל חי, בתם ואמונה, לנאמני רוח בקהל חסידיו, ולהטותב ברותו הכביר ובדברות קדשו לדרך צדקה. דבריו הנמרצים והנשגבים אשו בהררי קדש יסודם, לא שבו ריקם, כי כל מתי סודו המקשיבים לקולו אהב אותו, ודבקו בו בכל לבם ונפשם עד להפליא. זכרונו ביראת קודש ורעד לא יסוף מהם עד דור אחרון, והשאיר אחריו כתי"ק הרבה על מדרשי הז"ל וגפ"ת, ונ"נ דרב ח"י תמוז תרל"ד, ואלה דברים המעטים חרותים על פתח אהלו

ציון

**אדמו"ר יעקב ארי' זצ"ל מראדזימין עלה לשמים ח"י תמוז תרל"ד לפ"ק
תנצב"ה.**

קכה) הרב הגביר מו"ה מנחם מענדיל בהרב מו"ה יהודא ליב ז"ל פולמאן היה אחד מיחידי סגולה בבני עדתו, שלשה אלה נקבצו בו לתפארת תורה, צדקה, ויראת ה', חו"ב ומאוד נעלה בתומתו וישרו ובמפעליו הנשאים חטר מגזע ישישים, והניח אחריו דור ישרים גבירים נעלים המסובלים בתורה ויראה, כאו"א בשבחו מהללים יחיו. נפטר כ' אדר תרל"ה, וז"ל מצבתו.

פה

ינוח נצר משרשי גדולי ישראל ורבי גאוניה
ציץ נזר תולדתו יציץ בין גבירי עירנו ונכבדיה,
חרות על לוח לבנו, כושר ימי חייו לתפארה
קרב וכליות הללו נעמו, וגדל תורתו הנאדרת
מכל מחשבת תבונה לא השיב ידו, עדי מצאה
נשאו רוחו לחקור כל פליאה, וששׂ כי השיגה
חכמת לבו בחוץ נודעה, כסה מרום הודו
מנת חלקו מאושר, כי בא הנה ותלמודו בידו

ה"ה הרב הישיש הגביר הנודע לתהלה מוכתר במעלות שלשלת היוחסין מו"ה יצחק מנחם מענדיל בהרב המאוה"ג מו"ה יהודא ליב פולמאן ז"ל חוטר מגזע מהר"ם פאדווא זצוק"ל, נפטר בש"ט יום ה' כ' אדר ראשון שנת תרל"ה לפ"ק, תנצב"ה.

קכו) הרב הגביר מ' יוסף בהר"ר צבי הכהן ז"ל קרעל, האיש המצוין הזה היה מופלג בתורה, וחרד לדבר ה' באמונה הטהורה, גביר נדיב לב, רב פעלים, ונמנה מיקירי יחידי הסגולה ונכבדיה, ומראשי הדבקים בהגאון החסיד מאור ישראל מרן יצחק מאיר אלטת זצוק"ל, והניח אחריו זרע ברך ה' לתהלה, גבירים לומדי תורה יראי ה' וחושבי שמו כל הימים, יחיו. נפטר ו' ניסן תרל"ה, וז"ל מצבתו.

פ"נ

יבכיון מר כל יושבי עירנו, ובמספד נקונן על גודל שברנו,
סגולה יקרה איך נקטף מארץ החיים, פאר מעשיו נודעו בתבל, וצדקתו לשמים
הוי, בהלקחו מאתנו, נפלה עטרת ראשנו, כבה נר נשמתו, אך חושך ישופנו
הוד פעולת צדקתו לספרם לעו, נועם מדותיו וחסידותו בתבל נודעו,
קדש מעתותיו לתורה כל הימים, רדף צדקה וחסד בלב תמים,
עזר מהונו לדלים, צדקתו יוחק לעולמים, להסתופף בצל שדי בשמי רמים.

ה"ה הרבני המופלא ומופלג בתורה וביראה, החסיד המפורסם גביר מפואר לשם, נדיב לב, מנהל עדתנו, מוכתר בשלשה כתרים כבוד שמו מו"ה יוסף ב"ר צבי הכהן קרעל, נפטר יום א' ו' ניסן תרל"ה לפ"ק. תנצב"ה.

קכז) הרב הגאון הצדיק מוהר"ז וואלף כד) בהרב המאוה"ג מוהר"ץ הירש זצ"ל

כד) אבי הבן יקיר החו"ב הנעלה בתורה ובמדות תרומיות הרב ר' קלמן מענדילזאהן נ"י.

מענדילזאהן (המובא אות פ׳), היה עין וראש העדה, לתמכה ולסעדה בנפש חנינה, בעדות ה׳ נאמנה, בים התלמוד והפוסקים ידו הדה, בנועם עוטה אורה, לעדת תלמידים מי מנה, להבינם ולהורותם רגל ישרה, בפיו הפתוח בחכמה במדת הענוה, לימין צדקו עמדה, בחלה נפשו בנשיאות הרבנות בעדה, להגיד ישרו דומיה תהלה, בעה״מ ספר תרומת זהב, זנ״נ דרב א׳ דר״ח כסליו תרל״ו, וז״ל מצבתו.

ציון לנפש חיה

בתורה ובעבודה שקד לילות וימים, מעינותיו נפוצו חוצה והרבה תלמידים.
מאהבת קונו נשא עול הצבור כשלשים שנה, זכה וזכה הרבים הורה ודן
באמונה. ברח משררה ונפשו מנגד השליך מיגיע כפיו טרף ביתו להביא. באמת
ובשלום הלך, צדקה וחסד רדף, אמרנו באורו נראה אור, הה! נצחו אראלים
ונשבה ארון הקודש, בחושך נשארנו, שמה ושאיה החזיקתנו, בהעלותו
בסערה השמים, כבן חמשים ושתים, אבל יחיד כולם קוננו, עטרת ישראל
וחומת עירנו נפלה, וחבל על דאבדין ולא משתכחין.

ה״ח אדמו״ר הרב הגאון ריש מתיבתא פאר הדור הצדיק המפורסם כקדש״ת
מו״ה בונם זאב זצלה״ה בעה״מ ספר תרומת זהב, בהרב מ׳ צבי זצלה״ה,
נכד להגאון רשכבה״ג רבינו שלמה זלמן זצללה״ה אב״ד דפה, בעה״מ ספרי
חמדת שלמה, עלה למרום ביום א׳ אדר״ח כסליו שנת תרל״ו לפ״ק, תנצב״ה.

קכח) הגביר המפורסם מ׳ הירש ליב ב״ר אברהם שמואל ז״ל גאלדבערג, היה גביר אדיר, ונצר מגזע ישרים, בניו גדל על מבועי האמונה, והניח אחריו זכרון לברכה, סך מסוים למעשה הצדקה, ונפטר כ״ב שבט תרל״ו, וז״ל מצבתו.

פ״נ

ציון קבר לאדיר בעמו, ורב ערך, בניו גדל לתורה ודעת ונחם בדרך,
יגיעו ורב הונו רכש בנקיון כפים, יום מותו האיר חסדיו שבעתים,
הולך לפניו צדקתו, לוטה בקרן קיימת, ויורשיו אחריו מלאוה, יפעתם נרשמת
דור ישרים זה, השאיר אחריהו, הוא יזכהו, עד טל תחיה יקימהו.

ה״ה הגביר הנודע לשם מו״ה צבי יהודה בן מו״ה אברהם שמואל גאלדבערג
ז״ל מקאצק, נא״ע ביום ה׳ כ״ב שבט שנת תרל״ו לפ״ק, תנצב״ה.

קכט) הגביר הישר באדם, ונצר מגזע מטע נעמן מו״ה נפתלי בהרב הגביר מו״ה נחום ז״ל (המובא אות מ״ז) קארנגאלד, נפטר כ״ג תמוז תרל״ז, וז״ל מצבתו.

פ"נ

נצר נחמד, מגזע מפואר, ומאנשי התושיה
פאר קהלתו, נאמן רוח, בלי רמיה
תמך בכספו חכמי לב, יודעי פליליה
למשפחתו אבד, ומה נשאר, תאניה ואניה
ילד דואב, אח כואב, ואשה בוכיה.

ה"ה כבוד הגביר היקר והנכבד הרבני המופלג טהר לב ועושה צדק מוהר"ר **נפתלי** בהרב הגביר מו"ה נחום **קארינגאלד** זללה"ה, נפטר ביום כ"ג תמוז שנת תרל"ז לפ"ק, תנצב"ה.

קל) הרה"ק רבי ברוך זצ"ל מציזעוו, עם קדושים היה נאמן, בידיו ידי אמונים, חכמת האמת נשא על דגלו, ותהי המשרה על שכמו, בכח מעשיו הישרים, בקהל החסידים, וביראתו הטהורה לאל אמונה, ופה נתבקש בישיבה של מעלה, לראות באור החיים. ואלה הדברים החרותים על הכותל בתוך אהלו.

ציון

אדמו"ר הרב מציזווע זצ"ל

עלה לשמים, כ"ב ר"ח מנ"א תרל"ז לפ"ק, תנצב"ה.

קלא) אביר הגביר מ' מרדכי ב"ר זאב ליפשיץ ז"ל, מסחריו העצומים גברו לאמונה, תמך ועזר בטל נדבתו, במלא חפנים לכל מטה ידו מקרוביו דורשי עזרתו, ובעיר מולדתו „פינסק" השאיר אחריו זכרון עולם, על אשר יצא בישע כסף לבנין בהכ"נ לתפלה, אשר על שמו יכונה עד היום הזה לתהלה.

ונפטר ב' דר"ח כסליו תרל"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

ישראל ישכון בטח, יציץ יפריח
מרומים נפשו תעל, שמה תנוח
רצון תפיק, מאשר בידו כל רוח
דרך אמונה בחר, עשה חיל והצליח
כשרון מעשיו, הרים קרן כבודו
יתר שאת הנחיל בניו מהודו
בעבור הדריכם בנתיבות יושר
נחלת אבות, השאיר ברכה ועושר
זרע צדקה, קרוביו העניק בכושר

אורו זרח ועלה , בפינסק מקומו
בווארשא נאסף כי בא יומו .

ה"ה הגביר הנכבד מ' ישראל מרדכי ב"ר זאב ליפשיץ מפינסק , הלך לעולמו ביום ד' ב' דר"ח כסליו תרל"ח לפ"ק , תנצב"ה .

קלא) הרב הגביר מו"ה יצחק בהרה"ג מו"ה מיכל ראוועה ז"ל (המובא אות כ"ט) למשפחת עטטינגער , אדם המעלה הזה ישב בהדר זיו כבודו על גפי מרומי קרת מהמצוינים בתורה ובחכמה עושר ויחש מאד נעלה , ורכש לו שם גדול בישראל על כל ברכה ותהלה , נפטר ה' שבט תרל"ח , וז"ל מצבתו .

פ"נ

יפקד מקומו בתבל , איש רם ונשא
צדק יקראהו לרגלו , ברכה למרום ישא
חין ערכו כי רב , כליל תפארת גבר
קול ברמה נשמע , קול נאקת שבר
אשתוללו ישרי לב , הישר באדם אין
ירא ה' נספה , חושבי שמו יבכיון
יהגו אך נכאים , הוגי תורה ותעודה
טוב טעם ודעת נעדר , יתאוננו מביני מדע
יפה נוף משפחות , אצילי עם יענדוהו
נדיב על נדיבות יקום , נדיבי עם יוקירוהו
גמל חסד בחייו , ובמותו החיה באלפיו
רב טוב צפון לנצח , ומחסה לאביון בכספיו

זה שמו וזה זכרו לנצח יעמוד לברכה בקרב הארץ , והיתה מנוחתו כבוד , אדם אחד מאלף בלי סלף מצאתי , רב יצחק שמו , היה ראש וחבר לשוחרי הטוב , רדף צדקה וחסד לרוב , ריע ללומדי תורה ולתעודה , מקרא משנה וגמרא היו לו לאגודה , החריף השנון מגזע היחס כש"ת מו"ה יצחק ז"ל אייטינגער כה) בהרב מו"ה יחיאל מיכל ראוועה נפטר ביום ה' שבט תרל"ח לפ"ק , תנצב"ה .

כה) אבי הרה"ג המעלה נגיד תפארת היחס והמעלה מו"ה מנחם מענדיל נ"י עטטינגער .

קלב) הגביר הנעלה מ׳ פנחס ב״ר חיים לאטהע ז״ל, ברוח נכון במעשה הצדקה לקח חלקו בכשרון דבר בעתו, וכקרבן נדבה, לכבוד אל אמונה, בנה על שמו בחצרו בית תפלה לתהלה, נפטר ח׳ אר״ש תרל״ח, וז״ל מצבתו.

פ״נ

ים זועף, תבל מאז כן נמשלה, עובר חלדו בכושר לו התהלה
קברו יוחן, בכל יקר ותפארת, ברב הדר יזכר, כנזר ועטרת
פרשת זה האיש, אין להשמיע, ניב שפתינו, אפס קצהו ישביע
חבר היה לעושי טוב בעדתו, סמך עניי קרוביו בנדבתו
בניו נהל בדרך יראת שמים, נר האמונה, האירו כצהרים
חש להקים בית ד׳, בכל תפארה, יעד הכנסתו לתלמוד תורה
ירא את ד׳, שנא שקר וכל רמיה, משכבו לכן שלום, עד התחיה.
ה״ה הגביר מ׳ יעקב פנחם בן מו״ה חיים לאטהע ז״ל, נאסף אל עמיו
יום ח׳ אדר ב׳, שנת תרל״ה לפ״ק, תנצב״ה.

קלג) הגביר י״א מ׳ פנחס ב״ר נפתלי צבי הכהן ז״ל באראווסקי, עשה לו שם בקהלתו, כנשר יעיר קנו באהבה נפרזה, להרנין לבות אורחים בצדקה, ולסעדם ברוח נדיבה, גם הגאון הגדול הצדיק מ׳ משה ליב זצ״ל אב״ד מקוטנא (ואח״ז אוה ה׳ למושב לו בעה״ק ירושלים ושם מנו״כ) בספרו זית רענן, חלק הראשון בהקדמתו, מביא שמה את שם המנות הלזה לברכה ולתהלה, על רום צדקת ביתו הפתוח לרוחה, והליכותיו הנאדרות בחסד ותום. והשאיר אחריו דור ישרים לברכה, בנים לומדי תורה יראים וחרדים לדבר ה׳ באמונה [כו]
ונפטר כ״ג אר״ש תרל״ח, וז״ל מצבתו.

פ״נ

פה ינוח ישיש, ואבי משפחה כבודה
נודע שמו בישראל, וגדול ביהודה
חבר לקדושי ארץ, היו לו לעינים
סעפים שנא ותורת ה׳ אהב בכפלים
בנפשו כל מדה נכונה, תמיד קננה
צדקה חסד וישר, גם ענוה בו שכנה

[כו] וחתנו הגביר ונדיב נעלה, איש חמודות, מראשי העדה ונכבדיה, מו״ה שלמה נ״י לייזינמאן.

בטה לכן ישכון, הכבוד יחופפנו
ילין ביקרו עד טל תחיה יקימנו.
הנכבד הנודע לתפארת מו"ה פנחס במו"ה נפתלי צבי הכהן ז"ל באראווסקי
נא"ע בש"ט יום ה' כ"ג אדר שני שנת תרל"ח לפ"ק, תנצב"ה.

קלד) הגביר י"א מ' ליב ב"ר יעקב ז"ל זילבערשטיין, היה תמים בעדתו, למדן מופלג ואוהב תושיה, הון בביתו אשר עתק גם גבר בצדקה, הולך בתמים עם כל אדם ודורש טוב בחפצי העדה, כאחד מיחידי סגולה בקרבה ולא חשב כסף לבוא בברית ההתחתנות עם קדושי עליון, הנודעים לתהלה, מחו' וגיסו הגה"ח רבי בערוש מביאלע, הגה"ח רבי יעקב מראדזין, זכרון צדיקים לברכה. ונפטר כ"ז ניסן תרל"ח, וז"ל מצבתו.

גור אריה יהודה
ילין פה ביקרו, איש נודע ביהודה, הגדול שמו בישראל, לתורה ולתעודה
ואור צדקה רבתי, האיר באור זרוח, דרכיו בקדש רמו, נשאו ביקרת רוח
הוא נהל צאן עדתנו, עמד בפרץ, בנותיו השיא, לבני קדושי הארץ
יען לומדי תורה ההזיק בו רחומו, על כן דמעותיהם בנאד עליון יושמו
קברו כן יקר, צל הכבוד יחופפנו, בשרו ישכון לבטח, עד הטל יקימנו.
ה"ה החסיד ומופלג בתורה, י"א ואיש אמונים, רודף צדקה וחסד, נדיב לב
מפורסם, חוטר מגזע ישישים, מו"ה יהודא ליב בן ר' יעקב ז"ל זילבערשטיין,
נא"ע יום ג' כ"ז ניסן תרל"ח לפ"ק, תנצב"ה.

קלה) הגביר המרומם מו"ה אלעזר ב"ר מיכאל ז"ל קרול, היה מראשי גבירי העיר קרואי מועד, תמים באמונתו, ויקר בעדתו, משכיל ביראת ה', והצנע לכת עם ה' ואנשים, ועל נדיבות קם בגמילות חסדים. נפטר ז' סיון תרל"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ
איש חמודות, טהר לב, פה ינוח, להשמיע כל תהלתו, יקצר זה הלוח
על כי נעלה גם מניב שפתים, זכר רב טובו, ינון תחת השמים
רוחו הנדיבה, ברגש יה נהדרה, בכל מדה נכונה הלא נעטרה
נכאי לב בביתו היש נושעו, מעקבות חסדיו, לתהלה נודעו
יאמר כל איש, אשר ידע נתיבותיו, כמוהו אם נמצא, בין רבבותיו
אם כן אפוא צל הכבוד יחופפנו, לבטח ישכון עד טל התחיה יקימנו
ה"ה הגביר הנודע לשם ולתהלה מ' **אלעזר** ב"מ מיכאל ז"ל **קראהל**
נאסף אל עמיו ביום ש"ק ב' דחג השבועות שנת תרל"ח לפ"ק, תנצב"ה

קלו) הרה"ק רבי אברהם (יהושע) העשיל בהרה"ק צי"ע רבי חיים מאיר יחיאל זצ"ל אב"ד ממאגלניצא, היה נודע בין קהל עדתו לממונה בעבודת הקדש ביראה ובטהרה ועשה מלאכת ה' באמונה, אל מקורו מקור חיים מקרושי עליון פנה, להזות בנועם עוטה אורה, תעלומות תושיה גנוזה וטמונה, ונח נפשיה כ"ו סיון תרל"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

אצילי ישראל קוננו, בפתע הלקח עליון רב וקרוש,
שלשלת היחוס, שם יקרת משפחתו נודע לכל באי עולם
הה"ק אברהם יהושע העשיל בהרה"ק צי"ע כו' חיים מאיר יחיאל זצללה"ה
אבד"ק מאגלניצא, נפטר בש"ט כ"ו סיון שנת תרל"ח לפ"ק, תנצב"ה.

קלז) הגביר הנודע ונצר מגזע היחש לתהלה מ' מנחם מענדיל בהרה"ג ר' מיכל ראוועד ז"ל למשפחת עטטינגער, נפטר ה' תמוז תרל"ח, וז"ל מצבתו.

פ"נ

אש דת הלא תקונן על לומדיה, בחיריה הה, ימעטו, יצערו הוגיה
רק ישיש נכבד עמו זה שת פליליה, הקדיש ברכה לה' והגדיל תושיה
מהונו אצל עשרת אלפים שקל כסף, מנחם היה לה כי רוחו לה יכסוף
נצר משרשי אנשי קודש בחיר עדתו, חלקו בתורה ירון גם אחרי מותו
מחנה לוי אספו, חותנו שם ישיחנו, זכרו לכן לא ינשה עד הטל יקימנו
יצא מאתנו ולא עזב אחריו ילד, אך אזכרה טובה לו בחלד, הזקן
תפארת עירו ונזר דורו הגביר מו"ה אברהם מנחם מענדיל בן הרב הגביר
מו"ה יחיאל מיכל אייטינגער ז"ל חתן הגאון בעל „מחנה לוי" זצ"ל, נא"ע
ה' תמוז תרל"ח לפ"ק, תנצב"ה.

קלח) הרב ר' יעקב יוסף בהחסיד הר"ר מתתיהו חיים (המובא להלאה) ז"ל קאלינבערג, היה מופלג מצוין בתורה ירא וחרד לדבר ה' באמונה הטהורה, רכש לו שם טוב לתהלה בספרו אשר חבר „סדר המצות", והשכיל על דבר אמת להוציא בבית מסחר הספרים שלו ספרים יקרי הערך אשר מהם תצא תורה, והניח אחריו דור ישרים בנים מופלגי תורה, ושומרי מצוה,

נגידים סוחרים לאמונה ותהלתם בקהל חסידים ה' עליהם יחיו כז), ונפטר ד' מנחם תרל"ח, וז"ל מצבתו.

בהתהלכך תנחה אותך, בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך

פ"נ

ישיש נכבד ילין ביקרו, עד יום התחיה עד יבא על שכרו,
קולו היה קול יעקב יום וליל, בתורה הגה גם ידיו עשו חיל,
יעיד בו חבורו סדר מצות האל, וכולם יענו כי הגדיל בישראל
ספרו עתה, גם בהקיצו ישיחנו, פה הטונה המצות הטל יקימנו
ה"ה השנון המופלג וי"א מו"ה יעקב יוסף בהחסיד מו"ה מתתיהו חיים ז"ל קאלינבערג בעה"מ ס' סדר המצות, נאסף אל עמיו, ד' אב תרל"ח לפ"ק, תנצב"ה.

קלט) הגאון הנעלה מרן יעקב זצ"ל געזונדהייט אב"ד דפה, עוד בימי חרפו יצא לו שם בגבורתה של תורה בספרו רב התועלת „תפארת יעקב" על חו"מ חלק ראשון, ויצב יעקב מצבה נפלאה מעשה ידי אמן על עין משפט באחד הגדולים אנשי השם, בהלו נר שדי על ראשו ושמש ההצלחה זרחה עליו בעצם יפיה, וישב יעקב אהלים, למד ולימד חוקי דת-אל, זו תורה וזו שכרה כי זכה לראות באור הדפוס עוד בחיים חייתו גם את ספרי „תפארת יעקב" ב' חלקים די התורה העמק שאלה, וסברא גדושה הגבה למעלה, על מ' גיטין, ועל מ' חולין, ויהי ה' עם שארית יעקב, המה בני הגאון המנוח ז"ל, זרע ברך ה', השנונים בתורה, ונעלים ביראת ה' טהורה, ה' עליהם יחיו, להוציא לאור את יתר חבוריו כליל חמדת חלקתם. ונח נפשי' דרב י"ג אלול תרל"ח, וז"ל מצבתו.

מנוחת כבוד

הרב הגאון האמיתי אשר הרביץ תורה ברבים כל ימי חייו, העמיד תלמידים הרבה, רבנים ומופלגי תורה, מורינו ורבינו מ' יעקב זצ"ל אב"ד דפה, בעה"מ ספרי תפארת יעקב, אשר כבר האירו פני תבל על חושן משפט בשנת תר"ב, על מ' גיטין בשנת תרי"ח, ועל מ' חולין תרכ"ז, ועוד השאיר אחריו בכתובים חבורים גדולים ונפלאים, חדושים ושו"ת שונים, בן לאותו צדיק מו"ה יצחק זצ"ל (המובא אות מ"ה) ונתבקש

כז) וחתנו הרב הנכבד מו"ה רפאל נכ"ו מווענגראוו, בן לאותו צדיק אור עולם הגה"ק מרן אברהם זצוק"ל מטשעכנאווי.

לישיבה של מעלה כבן ס"ד שנה, יום ד' י"ג אלול שנת תרל"ח לפ"ק תנצב"ה.

קמ) הרב המאוה"ג מו"ה שמואל דוד זצ"ל שוויצער, נפטר ביום ש"ת תרל"ט וז"ל מצבתו.

פ"נ

איש צדיק וישר לא פסק פומי' מגירסא כל ימי חייו, לא ידע בטיב מו"מ רק עסק בתורה ועבודה והעמיד תלמידים הרבה, גם ישב על כסא הרבנות בכמה קהלות פולין, הוא הרב החריף המאור הגדול מו"ה שמואל דוד בהמנוח מ' יואל שווייצער, עזב את עולמו ביום שמחות תורה שנת תרל"ט לפ"ק, תנצב"ה.

קמא) הרב הגביר מו"ה יקיר בהרב הגדול מו"ה צבי הירש זצ"ל (המובא אות פ') מענדילזאהן, מצוין בתורה באור חכמתו בדעות ובמדות, בכל עתותיו התענג על ברכת ה', תורת-אל ותורת האדם בענוה יתירה חופפות כל הליכותיו לשם ולתהלה, נפטר ט"ז מרחשוון תרל"ט, וז"ל מצבתו.

פ"נ

הוי השמש חשך בעונינו, מי ירפא שברנו, ומי יאיר השכנו,
כי נלקח עטרת ראשנו, הודנו והדרתנו, אב לבנים ואב בחכמה
יגע ועמל בתורת ה' יומם ולילה, ועסק במצות ובמעשים טובים,
גם בכל עת אשר עסק במו"מ להביא טרף לביתו לא מש
מאוהל של תורה, כל היום היא שיחתו, כאשר ידוע ומפורסם.
חבל על דאבדין ולא משתכחין, הוא הלך למנוחה ואותנו עזב לאנחה
ה"ה הרב המפורסם בתורה וביראת ה' שמו נודע בשערים כקש"ת מ'
יקיר בהרב הגדול מו"ה צבי הירש זצללה"ה נכד הגאון רשכבה"ג רבינו
שלמה זלמן זצוק"ל אב"ד ור"מ דפה ווארשא בעה"מ ספרי חמדת שלמה.
עלה למרום יום ג' לסדר לך לך ט"ז מרחשוון שנת תרל"ט לפ"ק,
תנצב"ה.

קמב) [הרב הגדול בתורה ובעבודה שלשלת היחש מו"ה משה חונה בעיר שרענצק בד"ז הרב ר' שמשון הלוי זצ"ל מברעזי למשפחת

לעווין מקארלין, נין ונכד לרבינו הגדול הגאון המהרש"א זצוק"ל], **נפטר** ט"ז ניסן תרל"ט לפ"ק, תנצב"ה.

קמג) [הרב הצדיק מוהר"ח יונה בר' יצחק זצ"ל יליד קורטשוב, מכון שבתו היה בפראגא, עסק בעבודת ה' באמונה, ורבים נהרו אליו להנות מאור צדקתו, ושמה כבוד מנוחתו], נפטר כ"א אייר תרל"ט.

קמד) הגביר המפורסם וי"א מו"ה ישראל צבי ב"מ משה אביגדור הלוי ז"ל נייגאלדבערג, דרך אמונה בחר בחיים, גם אחרי מותו בכפלים, רבות פעלה הצלחתו ולבו לשמים, ונפטר ל' סיון תרל"ט לפ"ק, וז"ל מצבתו.

באורח צדקה חיים, ודרך נתיבה אל-מות

יפעת אש דת וקדושה יסערו, שוחריה הה, יום יום יצערו
ראה זה האיש ושת פליליה, אצל לה ברכה והגדיל תושיה
למענה הלא הקדיש קרן קיימת, צדקתו זאת על לבנו **נרשמת**
בשכבו עתה הן תשמר עליהו, יום הקיצו הלא היא **תשיתהו**

ה"ה הגביר הנכבד הנודע לתהלה חסיד וי"א קדושי ישראל היו לו לעינים מו"ה ישראל צבי[כח] בן מ' משה אביגדור הלוי ז"ל נייגאלדבערג, נא"ע ל' סיון תרל"ט לפ"ק, תנצב"ה.

קמה) הרב הגביר מוהר"י יודיל בהרב הגביר ש"ב מוהר"ש זימל הלוי ז"ל (המובא אות ס"ב) למשפחת עפשטיין. כמה מדות טובות נקבצו באו באיש המעלה הזה, אוהב חכמה ודורשיה, באהבה אין למעלה ממנה, כצופה נאמן עמד בכל עת לצאת בכחו והונו לעזרת כל מטה יד ולעשותן צדקה וחסד באמונה ולב שלם, עם כל דך ונכלם, אהוב ומכובד הי' בי גדולים אנשי השם, והשאיר אחריו ברכה למזכרת נצח אמרות טהורות בספרו „מנחת יהודה". נפטר כ' תשרי תר"ם, וזה תואר מצבתו ע"פ צוואתו ומבלי לתאר אותו בתוארים שונים, וכן צוה לחרות על אבן מצבתו חמשה סימני תוארי עגולים על אות ר' מתיבת ה"ר, ועל אות ב' מתיבת הבכור בחט"פ מלמעלה, וטעמו ונימוקו עמו.

[כח] אבי האחים הגבירים הנודעים אחוזים בתורה וביראת ה' כל הימים מו"ה קלמן ומו"ה יוסף יחיו, נייגאלדבערג.

ציון

ה"ר מו"ה יהודא יודיל בהרב הגביר המופלג כ. שמעון זימל הלוי עפשטיין
על פי צוואתו ונוסחתו נכתב למטה
ה"ר יודיל הלוי עפשטיין
נכנס בן הבכור, אצל אביו מימין
ח"י עד כ' תשרי יום ג', שנת ה' אלפים תר"מ לפ"ק, תנצב"ה .

קמו) הרב ר' אברהם ליבלי ז"ל פראגער, חורפא משוי ליה לשבח, הערין כמטר לקחו לעדת חברים המקשיבים לקולו, המביא לידי מעשה לעבדה ולשמרה, נפטר ז' טבת תר"מ, ואלה דברי מצבתו .

אחד הי' אברהם
בחריפותו ובקיאותו בעודו צעיר לימים
רדף צדקה וחסד אף כי זקן בא בימים
היסופר כי אדבר את שבחו כי אמלל
מי לא שמע גודל חריפותו ונתיבתו מישרים
ירה חצים בים התלמוד לעומקה, הסבו נגדו תלמידים מקשיבים קולו
ושאבו ממעיני חריפותו מים חיים, דעת וחכמה הי' אתו
הגה בתורת ה' לילות גם ימים, בין גאוני ארץ אהבתו שכנה
נר תורתו אשר עליהם זרחה, מהונו העניק לנדכאי רוח
שם יהלך צדקתו לפניו, הן זאת נחמתנו
ה"ה איש יקר הרב החריף המפורסם המנוח ר' אברהם ליבלי פראגער כט)
בהמנוח ר' משה ז"ל נא"ע זיין לחודש טבת שנת תר"מ לפ"ק, תנצב"ה .

קמז) [הרב ר' יוסף בהר"ר נפתלי ז"ל דאווידזאהן, שוע ונדיב לב מאד נעלה, חטר מגזע היחש והמעלה, התורה והחכמה כתאומי צביה וכאחיות מלידה ומבטן התלכדו ולא התפרדו בקרבו פנימה, בהצנע לכת ברוח נכון חכמה דעת ובינה, במקרא משנה וגמרא, יראת ה' טהורה ונאמנה, נקיה משמץ דופי, זאת היתה אוצרו כל הימים], נפטר י"ג שבט תר"ם לפ"ק .

כט) הוא אבי הרב הגדול החריף, נגיד לב תבונות ביראת ה' טהורה מו"ה יוסף נר"ו פראגער .

קמח) [הרב ר' זלמן בהגאון מרן יעקב זצ"ל געזונדהייט, היה חריף ובקי, ונאדר בכשרונות ובמדות תרומיות כברא כרעא דאבוה לתורה ולתעודה, לעבדה ולשמרה, תומתו ויראתו ביראת שדי כאחד רמי המעלה, ויגוע בטרם קצו], נפטר כ"ו ניסן תר"מ לפ"ק.

קמט) [הרב הגביר מו"ה יעקב בהגאון החכם הנודע למשגב מו"ה יקותיאל זוסיל הכהן ז"ל למשפחת ראפאפורט, יליד מינסק דליטא, הוא היה מראשי נכבדי עדתו בעיר ה' שמה, נאמן רוח כתורה וכמצוה, לו שם בנבונים, הולך ישר עם ה' ואנשים, ונצר מגזע ישישים, רגליו הביאוהו הנה, ובפתע לפתאום נפשו גועה], נפטר ה' תמוז תר"מ לפ"ק.

קנ) [הגביר הר"ר יצחק מאיר בהגביר מ' ליבוש ז"ל הופנאגעל, מצוין היה בתורה ובמדע, בהשכל וידוע, תורת ה' ותורת האדם מנת חבלו, נאסף במבחר שנותיו הדר ביתו ושרידיו, יודעיו ומכיריו], נפטר י"א מרחשוון תרמ"א לפ"ק.

קנא) [הרב המאוה"ג מו"צ דפה ווארשא מו"ה יחיאל בהרב ר' יוסף זאב זצ"ל (המובא אות מ"ח) כעשרים ושתים שנה היה נשען על עמודי ההוראה, צדקת ה' עשה להורות דעה בין יושבי שערה, לעדת מי מנה, ומתחסד עם קונו עד שובו לעפרו, נפש עמל עמלה לו, פה על הארץ כסה הודו, ובמרומים יהל אורהו], נפטר י"ב כסליו תרמ"א לפ"ק.

קנב) [הרב הגביר מו"ה זוסמאן בהרב המופלג מוהר"י ליב ז"ל יעבץ, יליד קאלנא. הכי נעלה שם האיש הזה בין חשובי העדה המצוינים בתורה וביראה, הוא היה סוחר נכבד מנעוריו עד יום מותו, וכל טרדותיו הרבות אשר אכפוהו והדריכוהו מנוחה לא יכלו לו להפריעו מלהגות בתורת ה' יום יום, ולא סר ממנהגי אבותינו ימין ושמאל, ויעש לו שם עולם „בווארשא" כי היה חכם לב ונשוא פנים, והשאיר אחריו דור ישרים גבירים ונעלים בתורה ומשכילים ע"ד אמת יהיו], נפטר כ"ז לחודש שבט תרמ"א לפ"ק.

קנג) [הרב הישיש מו"ה יוסף בהה"ג מוהר"ז וואלף הכהן ז"ל (המובא אות י"ט), חטר ממשפחה נכבדה שדעתם יפה, בימי חרפו היה

סוחר נכבד וקבע עתים לתורה, ולעת זקנתו חדל לסחור בארץ, ולפי רפיון גופו עסק בתורת ה׳ עד יום מותו, כל יודעי שמו וזכרו אהבו אותו נדבה כי היה יקר רוח ותמים דרך, וכבן שמונים שנה עלה השמימה], נפטר ביום השבת כ״ט שבט תרמ״א לפ״ק.

קנד) [הישר והנכבד בעדתו הר״ר נתן נטע בהרב ר׳ מרדכי ז״ל סערנאקער (המובא אות כ״ז) למשפחת ווינאווער, בימי חרפו ועשרו שם עיניו ולבו בצרכי העדה וינהל באמונה, ורב חסד עשה, עלה למכון עולמים זקן ושבע ימים], נפטר ה׳ כסליו תרמ״א לפ״ק.

קנה) [הגביר הנעלה מו״ה משה בן אביר הגביר מו״ה מרדכי ז״ל ליפשיץ (המובא אות קל״א) יליד פינסק, תושב ווארשא, היה איש רך בשנים מצוין בחוסן עשרו וכשבע ימים בלב מלא חכמה ואמונה הצרופה, כנודע ליודעיו ומכיריו ואשר נשאו ונתנו עמו במסחרו, גם בסתר לבו היה לו רגשות רוחניות לחשוב חשבונו של עולם, כאשר הראה לדעת ע״פ צוואתו אשר הכין לו עוד במבחר שנות עלומיו ויחדש אותה מדי שנה משך שנים הרבה קודם פטירתו תמידין כסדרן, וכי הפריש כחמשה עשר אלף רובל כסף למעשי הצדקה לכל דבר טוב ומועיל כדת וכמצוה, טעם זקנים לקח עמו, הן זו מתת גורלו], ונפטר ביום ג׳ ו׳ ניסן תרמ״א לפ״ק.

קנו) [הגביר הר״ר דוד מנחם בהגביר הנודע הר״ר צבי סאלעווייציג יליד קאברין תושב ווארשא, חטר מגזע אצילים ונכבדים, אוהב תורה שומר מצוה, ובין סוחרי אמונה לתהלה, במספר ימיו המעטים קנה לו שם טוב בכשרון מדותיו הנעלות, חתן הרה״ג ר׳ נחום ז״ל קארנגאלד המובא אות מ״ז], נפטר ט״ז ניסן תרמ״א לפ״ק.

השמטות ונוספות

קנז) ר׳ הירשלי ל׳) בר׳ פייביל ז״ל מצענצאמין ח״ר ארון מקראקא אשר נפטר בש״ט יום א׳ כ׳ טבת שנת תקע״ב לפ״ק.

ל׳) מצויין היה איש הרם הזה בתורה וגדולה כאחד מגדולי אנשי השם, צבי העדה ומכובד בדורו, חותן הגאון הנעלה מרן חיים דאווידזאהן זצ״ל אב״ד דווארשא. ומצאתי נכון

קנח) הרב המובהק החסיד ועניו המפורסם לשם ולתפארת, מנעורינו הי' לומד תורה לשמה בשקידה רבה מו"ה **זאב וואלף** [לא]) בהמנוח מ' דוד זצ"ל מק"ק באדקי נפטר ביום ו' עש"ק ויחי י"ג טבת תק"פ לפ"ק.

קנט) איש נבון והכם שפו הטוב הלך למרחוק הצנע לכת עם אלהים ובין אחים ורעים מכספו נתן לטובים ומשביע לרעבים לקרובים ורחוקים, הרבני המופלג שלשלת היוחסין הנגיד ונדיב מפורסם מו"ה **משה** (הנקרא ר' משה מייליעס) בהרבני מו"ה יהודא אלחנן זצ"ל, נפטר י"ב ניסן תקפ"ב לפ"ק.

קס) איש חכם ונבון מגזע צדיקים וגאונים ירא אלהים הרבני הנגיד המפורסם מו"ה **יחיאל איכל אייזינבערג** בן לאותו צדיק מו"ה שמחה ז"ל מקארוב נפטר בעש"ק י"ט אייר שנת תקפ"ו לפ"ק.

קסא) איש תם וישר נאמן רוח חו"נ ירא אלהים מופלג בלמוד, יומם ולילה עסק בתורה ובמצות מו' **שמואל** בר' יצחק עדעלמאן ז"ל, (היה מתושבי ונכבדי העיר פראגא, מסובל בתורה וביראה, גם ברוח נדיבה לטובת בני עדתו, ובקוראי שמו ר' **שמואל זאמבקער**), נפטר ... (בפראגא מנו"כ) בשנת תקפ"ו.

קסב) שוע ונדיב משכיל ואיש תבונות בתורה ובתעודה מו"ה **יהודא ליב** [לב]) בהמנוח מו"ה צבי הירש זצ"ל מק"ק שצוצין.

להעיר אשר נמצא ת"י נינו ונכדו החה"ש הר"ר ליבוש נ"י דאווידזאהן שני טסי כסף של ס"ת משנת תקס"ח—תקס"ט, מעזבון זקינו הרה"ג המנוח הלז ועליהן חרות שמו נפתלי במכונה „הירץ" [ולא „הירש", כן על מצבת בן המנוח ה"ה הרה"ג ר' ישראל ז"ל לעגנאמינער המובא אות י"ב חרות ג"כ בן ר' נפתלי „הירץ", והרב הגאון מוהר"ח הנ"ל חתנו היה מתייחס בשם ר' חיים ר' הערשילעס? ולשרידיו יו"ח ג"כ בלתי נודע להם בבירור איך לאמת את הדבר] במו"ה שרגא פייביל מלעגנאמין, ה"ר אהרן שליח ב"ד מקראקא.

[לא]) היה מתושבי ווארשא, תורתו אומנתו, צדיק בכל דרכיו, ומסחרו ע"י אחרים נעשה, והנקרא בפ"כ ר' וואלף באדקיער (ע"ש עיר מולדתו). והוא אחד מהאחים הנודעים לשגב, המה, הגאון החסיד איש אלהי ומשגב לעתות מו"ה צבי הירש פרילוקער מבריסק דליטא, הגאון וצדיק מוה' ליבוש שהי' אבד"ק באדקי, הרב הגאון מוה' דובער מקאמניץ דליטא, והרביעי הכי נכבד הרב המנוח הזה, אשר יצא קום בכל אפסים, והנודעים בשם „ארבע חיות" כי שמות ארבע החיות האלה באופני שמותיהם, ובשו"ת בגדי ישע להרב הג' ר' שמואל ז"ל סו"ד דק"ק ביאליסטאק בהקדמתו, מובאים ומתייחסים למשפחותיהם, זכרון צדיקים אלה לברכה.

[לב]) אדם המעלה הזה היה גבר צולח במסחריו העצומים אשר גברו לאמונה הצרופה, והפיק ברכה בין ראשי כנעני מדינת פולין, ולעת זקנתו כי סר צל הצלחתו כגלגל החוזר בעולם לא ירד מהדר זיו כבודו, בין נכבדי ארץ להתכבד בו, על רוב מעלת תורתו וצדקתו פזורו ומעשיו הטובים המכריזין עליו כיאות לאיש נצר מגזע ישישים, וחתן הרב הגדול בישראל הן גביר לאחיו וצדקתו כהררי אל מו"ה חיים ז"ל מק' שצוצין הנקרא בשם דער שצוצינער מגיד, ויעש לו שם עולם לו ולזרעו אחריו, ובניו ונכדיו בעיר מולדתי המה, הגבירים הנודעים בהון עשרם שועים ונכבדים האחים „פרומקין" יחיו, בני הגביר הנעלה חכם נדיב ואיש נלבב הנודע לתהלה מ' יעקב פרומקין ז"ל מהורודנא.

במחסה החכמה ובצל ההצלחה, יחסת האדם ויחסה הגבר, הצלחה הכוזבת בחייו פורחה, והחכמה הנאמנה תלוהו קבר, בתורה ותושיה נפשך עדית, פארת שמך בכשרון מעלליך, וכליל אישים אתה היית, יהודא כן יודוך אחיך, נפטר ביום ב' ח' אייר תקפ"ט לפ"ק.

קסד) הר"ר צבי הירש[לג] בר' נתן ז"ל שריפטגיססער נפטר כ"ז אדר שנת תקצ"א לפ"ק.

קסה) איש אמונים תם ונבר, אב לאביונים מאור פנימו, אך גויתו פה בקבר, ורוחו ונשמתו בעדן הנמו, מו"ה יהודא ליב[לד] ב"מ יעקב (קאפיל) געלבלום, שנפטר ביום ג' כ"ז אייר תקצ"א.

קסו) איש זקן ושבע ימים נשא ונתן באמונה, כל ימיו הלך בדרך נכונה, פזר נתן לדלים ואביונים, בטוב לב וביושר פנים, כל מעשי צדקתו אשר יקרו מפנינים, ימליצו בעדו לפני ד' שוכן מרומים, ה"ה הישיש היקר והנכבד לתפארת ולתהלה מוה' דובער במו' זאב וואלף מאלינאק, נפטר בשם טוב כ' לחודש כסליו תקצ"ב לפ"ק.

קסז) איש רך בשנים מתהלך בדרך תמים, ה"ה הרבני המופלג מוה' צבי דוב[לה] בהנגיד מוה' גבריאל ז"ל (אייזינמאן, המובא אות נ') ונפטר ביום ג' ט' חשון שנת תקצ"ה לפ"ק.

קסח) איש תם וישר החסיד המפורסם ה"ה הישיש ימ' מתתי' חיים [היה מופלג בתורה, משובח ומפואר בלשון חסידים, ומראשי הדבקים בקדושי דורו הרה"ק בעל נועם אלימלך, והרה"ק מלובלין נ"ע, אבי הרב ר' יעקב יוסף ז"ל קאלינבערג מחבר ספר סדר המצות המובא אות קל"ח] בהמנות מו"ה ישראל יהודא ז"ל מחמעלניק, נפטר ביום כ"ד ונקבר ביום כ"ה מרחשון שנת תקצ"ו לפ"ק.

קסט) זרחה שמשו בעלומיו, אספה נגהה בנעוריו, בחצי ימיו כבה נרו, ושבה לעפר עפרו, וי וי יתומים יענו, אבינו עבר מי ידריכנו, לפניו

[לג] הוא היה הראשון בבנ"י אשר הקים בית הדפוס במדינת פולין לספרי בני ישראל והוציא לאור בבית הדפוס שלו הרבה ספרים יקרי הערך, והיה איש תורני וירא אלהים כאשר יעידון עליו גאונים מפורסמים אשר זכו לו בהסכמותיהם על הספרים אשר הוציא לאור עולם, גם משך שנים הרבה היה לו עסק הדפוס בשותפות עם המחוקק הנודע הרבני היקר ומשכיל מ' אביגדור לעבענזאהן ז"ל (אשר נסע לאה"ק ושם מנו"כ) כאשר הראה לנו לדעת זאת מספר „יסוד המונה" אשר הדפיסו שניהם בשנת „ומדת ענוה" ועוד מספרים אחרים, גם בניהם אחריהם מתעוססים בבתי הדפוס שלהם בעיר ווארשא עד היום הזה.

[לד] הנקרא ר' ליב שעביללעס והיה איש ההוא תם וישר ביראת ה' ובכל דרכיו השכיל לעשות טוב וחסד, אבי הרב המופלא היקר החכם מו"ה שלמה געלבלום נר"ו מחבר ספר הנכבד „קונקורדאנציא החדש" אשר כסה את שמו על שער הספר בר"ת שבי"ל, וחותן הגאון המופלא מרן יעקב געזונדהייט זצ"ל אב"ד דפה.

[לה] הוא אבי הגביר המפורסם המוכתר במדות נדיב וטהר לב מוהר"ר שלמה נ"י אייזינמאן.

תלך צדקתו, פני צורו להראותו, **מו"ה זאב וואלף**[לו] ב"מ יצחק ממשפחת תומים, **נפטר ביום ב' י"א אדר שני שנת תקצ"ו לפ"ק.**

קע) ואת עצמות יוסף קברו פה, הוא **יוסף הצדיק**, גברא רבא דלא פסק פומיה מגירסא כל ימי חייו, ה"ה הישיש והזקן זה שקנה חכמה גדול בתורה וביראה מו' יוסף במו' שרגא פיינליכט, הנקרא בפי כל **ר' יאשקע הזקן**, שבק לן חיי ונתבקש בישיבה של מעלה ביום ה' י"ח אדר ראשון תקצ"ז לפ"ק.

קעא) הרב הג' המופלג הוותיק הצדיק המוסמך נקטף בעודו באבו ולא הגיע לחצי ימיו מו"ה משה אהרן[לז] בהרב מו"ה דובער זצללה"ה, ונ"נ (בפראגא מנו"כ) ח"י אדר תקצ"ח לפ"ק.

קעב) והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, חמדת נפשנו פה נקבר איש הבינים, ידע תוכן קביעת עתים מערכת השמים, ידו כתבה למשמרת לנו לוחות שנים, מולדות ותקופות לשנים רחוקות, פרי עץ החיים, אהה! דוה לבנו מרוב עצבוננו כי רב, זאת נחמתנו כי נר אבינו לא כבה, לפני אור מצוחצח הנה קמה ונצבה, לקץ הימין יעמוד עם זקן ושיבה, ישובון לעיר תבנה ותכונן בנחת ושובה, ה"ה הרבני המושלם הישיש מ' חיים במו"ה יעקב יהודא לעווענבערג זצ"ל מפשעדבורז, נפטר אור ליום ג' כ"ח שבט התקצ"ט לפ"ק.

קעג) הרב המופלג יר"א הישיש החסיד מוהר"ר חנוך[לח] בהרב מו"ה טובי' הכהן זצ"ל נפטר, יום ש"ק כ"ח בחודש טבת שנת ת"ר לפ"ק.

קעד) הר"ר מרדכי ליב[לט] ב"מ אברהם יצחק ז"ל וויינטרויב, נפטר כ"ו תמוז ת"ר לפ"ק.

קעה) לא על אבן זאת תהלותיו יתקו, לחמו מגיעו בבשרון ומעשיו זוקקו, מפעליו נשגבו מאד מספר עצמו, יקצור פרי תבואה זרע בארץ החיים, יתענג במחזה צל שדי בשמים, ה"ה הרבני הישיש ירא ה' מו"ה שלמה זלמן בר' טובי' מטרעספאלי אירליכט, נפטר ביום א' ער"ת מנחם אב תר"א לפ"ק.

[לו] הוא אבי הנגיד הנעלה, ונדיב לב נכבד לתהלה, מ' נחום נ"י ליכטענבוים.

[לז] אבי הרב המאוה"ג כו' מו"ה יצחק, וחותן הרב המאוה"ג כו' מו"ה ישראל מרדכי מכונה ר' מאטיל (מחבר ס' קול ברמה, מים אדירים על הגדה ש"פ, מילי דאבות וטעם זקנים על מ' אבות) שניהם מו"ל בעדת ווארשא יצ"ו, ה' עליהם יחיו.

[לח] מחבר ספר „יסוד אמונה" על דרוש הנדפס בווארשא ע"י המחבר בשנת „ומדת ענוה", ועל שער הספר מתייחס שמה לנכד הרב הגאון איש אלהי מ' משה אבד"ק שדה חדש, נין ונכד להגאון מופה"ד מו"ה צבי הירש זצ"ל אבד"ק זאליק.

[לט] אבי הרב הגדול בתו"י מ' ישראל נ"י וויינטרויב (ממיוחדי תלמידי הגאון הנעלה מרן יעקב זצ"ל געזונדהייט) המגיה בדפוס הנודע להאחים בני הגביר מוהר"ש ארגעלבראנד, והוא נין ונכד להרב הגאון הן גביר לאחיו מו"ה חיים זצ"ל משלוין הנקרא דער שלוינער מגיד.

קעו) הרב החסיד החכם השלם מו"ה דוד בהמנוח הרב מו"ה אליעזר יום טוב, מגזע תוספות יו"ט הנקרא בפי כל ר' דוד פראגער, נפטר ביום א' כ"א מנחם אב תר"א לפ"ק.

קעז) ה"ה הרבני הישיש אי"א מנעוריו המנוח מו"ה נפתלי הירץ [מ] במו"ה שרגא פייביל ז"ל פיינליכט, היה קובע עתים לתורה לילות וימים, ירא וחרד לדבר ה' וחכמים, רב טוב היטיב לישרים ותמימים, צרורה תהי נשמתו בצרור החיים. נפטר בש"ט יום ד' כ"ב לחודש מרחשון תר"ג לפ"ק.

קעח) איש אשר שקד באהלי תורה ה"ה מו"ה שלמה זלמן[מא] [הנקרא ר' זלמן פיעטרקאווער, דוד האחים הנכבדים בני „דאנציגר" ובראשם הרבנים הגאונים וצדיקים מוהר"ש פייביל מגריצא ומו"ה גבריאל מראדים זכרון צדיקים לברכה] במו"ה יוסף ז"ל, שנפטר ד' אד"ש שנת תר"ה לפ"ק.

קעט) בצל שדי יתלונן הישיש, צחות דבר באמרי שפר, לשון למודים ויודע ספר, אזלת יד אפס גבר, לב נבון שוכן קבר, ה"ה ר' בצלאל בר' ניסן ז"ל הנקרא ר' בצלאל שעדליצער [מב], גוע ביום ה' יו"ד ניסן תר"ה לפ"ק.

קפ) יודעי נהי ומספד קינה יעוררו, הנכבדים בעם בבכי ימררו, ואל מי נפנה בצרה אביונים יזעקו, שוחרי טובה בשברון מתנים יאנקו, יחדיו עשיר ודל יהללו את מעלליו, על נדיבותיו יעידו על כשרון פעליו, דרך צדיקים בחר לו בכל ארחותיו, ולארחו צידה הכין במעט שנותיו, דרש טוב ויושר כל ימיו ועתותיו, ה"ה הרבני המופלג איש מפואר לשם ולתהלה יקר רוח ונדיב לב צעיר לימים ורב מעללים אוהב תורה ודורש חכמה מו"ה יהושע דוד [מג] בר' שרגא פייביל זצ"ל ליפשיץ נא"ע יום א' י"א מנחם תר"ה לפ"ק.

קפא) הלך נכוחות כל יודעיו עליו יוילילו, מלאכי אל לקראתו יגילו, נהי הי' כאשר גוע, אבל גדול לכל שומע, בתורת ה' עמל כל ימיו, לארחות יושר שם פעמיו, צדקת ה' עשה והצנע לכת עם ה' אלהיו, נפלה מאתנו עטרת ראשנו נהפך לאבל מחולינו, כי נשבר מטה עוזנו ומחמדנו, ה"ה הרבני המופלג בתורה ויראת ה' היא אוצרו מו"ה משה צבי (זיסבערג), נפטר יום ב' כ"א סיון תר"ו לפ"ק.

קפב) גל זה לעד, כי גדול האיד, ואבן המצבה, לכל הוא מעצבה, ה"ה הרבני המופלג השלם במדעים הלך במשרים מו"ה יהודה ליב פיילכענפעלד בהרבני התמים מו"ה שמשון מליסא נין ונכד של הרב הגאון בעהמ"ס „בית מאיר" זצ"ל אב"ד משאטלאנד, נפטר עש"ק כ"ד טבת תר"ת לפ"ק.

[מ] הוא אחי הרב הגדול צדיק ונשגב ר' יאשקע הזקן ז"ל המובא אות ק"ע.

[מא] הוא חותן הקצין הנודע מ' שמואל נר"ו עדעלמאן.

[מב] הוא אבי החכם וסופר נגיד רב תבונות, בתורניות ולמודיות, ה' הלל נוסבוים נר"ו.

[מג] הוא אחיו של הגאון הנעלה מ' ברוך צבי אבד"ק פיעטרקוב, והרב ר' שמואל ראזענבלום, מחבר ס' „תורה מן השמים", ה' עליהם יחיו.

קפג) הרב המופלג בתורה ויראה מ׳ יצחק מד) בר׳ זיסקינד הלוי ז״ל שו״ב **בפראגא** (ושם מנו״כ) . יזלו עיני דמעות פלגי מים , צהלו קול תמרורים עד שמים, חסיד ועניו במעשיו לעשות חיל , קול תורתו השמיע יומם וליל, הי׳ זהיר במצוה קלה כבחמורה , לחבר האוהל ביראה ובסברא ברורה , ולמרום עלה בעדן גן הנהו , יתעדן במחזה שדי וכבוד יעטרהו , נפטר ביום כ״ח לחודש טבת שנת תר״ח .

קפד) אבן מאופל תזעק , לא עלי פה בעמק הביטו , זעק והילל דמעות אל תמעיטו , איש חמודות „רב יוסף חיים" הפשיט פה אדרתו ויעף השמים , מה תחזה בי תהלה חרותה, מעשה חרש פאר בן תמותה , תהלתו בקהל אזניך תשמענה , איכה יועם זהב שפתיך תבענה , חכם נדיב נכבד נשוא פנים , תומך דל מחזיק רש אב לבנים , איש אשר אלה לו ימול בחציר, עלי תאנה תבול בטרם בציר , אך מה תבול ירדה קבר צלמות , גויתו אך היא תשפיל פה שבת , ונשמתו מקור מחצבה מרום עלתה, שמה תתענג על החלוף עבודתה , ה״ה הרבני הנגיד מפורסם במעלות ומדות מדע חכמה ובתושיה לו עשר ידות , מבין לשון ובשפת עבר לו עשרת מונים , כפו פרש לעני גומל חסד איש אמונים , יר״א מנעוריו מכובד בעיני יודעיו ומכיריו , מ׳ יוסף חיים הלוי במ׳ אברהם מנחם נחום פייגענבלאט סג״ל , נפטר יום עש״ק ז׳ אדר ראשון שנת תר״ח לפ״ק .

קפה) איש יקר מופלג וירא אלהים מו״ה ישראל בן המנוח הנכבד המפורסם מו״ה **אברהם** גאלדמאן ז״ל, ישר היית כל ימי חייך , אל לקחך בחצי ימיך , גאוה שנאת וענוה אהבת , לדעת תורה מאד תאבת, מה יקר שמך אחריך עזבת , אך לטוב יזכרוך החיים, נשמתך בצל שדי בשמים , נפטר כ״ד אייר תר״ט לפ״ק.

קפו) איש ישר ירא אלהים הלך בדרך תמים , ה״ה מו״ה יעקב עקיבא עדעלשטיין בהרב ר׳ מאנים ז״ל אב״ד מריטשעוואל , נפטר ג׳ אלול תר״ט לפ״ק .

קפז) איש האמת אשר היה נאמן על הב״ע דפה תשע עשרה שנה הרבני מו״ה צדוק בהמנות מוהר״ר מאיר ז״ל מק״ק אפטא , נפטר ה׳ ה׳ ימים בחודש אלול שנת תר״ט לפ״ק .

קפח) איש נכבד ומופלג בתורה וי״ש אוהב את המקום אוהב את הבריות, דרכו באמונה , דבריו לבריות נשמעים , ה״ה היקר מ׳ יחזקאל בר׳ סיני פריילאנד , נסמך למ״ץ בישורון , נפטר ה׳ אייר תר״י לפ״ק .

קפט) איש ישר בן שבעים שנה. בימי חייו הלך בדרך תמים, סר מרע ואהב יושר כל הימים, השאיר אחריו ברכה בנות ובנים, ואברהם הזקן את מצות אלהיו שמר , לרעהו רעה לא עשה , בזעת אפו כל ימי חלדו

מד) והניח אחריו כתי״ק הרבה ציצים ופרחים על גפ״ת גם ביאורי פסוקים באופני הקבלה אשר זרע יצחק בשדה התורה , וזכה בהסכמות מגאונים מובהקים בדורו , גם על עבודתו במלאכת ה׳ עבודה תמה .

מיגיע כפו, מ' אברהם אבא [מה] ב"מ יצחק ז"ל, נפטר ו' אייר תר"י לפ"ק.

קצ) איש הישר הולך בדרך תמים עוסק בצרכי התמחוי לשם שמים, ה"ה הרבני המופלג מו"ה משה בר' יהודא ליב געלבלום ז"ל הנקרא ר' משה שעביללעס [מו], נפטר ח' מנחם תרי"א לפ"ק.

קצא) איש הלך בדרך טובים ועסק במו"מ באמונה ה"ה היקר השלם מו"ה ברוך בהמנוח מו"ה יהודא ליב פאשעט, הלך למנוחתו מנוחת עולמים בחצי ימיו ביום א' דר"ח אלול תרי"ב לפ"ק.

קצב) בני ציון מספד מר יצרחו, נר אביהם כבה מדותיו הישרים נלקחו, צבי תפארת משפחתו ויודעי שמו, ינהמו כי יגוע תפארת ישראל ודומו, ונרו עוד יזרח אף יופיע, נצח ישראל לעולמי עד יושיע, ה"ה הרבני המופלג החריף המפורסם בתורה וביראה מ' בנציון בהרב החכם המפורסם מו' אברהם יעקב שטערין ז"ל, נפטר ביום כ"ז טבת תרי"ג לפ"ק.

קצג) המפורסם מ' שמואל מרגליות בהרב המפורסם מ' נפתלי זצ"ל מרגליות, נפטר יום ד' ח' אדר ראשון ה' אלפים תרי"ג לפ"ק.

קצד) איש יקר וישר הגביר ר' יוסף הכהן קאניטץ בהמנוח ר' שמואל ז"ל: ידע עשות נכוחה, והכין הרבה לברכה, סעד ושען נכאים, פנה לרעבים וצמאים, קולם שמע והושיעם, אהב ויכבד את התורה, נחה בניו דרך ישרה, יחד כולם ברוח יקרה, טמון בלבם אהבתו, צרופה בקרבם אמרתו, נפטר ח"י אייר תרי"ג לפ"ק.

קצה) ישרי לב ספדו נא מספד יגונים, על מות איש זקן ונשוא פנים, קוננו עליו בלב מר נהי אוי ואבוי, בצדקתו עלה למרום ואותנו עזב פה, הילילו עליו בנפש מרה ולב מדוה, לאביונים פזר נתן לדלים חונן ומלוה, ואיך נאסף איש חסד לקונן נאוה, יושר יליץ בעדנו זכותו יגן נקוה, ה"ה הישיש המפורסם ירא אלהים איש תמים דובר אמת זקן ונשוא פנים מ' יעקב בר' ירמי' הלוי לעווי זצ"ל הנקרא בפי כל ר' יעקב חלפן [רבים יספרו בשבחו על הטוב אשר עשה לטובת עניי תשב"ר בת"ת דפה], נפטר בשם טוב יום ד' א' כסליו שנת תרי"ד לפ"ק.

קצו) נבחר שם מעושר רב, מעול תורת ה' ויראתו, ולישא וליתן באמונה גופו לא שקט, נפשות חלכאים ודלים בכל מאודו תמך, מ' נתן נטע [מז] בהרב ר' אהרן זצ"ל (המובא אות י"ח) טענענבוים, נפטר כ"ג מרחשוון תרט"ו לפ"ק.

[מה] הוא חותן האדון הנכבד מבקר ספרי בני ישראל הערר בערנהארד זיממערמאן.

[מו] הוא היה נינו של הני הפ'לי רברבי הגאונים והצדיקים הנערץ בקדושים רבי מנחם מענדיל מקאצק ורבי יצחק מאיר מגור, ולהגאון ר' יעקב ז"ל געזונדהייט זלה"ה.

[מז] הוא אחי הרה"ג ר' פישל ז"ל לעווענפיש המובא אות קי"ג, ולהבה"ל הרב המאוה"ג המובהק מו"ה יששכר שי' המו"ל מעיר פראגא, ואבי האחים הרה"ק גאון עדתו רבי יעקב שי' מגאדרזין, והרבני המופלג הגביר י"א הוותיק מ' יוסף טענענבוים שי'.

קצז) איש תושיה נודע בשערים תהלתו, ביראת ה' מעוזו ועמלו בתורתו, ימים ולילות בנחלת קודש מגורתו, גבולו הרחיב בתלמידים מקשיבים לתבונתו, דעת ומזמות קדשו נבון מוצאהו, ועל ספר לחרות בחר מעשיהו, רובי תורתו במכתביו השאיר ברכותיו, זנח עדתו בנוער במבחר שנותיו, אבל יהיד לאבותיו ולעמו במותיו, במרום קנו תשוב תופיע בעמיך, ה"ה הרב המופלג המובהק מו"ה **אביגדור זאב** [מח] בר' קאפיל ז"ל (מובא להלאה) געלבלום, נפטר בש"ט כ"ד מרחשוון תרט"ו לפ"ק.

קצח) ישר באדם מתהלך בתמים, צדק ואמת אהב כל הימים, חבר ליראי ה' ולשומרי מצותיו, קנינו ומסחרו באמונה כל שנותיו, משרים אחז דרכו תום ויושר. רדף צדקה ולא אץ אחרי הון ועושר. דרך אבותיו היקרים היו לו לעינים, כהם הרבה עשה טוב ואושר בארץ החיים, יתעדן נצח בעדן בנועם השמים, זכר תפארתו שם תהלתו, לעד יהיה עד יקוץ משנתו, ה"ה הרבני המפורסם איש נאמן ויקר רוח המנוח מו"ה **יצחק מרדכי** בר' ברוך ז"ל לוסטבערג (הנקרא ר' איטשע מאטיל, יליד וויסאקי הסמוך לבריסק עיר מולדתו ומגזע נכבדי ויקרי ערך עדתו צור מחצבתו) נאסף אל עמיו ביום ב' ד' טבת שנת תרט"ו לפ"ק.

קצט) הישיש אלכסנדר בהרב ר' שמחה דיין (המובא אות ט"ו) זצ"ל, הנקרא ר' זושא ראזען, אשר היה משך עשרים שנה גבאי דהברה קדושה פה ווארשא, נפטר ביום כ"ח אדר ובא למנוחתו כבוד ער"ח ניסן תרט"ו לפ"ק.

ר) איש ישר ותם דרך ה"ה הרבני השלם מו"ה יצהק שרגא בן הרב הגאון מו' שלמה איגר זצ"ל ונכד הרב הגאון הגדול המפורסם מו"ה עקיבא איגר זצוק"ל. יקר רוח איכה בלא עתך גועת, צל היה פה עלי ארץ ימי חלדך, חטר מגזע קדש איך נגדעת, קל מהרה עלה הכורת עליך, שרשך אכן חי עוד ישוב יצמיח, רטוב הוא לפני שמש צדקתך. גלמך לעת קץ עוד יקום עוד יפריח, אך יש גורל רב במרום לנפשך, נפטר ו' עש"ק ח"י ניסן חוהמ"פ שנת תרט"ו לפ"ק.

רא) יללה השמיעו כל מבקרי קבר, בבואכם פה לינתו הגבר, ושאו למרום עיניכם בתחנה, רוחו לחסות בצל כנפי השכינה, נפשות שרכש אותם בהמולו, תורה שלמד וצדקה שעשה, הנה גם המה יבואו למולו, ימליצו בעדו לפני כל עשה, ה"ה הרבני מו"ה יונה בר' מרדכי טייטעלבוים, נפטר בש"ק י"ד תמוז תרט"ו לפ"ק:

רב) תחת המצבה הזאת, נטמנו עצמות איש ישר הולך, אסף הון באמונה, והניח ברכה לבניו אחריו, ה"ה מ' מאיר בן הישיש היקר ירא אלהים ונודע לתהלה בקרב עמו מ' סיני פלאטוי ז"ל, נולד ביום ו' לחודש שבט שנת תקנ"ה. ונפטר ביום ו' מרחשוון תרט"ז לפ"ק.

[מח] הוא אבי הרב המאה"ג המפורסם בחסידות מו"ה יוסף געלבלום אבד"ק שידלאווי

רג) חמה וסער נורא הה נפל משמים, יפעת נגהך כבה חשך שמשך בצהרים, יודעיך ומכיריך לא יוכלו קבל נחומה, מודע יקר כמוך ישכון פה דומה, מעיל צדק ומשרים המה היו ארחך, ריעות ואחוה רדפת כל ימי חייך, דלים ורשים תמכת בימין צדקת פזרונך, כשרון פעלך ותום דרכך ונועם צדקך, יסקו המה וימליצו טוב בעד נשמתך, ה"ה היקר מ' חיים מרדכי [מט] בר' אברהם לינדענשאט, נפטר ביום כ"ח אייר תרט"ז לפ"ק.

רד) צעיר לימים מגזע היחש נגיד בעמיו כש"ת מ' ישעיה ליב בן להגביר המפורסם המופלג והשנון מו' משה איגר ע"ה. יעיד הגל הזה ועדה המצבה, שניהם יחד יעירו אבל למעצבה, על נפש יקרה צעיר לימים, ישר במעשיו והולך תמים, היה מגזע היחס מגזע ישרה, לאלהים ולאנשים נפשו ברה, יחד סבבוהו מחלות רעות, ברמי ימיו הובילוהו לקברות, אבינו מת בניו יצעקו, יתנו קולם מר יזעקו, יודעיו ומכיריו בדמע עינים, גדלה צעקתם ורפו כל ידים, רוחו עת שבה לאלהים בשמים, אשר נאסף אל עמיו ביום עש"ק כ"ב כסליו תרי"ז לפ"ק.

רה) ה"ה הרבני המופלג נדיב וקצין המפורסם מ' יהודה ליב בהרב המנוח מ' שלמה חלפן ז"ל ווילדענבערג, יהודה יודוהו אחיו וכל יודעיו יהללוהו סלה, לאיש מופלג בתורה יקר רוח נדיב נעלה, ירא אלהים מרבים לדלים היה משען ומשענה, בתענוגי עולם מאס, דרכיו ישרים והכל באמונה, בן יכבד אב עקבותיו הלך ושמר פקודתו, רב מאד פעלו נעימים מעשיו בחייו ובמותו, שם טוב קנה ביום המות מיום הולדו, למרום הלכה נפשו עם נפשות צדיקים תנות, מה ידוה לבות רוב בניו ודכאי רוח, הנה נפלה תפארתם גם נעדר מהם חסדו, נפטר בשם יום ד' יו"ד אדר תרי"ח לפ"ק.

רו) ר' מאיר [נ] בן יהודה גליקסזאהן, מאור עינינו נלקח מאתנו, בן שבעים שנה הלך מעמנו, יילילו עליו בניו ובנותיו וכל מכיריו, הה! נפלה עטרת ראשנו ונפרד ממנו חמדת לבבינו, דאבו עליו נפש אוהביו וכל יודעיו, הם אוהביו כי שם הוא זורח, נפטר ביום א' ער"ח מנ"א תרי"ח לפ"ק.

רז) איש תמים במעשיו ירא את ה' מנעוריו, הקדיש לה' כל עתותיו לא מש מאוהל של תורה ויט שכמו לסבול להגות בתורת ה' בכל כחו, הלך בדרך מרחוק וצרור זכיותיו לקח בידו אשרי לו ואשרי פעלו, ה"ה אשר נקרא ר' יוסף זעלכוזער בן לאותו צדיק ה"ה הרב המפורסם מ' משה סטענזיצער נפטר ביום ד' לחודש אדר ראשון שנת תרי"ט לפ"ק.

רח) המצבה הזאת, לזכר איש עשיר פה ינוח, ינפש מיגון ורעות רוח, בי"ז בתמוז בא השבר ולערב הובל למשואה וקבר, שם באמש יזרח

[מט] אבי הגביר י"א ונדיב נכבד מ' ישראל מאיר לינדענשאט.

[נ] הוא אחי הגביר הנודע לשם מ' ישראל גליקסזאהן הנקרא ר' ישראל קאליסער שנפטר בפה י"א אלול שנת תר"ח ומנו"כ אצל הרה"ג ר' ישראל זעגלאמיכער ז"ל, ועקב לשון מצבתו לא היה בידי להעתיק לאשר נתיסנה קודם זמנה.

לו שמש, ה"ה התורני הנגיד מ' ליבוש במ' זאב ליובעלסקי , תמו ימי חייו בשב;ה עשר בתמוז שנת תרי"ט לפ"ק .

רט) יום הלך מאתנו זה האיש התפארת, חסר לאשתו הנזר ולבניו העטרת, זאת לא זאת כי גם כל מכיריו, קשרו מספד ונהי על ימי בחוריו אשר נקרא מהרה לעלות שמים, להתהלך לפני אלהים באור החיים. ה"ה היקר הולך משרים מ' יחזקאל בן מ' אליעזר נתן טאקאר , נא"ע בש"ק יו"ד כסליו תרכ"א לפ"ק .

רי) ישר הלך בדרך תמים, צדקתו תהא עומדת לעולמים, חמד לעשות רצון בורא עולמים, קבע עתים לתורה לילות כימים, משמים בקשו את טוב נשמתו, איש יקר שמה כבוד מנוחתו, יליץ טוב על נשארים בחיים, רב טוב צפון עבורו בשמים, ה"ה הרבני המופלג היקר מ' יצחק מאיר במ' אברהם פריוועס (המובא אות ס"ד) , נפטר בש"ק ה' ניסן תרכ"א לפ"ק .

ריא) איש ישר הלך בדרך תמים, על התורה ותפלה היה משים לילות כימים, הוא הרבני המופלג אי"א מו"ה זאב וואלף ווידאוועער בן הרב הגדול המופלא מ' יהושע פאליק הלוי זצ"ל, נאסף אל עמיו ביום ש"ק י"ב ניסן ונקבר ביום א' י"ג ניסן שנת תרכ"א לפ"ק .

ריב) דומי מצבת אבן, שוכן פה אל תגידי, במלים מעטים דמעה כאפיק נחלים הורידי, שמרי מצותו אשר צוה לפני עלותו השמים, לבל ישמע שבת מפעלו על דל שפתים, בלעדי אמרות אלה המה לאות זכרון תהיינה, וכל עובר ישתומם עיניו מאין הפוגות תבכינה, ה"ה מ' שיימא ברחן [היה תמים דרכו עם ה' ואנשים, סוחר לאמונה, ובפי ישרים לתהלה, גם בניו ושרידיו שיחיו בדרכיו ירצו סלה] נא) בהמנוח מו"ה משה ז"ל [זה האיש משה היה מובהק בתורה, ובעיר קרעשוב צדק הורה], נפטר יום ו' עש"ק ה' אב ונקבר ביום א' ז' אב תרכ"ב לפ"ק .

ריג) ציון קבר, עלי גבר איש יקר, מתי תבל עמדו פה עמודו, עוררו קינה ואבל על מות איש יקר ונכבד ונחמד בעמנו, רב טובו יקרת נפשו אין לשער, עשה צדקה וחסד חנן דלים, שמועת יום מותו החריד מיודעיו, אהה! רגזה ותרעש כל העיר, עסק בתורה ובעבודה חתם קיצו, בא יומו בעוד השמש בצהרים, ה"ה הרבני המופלג נגיד ומפורסם נדיב לב מ' יעקב שלמה נב) בן הנכבד מ' דובער מאלינאק ז"ל, נפטר בש"ט יום כ"ג ניסן תרכ"ב לפ"ק .

ריד) עוברי השדה עיניכם תחזינה, פה עצמות איש היקר טמונה, בחצי ימיו לעפר שבה גויתו, גמל חסד לעניים ולעדתו, דלים תמך בנדבתו, וזכר את יום האחרון יום צאתו, ה"ה האברך היקר אי"א ותמים במעשים

נא) וביחוד בנו הנגיד י"א הנכבד מ' יוסף נ"י ברכן .

נב) אבי הנגיד משכיל ושלם מ' דוד מאלינאק נ"י .

חתנו מ' שרגא פייביל [נג] בר' רפאל הכהן ז"ל גריצהענדלער, נפטר ביום ב' י"ד טבת תרכ"ג לפ"ק.

רטו) מצבת קבורת, איש ישר ירא ה' ותמים במעשיו ודבריו באמונה, ה"ה הרבני מ' שלי' זלמן עדעלמאן [נד] בר' אהרן [הנקרא ר' ארון גאלענזינער, בן הנכבד הר"ר שמואל זאמבקער המובא אות קס"א], נפטר ג' אייר תרכ"ג לפ"ק.

רטז) הגביר הישיש הנכבד מ' יחיאל בר' דוד עהרליך, יזכרו פה עלי קבר, חיי זד [illegible]ר, ישר באדם ואיש תמים, איש נכבד בא בימים, לפאר והדר בין א[illegible]ם, בקהל זקנים וישישים, נדיב ונגיד תפארת בנים, דרך אמונה בחר, ועשות חסד זכר, דבר ועשה טוב בין החיים, זכרו לברכה במעון שמים, נפטר ביום א' יו"ד מנ"א תרכ"ג לפ"ק.

ריז) איש ישר הלך תמים ופועל צדק ה"ה המפורסם מ' שמשון יחיאל בר' אהרן וויי[illegible]האלץ, נפטר ביום י"ר בחודש ניסן שנת תרכ"ד לפ"ק.

ריח) מצבת קבורת הגביר מ' יצחק איזיק בר' יהודא מייזנער, ינזלו כמים דמעות עינינו, צר לנו על פטירת אבינו, חסד וטוב השפיע לנו, קוה להיטיב לנו כל ימינו, בחר לנו מדריכים ומורים, רב פזר מהונו להדריכנו משרים, ידיו רב לו עם בני גילו, היוצר חננו והרחיב גבולו, ואף כי בא עת פקודתו, דעתו לא מש מהנשארים לאחריתו, החלק לנו לאיש כברכתו, מנחת ניחוח הקריב גם לנשמתו, ירים לדבר אמת סיגיעתו, ישאר לקרן קיימת לאחריתו, זבד זה לקח לו לעולמים, נפש ינתן לו מרם על רמים, רוחו ינות עד יקיצו כל הנרדמים, נפטר יום א' ט' אייר תרכ"ד לפ"ק.

ריט) איש הלך בדרך משרים, עסק במצות בחיים חייתו, הטיב חסדו לבני עדתו, קבע עתים לבקר חולים, יען כי הלך במעגלי צדק, צוה לכתוב עליו גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי, ה"ה הגביר המפורסם מו"ה חיים בן מו"ה יצחק ראזענטהאל, נפטר יום א' אדר תרכ"ה לפ"ק.

רכ) ר' יהודה ליב בן ר' דובער הלוי, הנקרא ר' ליבוש קאמיאנער [הוא היה נמנה בין נכבדים בעדתו, התן הרב המאוה"ג הצדיק מ' זלמן זצ"ל שהיה אבד"ק לובראניץ], נפטר י"ג ניסן תרכ"ה לפ"ק.

רכא) אבלו אנשי לב שפכו דמעה כמים, בא השמש איש תמים ביראת שמים, רבו מפעליו לטובת חולי בית תעלה, זכרון אברהם גופו שב

[נג] אבי המשורר הנודע, יודע דעת, ונעים זמירות המקהלה (קאָר) העֶרר שמעון הכהן נר"ו גריצהענדלער.

[נד] הוא חתן הרב הגדול הצדיק ר' יאשקע הזקן ז"ל המובא אות ק"ע, ואבי הקצין ונכון מ' שמואל נר"י עדעלמאן.

אל האדמה ורוחו עלה למעלה, מפרי עץ חיים לקח עמו לשמים, זה חלקו החקירה והקבלה פי שנים, לזכר עולם השאיר שמו בין החיים, האל יצרור נשמתו בצרור החיים, השמים יעלהו להתלונן בין אראלי שמים, הוא הרבני המופלג חכם מושלם מ׳ אברהם נה) בר׳ ישראל איסר גרויסגליק „מלצר שאפפער״ מבית התעלה, נאסף אל עמיו י״ז תמוז שנת תרכ״ה, ויושם בארון למשמרת עד לקץ ימין יעמוד יופע לפ״ק.

רכב) זבול ומעון פתחו שעריכם לגבר בגברים, את מעשיו הטובים קבלו ומעלליו הישרים, בתורתו ומדותיו החמודות נודע בשערים, אבן שוהם הה! נגנז בין רגבי הרים, ראשיתו גם אהריתו יודעיו מפארים, יקראו לו מלאכי שלום יבוא לשלום עולמים, הלא בין צדיקים מקומו תחת עץ החיים, זאת נחלת עבדי ה׳ עד יורד טל משמים, לעת הזאת יזכו לקום בתחיה כימי השמים, ה״ה הרבני המופלג גבר חכם בעוז נגיד נכבד כש״ת מ׳ זאב אריה בר׳ אייזיק שיינבערג ז״ל שחל״ח ביום כ״א מנחם אב שנת תרכ״ה לפ״ק.

רכג) איש ישר ירא אלהים, רך בשנים, מ׳ אברהם (יהודא) ליב, הנקרא בפי כל ר׳ ליבלי ליכטענבערג [היה שנון בתורה, ומשכיל ביראת ה׳ טהורה, ונמנה בין תלמידי דודו, הגאון המופלא מרן יעקב זצ״ל געזונדהייט, המקשיבים לקולו, גוע בלא עתו, וימת מות ישרים על פני אביו הגביר הישיש י״א שוע ונכבד בעדתו הר״ר חיים נ״י ליכטענבערג] נפטר בש״ק ונקבר ביום א׳ כ׳ תשרי תרכ״ו לפ״ק.

רכד) ה״ה הרבני היקר מ׳ מאיר יואל בהקדוש מ׳ יעקב האנע, שהיה עוסק בחברא קדושה במשך שש ועשרים שנה, נאסף אל עמיו ביום כ״ו תשרי שנת תרכ״ו לפ״ק.

רכה) איש זקן ושבע ימים, עשה חסד להולכי תמים, נכון לשרת דורשי טובתו, טוב ומטיב להועיל לזולתו, ה״ה הגביר ר׳ אפרים פישל בר׳ אליה שמידעבערג ז״ל, גוע כ״ט שבט תרכ״ו לפ״ק.

רכו) מה רב כח המות מפזר עצמינו, שנה על שנה ירבה חללינו, הן גם על האיש משה ידו גברה, ימיו לא נמשכו וכעב ישועתו עברה, חליפתו קדמתהו באתהו כזרם מים, יחד כל שומעה הורידו דמע עינים, אכן בשמרו בית ה׳ בקר וערב, לשאת שם רנה מלב וקרב, בביתו חסד וצדקה יחד נשקפו, נכאי לב בישועתו גיל עטפו, אלה היה לנס כסהר בחדש, בל יסוף זכרם דרכם בקדש, ראשונה יביאוהו על שכרו בשמים, הוא זרע לצדקה פה בזעת אפים, מאה שערים ימצא בארץ החיים, ה״ה הגביר

נה) פי שנים ברוח מבינתו, היתה מעיינו, בחכמת האמת באופני החקירה, והאמונה הצרופה, נפשו דבקה ויקדש אותה, ויעשה לה מטעמים, והנס בכתובים ת״י נכדו המשכיל יקר רוח ונאם נעלה הערר ישראל ליב גרוויסגליק נר״ו, גם שפת עבר היתה לו למנה, והוציא לאור בחייו שירים נכבדים, כתובים בטעם סופר נמהר.

הנודע לתהלה יקר שמו בין נדיבי עם, מ׳ **משה יחיאל** בן מ׳ **אברהם מיהלראד** ז״ל, נאסף אל עמיו יום ד׳ כ״ד לחודש אייר שנת תרכ״ו לפ״ק .

רכז) איש ישיש ירא אלהים יקר ונכבד שמו, מעודו הלך בתום וביושר חרד לדבר ה׳ וכל עסקיו באמונה, מהונו חנן דלים בגמילות חסד ובצדקה, והדריך יוצאי חלציו בנתיבות ישרים נ״), נכבד היה בעיני כל רואיו ומכיריו, מטוב לבבו נחו דעת הבריות, ה״ה הרבני המופלא המפורסם כבוד שמו מ׳ **אברהם** ב״מ משה ז״ל **מאלינאק**, נפטר בש״ט ביום ב׳ כ״ה כסליו תרכ״ז לפ״ק .

רכח) חשך משחור תארנו ופרור כסתה פנינו, ירדה לארץ תפארתנו כי נפלה עטרת ראשנו, יום ש״ק ו׳ שבט גוע אבינו ואיננו, מעודו ירא את ה׳ והלך באמת ובתמים, בוקר וערב השכים לתפלתו ולמד בלמודים, רבים שקדו לשמוע ממנו עצותיו הנעימים, צרת אביונים כי ידע למכאוביהם הטה אזנים, בסתר חננם במתנת ידו בל יהי נכלמים, ידו לא קפץ גם מבניו מלעזרם בכל מאודו, הדריך בניו בדרכי ה׳ כפי שהשיגה ידו, לא כהתה עינו עד הפרדו מכל החיים, ונסע למנוחות שלום עד קץ הימין, יקום עם אחיו עת יקיצו נרדמים, מו״ה **חיים** בר׳ צבי הלוי ז״ל **ראכמאן**, נפטר ו׳ שבט תרכ״ז לפ״ק .

רכט) יתברך היוצר וישתבח דיין אמת לעד יהיה ברוך שמו, יום ענן חושך וערפל, הוה על הוה ויהודא נפל, והוי אדון יספרו לך בניך, דבקה לעפר נפשנו אל הלקח עטרת ראשנו, לב בנים על אבותם, יילילו על משכבותם, ברוך מחזיר נשמתם, שברינו רפא בקומך, ה״ה המופלג ירא ה׳ מרבים עוסק בתורה ומצות ומשכיל אל דל רחים ומוקיר רבנן גביר מפורסם מו״ה **יהודא ליבוש** בהמנוח מו״ה נפתלי ז״ל **הײנסדארף**, נפטר בשם טוב בהגיע לגבורות שמונים שנה, ביום ב׳ כ׳ אדר שני שנת „במשכן גן עדן היה נשמתו תהי צרורה בצרור החיים, לפ״ק .

רל) איש הגיע לימי שנותיו, ראה טוב תמיד בעמלו, יגע והשיא בניו ובנותיו, הוריש למו פרי מעלליו, דרכו היה דרך אמונה, ואיש לא נתן עליו תלונה, בריב לא בא עם איש בעבור זאת נחל לזכר עד, ציון אבן זה, אשר נועד בעדו לעד כי ריחו לא הבאיש ימי חייו מאז היה לאיש, ה״ה מו״ה **אריה דוב** נ״) בר׳ צבי **בארטמאן**, נפטר ביום ג׳ ד׳ ניסן תרכ״ז לפ״ק .

רלא) ימס כל לב ותדמע עין כל גבר, שער יאחזהו כי גדול כים שבר, רצוי לכל עמו ולכל הרי ישראל מכיריו, אל שבתו על כס דין והוראה מנעוריו, לא בחר שבתו אתנו ועלה בסער, מי ישקנו מים מבאר „השיליעץ״

נ״) וחתנו הנגיד מפורסם י״א ונכבד מו׳ מאטיל בן זקן נכבד ונשוא פנים הר״ר מנחם גלאסס נ״י .

נ״) אבי הנגיד המפורסם, המובחל בדור נטעי נעמנים מ׳ ישראל בארטמאן נ״י .

אשר בשער, איה הרב ר' ישראל מאיר, יצעק זקן ונער, יהמיו עליו ביגונם יפרשו כפים, רוב שכרו הנחיל מהר ועלה השמים, הרב המאוה"ג הצדיק החסיד ועניו אהוב לכל אחיו ורצוי לעמו כקדש"ת מ' ישראל מאיר ב"מ דוב הכהן ז"ל מו"צ לעדתו בשיליעץ, נא"ע יום א' י"ג סיון תרכ"ז לפ"ק.

רלב) מה אמולה לבתנו בנפול עטרת ראשנו. רוח אפנו במבהר שנותיו נגדע מנחלתנו, כאשר פנית מטרדת עסקיך בהמה חלקך, יראת ה' מעוזך בדרך אמונה מעגלותיך, ישר באנשים נבחרת לאיש חסד בעדתך, שקר שנאת ואמת אהבת כלול בהדרתך, רמה קרנך במרום שמה תאכל פרי עמלך, אהריך דור ישרים ישבעו כשרון מעלליך, ליום יקיצו נרדמים יקוו לראות פניך, הלכת למנוחות ועזבת יגון ואנחות, ה"ה הרבני המופלג השנון בתורה ויר"ש הנכבד הנדיב מו"ה מרדכי ישראל בהמנות מו"ה מנחם מענדיל הלוי ז"ל, שנקרא בפי כל ר' מאטיל גייסטמאן, נפטר בשבעה עשר בתמוז נשתברו בו הלוחות בשנת, כי אבד צדיק מן הארץ, תרכ"ז לפ"ק.

רלג) איש י"א עסק כל ימיו בתורה ובחסידות, ה"ה הרב החריף תו"נ המפורסם מו"ה יחיאל שלמה בר' מרדכי מארקיל הכהן ז"ל זילבערבערג, נפטר ביום ד' לחודש מנחם אב שנת תרכ"ז לפ"ק.

רלד) איש לבית לוי, נכבד ושוע מנגידי העיר ווארשא, ה"ה מו"ה הירש יצחק בערינהאלץ ב"מ אליעזר הלוי זלה"ה, צדקה וחסד רדף בכל ימי חייהו, בדרך הישר הלך נודע בשערים מעשהו, יד עני ואביון החזיק כאשר מצאה ידו, יתומים חנן כאב לעזור להן במאודו, צדקתו חסדו וטובו יגידו יודעיו ומכיריו, חנוך בניו לתת עסקיו באמונה ונעוריו, קבע עתים לתורה זמן לתורה ולתפלה, ינוח בשלום על משכבו רב טוב צפון לו סלה, הלך לעולמו מלא ימיו, ונאסף אל עמיו ברביעי לירח אלול שנת תרכ"ז לפ"ק.

רלה) מו"ה דוד בהמנות מ' מאיר זילבערבערג ז"ל, דרך קשתו ברצת המות, ויך איש נכבד בעדתו, דלים בכו לבשו עצבת, בביא יום עת פקודתו, נעו בחוצות מר קוננו, מידו יען רבות חננו, אלמנותם עזר נעזרו, יתומיהם בכח נאזרו, רבו מעשיו מאר יקרו, נאסף אל עמיו יום ה' ט"ז מרחשוון תרכ"ח לפ"ק.

רלו) ר' אהרן בר' משה דוד ז"ל סערדינער, חתן הרבני מ' רפאל פערל ז"ל, קול ביכים, אללי והוי יזעקו סובבי פה קבר, הגה וקינים ישאו על גודל השבר, רב פעלים אבד נכבד מתושבי עירנו, נטשתנו אבינו צעקו דלים מבני עמנו, ברכים כושלות אמץ גם יגיעי כח, נודדים ללחם תמכם ומצאו באהלו מנוח. מנעו קולכם מבכי קורא קול נחמה, שימו עיניכם לבית אהרן ותחזינה שמה, היכלי קודש אשר יסד לתורה ועבודה, דור לדור שמו יזכירו לתהלה ותודה, ובזאת יבא אהרן לקדוש היכלי שמים, דגול מזכות הרבים לאור באור החיים, פה חצב לו קבר, נאסף אל עמיו ביום ג' כ"ז אייר תרכ"ח לפ"ק.

רלז) נכד פני יהושע ז"ל, שרשי העץ באדמה כי יפריחו, לצמרתו יתנו הוד

ופריו נועם יפריתו, מי אבותיך אם נדע ידוע, הלא גם נדע מי פה הגוע, בני עליה הם נודעו פה בשער, ידע כל איש צדקם כזקן וכנער, הודם ותפארתם בפי כל עוד נשמעו, היום עוד יחין אם גם כבר גועו, „בווארשא" עידיהם רבים צדקתם יגידו, גם זכרם אנשי תבל גדולים יעידו, זכרון ישרים גם אתה לך נחלה, לעשות לך שם טוב כאשר יכלת, ה"ה מו"ה שלמה בן ר' יהודא בערקזאהן ז"ל, נפטר כ"ד ניסן שנת תר"ל לפ"ק.

רלח) מבקרי קבר, פקדו גוית זה האיש ועפרו הוקירו, נר מצותיו ואור תורתו דרכינו יאירו, חותם לבו היה לה' וזרועו לעמו קדש, ספריו המסולאים ילכו יקר כסהר בחדש, זכרם לא יסוף מזרענו כל ימי חלד, אור נגהם יפיץ קרנים על שב וילד, בחבורו „מלא חפניו" יהגו רועי העדר, בספרו „קטורת סמים דקה" נח) מוני המצות כסדר, נופת נטפי שפתותיו דברי בינה ודעת, את לב שומעם הטה למוסר בלי מגרעת, הוא בשבעים שנה יסף טוב על טוב שבעתים, רבץ גויתו לכן שמרו בכבוד פי שגים, נפשו לא אתם תוקירו, כי אם אל אל בשמים, הרב החריף המופלג להלל מו"ה פנחס זאב ב"מ אהרן נאשעלסקער זצ"ל, נאסף אל עמיו יום ב' ט' לחדש טבת שנת תרל"א לפ"ק.

רלט) הגביר החכם להלל חוטר מגזע ישישים על נתיבותיו שם אור הישר ומעגליו ירעפון דשן הכשר מו"ה יוסף יששכר נט) בהמנות מו"ה יהודא ליב הירשפינקעל זצ"ל, יקרת נכבד כי בכבוד ימיך בלית, ושמך ליקר הנחת כי בו חלדך בלית, סהרך היה יושר כי גם בו רבות נעלית, פתח דבריך האיר חכמה ובה סגרת שפתיך, יודעיך פערו פיהם למלקוש מדברותיך, שנות שבעים נמנו שנותיך אך אתנו, שם אכן למספר מאות יעלו וימנו, כי דבר זה כבר השכילו חכמינו, רק הכמה זקנת איש, נאסף אל עמיו ביום א' ט"ו טבת שנת התרל"א לפ"ק.

רמ) ציון, מתוקה שנת העובד הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אוי ואבוי על אשר בעונותינו נלקח מאתנו מחמד עינינו, ה"ה עטרת ראשנו אבינו מורינו הרבני המופלג ירא השם ובמצותיו חפץ מאד ישר הולך בתורה ובעבודה, כמו"ה ישעיה נתן וואלדאן ס), בהרבני המופלג מו"ה אריה ליב בהחסיד מו"ה משה ז"ל מבעלזיץ זלה"ה, יצאה נשמתו בטהרה ביום כ"ג טבת תרל"א לפ"ק.

נח) היה מו"ל בפאוואזיק, גם בתוך העיר, והאב"ד בק"ק נאשעלסק. אף הוא נאה דורש ונאה מקיים, ושני הספרים אשר מלבתו אמריה תאמר, ראו כעת אור הדפוס ע"פ הסכמת גאוני זמננו יחיו, ע"י בניו המופלגים, ובראשם הרב המופלג בתורה מ' אברהם יצחק ביכטיג ר"מ בפה, יחיו.

נט) אבי הגביר, המופלג ומשכיל ביראת ה' מו"ה מאשיל נ"י הירשפינקעל.

ס) הוא אבי הרב המופלג בתורה, ותהלתו בקהל חסידים מו"ה אהרן וואלדמאן נ"י, ב' שה"ג החדש, נין ונכד להגאון החריף בדורו מחבר ספר הנודע אבן העזר.

רמא) זאת מצבת, איש יקר בא בימים, ישיש נכבד איש תבונות והולך תמים, סופר מהיר נחמד למטה ואהוב למעלה, התורה והחכמה אהב תמיד מאד נעלה, ה"ה הרבני המופלג מ' זאב וואלף קאברינר [הוא היה בן אחות האחים הנודעים „דאנציגר" ובראשם הרבנים הגאונים וצדיקים מוהר"ש פייביל מגריצא ומו"ה גבריאל אבד"ק ראדים זצ"ל] עלה למרום ביום ש"ק י"ג שבט, ויגידו בשמים צדקו, לפ"ק.

רמב) איש זקן ושבע ימים, מעודו עד יום מותו עשה טובות בישראל, וכל ימיו עסק בגמילות חסדים, ה"ה המופלג בתורה וביראה מ' משה בן ר' יצחק ז"ל געזונדהייט מילידי פראגא ויצאה נשמתו בטהרה ביום ד' בדר"ת אדר שנת תרל"א לפ"ק.

רמג) הלך לעולמו עוד לא הגיעו שניו, מאס בצע מעשקות יושר נגד עיניו, עסק במשא ומתן באמונה כל ימיו, ה"ה מו"ה משה בהמנות מו"ה דוד הלוי ז"ל שטיקגאלד, נפטר יום כ"ז אדר תרל"א לפ"ק.

רמד) איש יקר ונעלה שמו נודע בשערים, אהוב ונחמד מצא חן בעיני אלהים ואנשים, בתורת ה' חפצו תמיד וכל ארחותיו משרים, רץ כצבי לעשות צדקה ולגמול חסדים, ה"ה הרבני המופלג ותיק וחסיד מו"ה דוד גדליה בהמנוח החסיד מו"ה אברהם זצ"ל שאפיר, נפטר בש"ט ביום ג' אמור י"א אייר תרל"א לפ"ק.

רמה) הרבני החסיד המופלג המפורסם איש אמונים רודף צדקה וחסד הגה בתורת ה' כש"ת מו"ה זאב דוד בן מו"ה צבי הלוי גראהמאן נפטר ביום ו' י"ג סיון הרל"א לפ"ק.

רמו) ראו פה גבר תמים וישר ינות, פה קבר עפרו ולאל שב הרוח, אל מצות ה' האזין ואהב צדק ומשרים, לעני ואביון החזיק בכל פעלים יקרים, הלא לקחת שכרך נקראת השמים, נפשך בגן ה' ונשמתך בצרור החיים, ה"ה הישיש היקר והישר יר"א מו"ה רפאל בהמנוח הרבני מ' משה הכהן גריצהענדלער, נא"ע יום ג' ד' תשרי תרל"ב לפ"ק.

רמז) במות זה האיש גדלה לנו האבידה, נזר עמו ודתו כלו אומר כבוד, מ' ברך בהמנוח מ' צבי הירש ז"ל דאנציגר, נא"ע יום ב' א"ה סוכות שנת תרל"ב לב"ע לפ"ק.

רמח) הרבני החסיד המופלג המפורסם איש אמונים רודף צדקה וחסד הגה בתורת ה' כש"ת מו"ה אהרן דוב בר' יוסף יהודה הלוי פלינקער נ"ע, נפטר יו"ד אייר תרל"ב לפ"ק.

רמט) הרב הגביר הישיש המניח מו"ה משה בן מ' מתתיהו זצ"ל גאלדמאן מעיר זאקראטשים, עד הגל הזה עדה המצבה, מעיר מתים ינאקו יעוררו זעקת שבר, כי נשבר מטה עוזם הה! הוביש מבטמו יראת אלהים בלבי חכם בעוז גבר, לפני שרים התיצב לטובת אחיו בני עמו, שמו עיר זאקראטשים יורידו כנחל דמעותימו כי בם שמשם בהלו עלי ראשם נרו, מי

זרע צדקה וחסד ויכונן עדתימו , מי בנה בית לה׳ לולא משה בחירו , הוי נדיב , הוי הודו ספוד יספדוהו , זכר רב טובו , דור לדור יביע , צדקתו עומדת לעד נעימות עדן ישביע , להתלונן בצל שדי ממעל לכוכבי רקיע , גוע ונאסף אל עמיו פה ווארשא ביום א׳ ג׳ סיון תרל״ב לפ״ק .

רנ) גבר תמים וישר ינוח, פה קבר עפרו ולאל שב הרוח, במבחר שנותיו עזב אדמתו, ירא ה׳ ובמצותיו חפץ עד אחרית ישמתו , בניו אחריו יילילו מר הוי אבינו , גם כל יודעיו יזעקו אוי מאהבנו , לקחת שכרו נקרא השמים , נפשו בגן ה׳ ונשמתו בצרור החיים , ה״ה הרבני הנגיד המפורסם תם וישר י״א מו״ה משה יהושע בר׳ אברהם ז״ל יונגמאן , נא״ע ביום ז׳ סיון שהוא יום שני של חג השבועות תרל״ב לפ״ק .

רנא) איש ישר הולך ובר לבב , יצחק בן נפתלי נירגליות , יושר אהבת תום ונקיון כפים , צבי המה לגבר פה תחתי ינוח , חמל על דל היה דרכו בחיים . קרית עוז לו עתה אל אלהי הרות. גוע ויאסף אל עמיו יום ה׳ מנ״א תרל״ב , בשנת הששים ושמונה לימי חייו לפ״ק .

רנב) איש תושיה יקר הערך הולך תמים , ביראת ה׳ מעוזו בחר לנהלה כל הימים , לתורה ולתעודה בעת הפנאי עזה אהבתו , להגות במו בכל מאודו רבה תשוקתו , זרעו לברכה נודעים בשער דור ישרים , שמה במרום בקדושי אל דגלו ירום , ה״ה המובהק הוותיק מו״ה צבי יעקב במו״ה יהודא ז״ל, הנקרא בפ״כ ר׳ קאפיל געלבלום, נפטר בש״ט ח׳ אלול תרל״ב לפ״ק .

רנג) שבע ביום הנה יקטוף הקבר , משדמות החיים פרחי תפארת , [illegible] כדברה משטרה שומרת , אין פרץ בתבל אם ימות גבר , לב הורים אך דוי נפשם נעכרת , אך לב רעים כשבר נבל ישבר , הגה גם פה ברוחו הקשה המות , רך וצעיר מלא תבונה חכמה ותושיה , נחם יסתר מהוריו והעצבת , בלב רעיו תקנן על מות עד עת התחיה , נבון על כי גוע נפשם כואבת , ירא אלהים נאסף לבם יכת שאיה , ציון הלז יוכח ועדה המצבה , חכם בעוז וישר הולך פה ינוח , קדש הוא פה נטמן גופת איש הרוח ה״ה מ׳ שמואל אהרן בר׳ יצחק נ״י ראזענבלאטט נא״ע יום ב׳ כ׳ אלול תרל״ב לפ״ק .

רנד) איש מרומים נצר מגזע היחס , הרב הגביר מ׳ מאיר וואלף פייער-שטיין מקאזמיר , נכד הגאון בעל „מאיר נתיבים״ אשר על ברכיו גדל , תורה ודעת בקרבו התאחדו , ברוחב שכלו הבין רב ענין , מעשיו על כשרון ואמת נוסדו , גדולות פעל במסחר וקנין , שרי ארץ למרחקים יהללוהו , בקשו עצה מפיו כבוד כתרוהו , וכרוב גדלו וידו החזקה מברכתו האציל ברכה באין מעצר הרבה צדקה , ביתו לעובר פתוח לרוחה , ויהי האיש תפארת לעמיהו , גביר לאחיו ורצוי ליודעיהו , וימת בשבעים ושתים לימי חייו יום ד׳ תשרי תרל״ג לפ״ק .

רנה) איש ישר הולך איש אמונים , לשם ולתפארת בין חכמים ונבונים , ירא ה׳ מרבים ומתנהג בחסידות , עתים לתורה קבע בפנותו מעבודות,

זקן ונשוא פנים בין הנדיבים, רבים יחלו פניו אנשים חשובים, לזכר עולם יהיה צדיק לדור דורים, יתלונן בצל שדי בין קדושים וטהורים, פלגי מים ירדו עינינו מדי נזכרנו, אוי ואבוי לקח אותו אלהים ואיננו, בכו יבכו ידידים נעימים, על פטירת איש צדיק תמים, ה"ה מ' אליעזר ליפא בר' מאיר ביין זצללה"ה, נאסף אל עמיו ביום ש"ק י"ח שבט תרל"ג לפ"ק.

רנו) סוחר נכבד ממשפחה רמה, בחצי ימיו הורד אדמה, שלם במעלות ישר ועניו, צדק ואמת הלכו לפניו, יהודא ליב בר דוד לנדא הלוי, נפטר יום ה' ז' אדר תרל"ג לפ"ק.

רנז) הרבני המופלג הישיש מוכתר במעלות ובמדות שמנו חכמים מו"ה חיים בר' יצחק ז"ל בראדער, נכד הרב הגאון המקובל ר' חיים חריף מק"ק קשאנוב זצוק"ל, חכם לב שמר דרך חיים, ירא אלהים דבק בעץ חיים, יומם ולילה עסק בתורת חיים, משניות ותוי"ט למד ביגיעת חיים, בן שמונים וששה שנות חיים, יקר הערך זכה לאורך חיים, צדקת פעלו הטוב מקור חיים, חסד וצדקה רדף ומצא חיים, קחת גמולו עלה לארץ חיים, נפטר יום ג' פ' בהעלותך ט"ו ניסן תרל"ג, שנת נאסף בשם טוב ובכבוד גדול, לפ"ק.

רנח) ר' מרדכי בן יצחק ז"ל ליכטענבוים, מגזע מטה, ממשפחת תומים, בנים נטעי נעמנים [נח] עזבת אחריך, נשוא אב משען עוז היית למשפחתיך, יפארו בשער שמך לדור דורים, צלחת להשאר אחריך קרן קיימת, חיי שיבה שבעת שנות חמש ושבעים, קל כנשר נשמתך עלתה למרומים. מות ואבדון אור עיניך, רב שנים פגע בך בחייך, דמות חיי הנצחי היה אורך, כי איש תמים היית מנעוריך, יראת שדי חופפה עליך. ונפטר יום ג' ער"ח תמוז תרל"ג לפ"ק.

רנט) מו"ה ישכר ישראל איסר [נט] בהמנוח מו"ה שמואל זונדיל הכהן פייגענבוים, נפטר ביום ו' עש"ק ח' מנחם אב תרל"ג לפ"ק.

רם) איש יקר ונעלה, איש רב פעלים, הדר זקנים ותפארת המעללים ר' אהרן איש ביאלער [ס] בר' שמואל [סא] ז"ל, נחמד ואהוב לכל גם אהוב לאל,

---

[נח] וביחוד בנו הנגיד ושלם מפואר מ' יצחק נר"ו ליכטענבוים.

[נט] המנוח הנ"ל היה נכבד בין חופשי תורה ויראת ה' טהורה, צדק ואמת בו נשקו כל מעייניו, וענוה יתירה כסתה פני דרכיו, וכן צוה לפני מותו, לבלי לחרות שום תואר על אבן מצבתו, וככהן שדעתו יפה גוע ישראל, וזרעו לברכה, בנו מראשי גדולי המו"ל בווארשא הרב הגאון מ' יצחק, והשני בתומתו ויושרו גביר י"א נדיב לב מו"ה מאטיל, פייגענבוים, נ"י.

[ס] אבי הגביר הנודע, אחוז בתורה ויראת ה', שוע ונכבד נעלה מ' זיסקינד נר"ו ביאלער.

[סא] הוא נכד של הרב הצדיק ר' חנוך הכהן זצ"ל מובא אות קע"ג. מחבר ספר 'יסוד המוגה".

בשבעים לשנה מזוקק שבעתים, יום י"ט אב שנת תרל"ג עלה לשמים, אב ליתום מי כמוהו מגן לשות, לדל מעוז ומחסה לדכאי רוח, עד עולמי עד תהלת אהרן יספרו, רבו מוקיריו בכבודו יתימרו, לפ"ק.

רסא) הישיש הנכבד מו"ה דוד [סב] במו"ה בנימין ז"ל קליינערמאן, יליד שערשאב, דוד הוא הקטן בשמו נודע בשער, בנר חסדיו הגדולים האיר זקן ונער, ברוחו כל מדה נכונה תמיד כוננה, נפשו הפיק לכואב שכל ידו בתבונה, יודע לכל כי רוב גדול כמוהו, מבין יועץ וחכם לא יגע לתהו, יבוא יום עת יערה על העפר הרוח, נרו ישוב ויאיר לנו באור זרוח, נא"ע בשיבה טובה ביום א' כ"ד מנ"א הרל"ג לפ"ק.

רסב) אור פרי צדקתו בשמים זרוע, לתורה ולתעודה היה כמסמר נטוע, יראתו כגשם נדבות יום יום השקתו, קדם נשף ושחר לערוך לאל תפלתו, יגע להביא בניו לתורה היה מגמתו, מה רב טובו אשר פעל בטוהר ידים, גדל את בניו לתורה ויראת שמים, עניים ודלים מצאו בביתו מחסה, צדקתו הובילתהו מרומים שמה יחסה, ירא ה' חפץ במצותיו עד אחריתו, למרום עלה שמה כבוד מנוחתו, ה"ה הרבני המפורסם היקר הנדיב מו"ה אליקים געציל בן ר' דוב מאלינאק ז"ל, נפטר בש"ט יום ג' יו"ד אלול תרל"ג לפ"ק.

רסג) איש אמת, נהי ויללת מר יעורר זה הקבר, תמים דרך נדיב לב הוי חלף ועבר, ניב שפתיו חן הגות לבו תבונות, נפשו כמה לגדל בניו לתורה ואמונה. טהר לבבו הטהו עוד בחיים חיתו, עשות חסד לילדי עניים בני עדתו, זאת בקש גם מבניו שומרי פקודתו להחזיקם בתורת ה' להיות עונג לנשמתו, ה"ה הרבני הגביר הנכבד המפורסם מו"ה נתן נטע בן הישיש ר' מרדכי מארקיל ז"ל מאירסדארף, נפטר בש"ט אור ליום ה' ב' מרחשון תרל"ד שנת נפש צדיק לפ"ק.

רסד) מה מאד דוה לבנו על גויעת אבינו, רע ואהוב בעיני כל עד שובו לעפרו, דרכי ה' היה נגד עיניו אהה, כי איננו, כן למד לצאצאיו ללכת במו לשמור דברו, ינהלם דרך ישרה בעיני אלהים ואנשים, אתה יושב מרום הסתירהו בצל כנפיך, העלה נשמתו מעלה מעלה למעון קדשך, יזכה לשבוע בנעימות לחסות באור פניך, ה ה המרומם הנכבד התורני מ' מרדכי בהמנוח מ' משה ז"ל מאלינאק, נפטר בש"ט יום א' דחנוכה שנת תרל"ד לפ"ק.

רסה) תחת הגל הזה ינוח זקן נכבד עסק באמונה בסחורתו, ודברו לא שינה אמת היתה פעולתו, איפה משקל והין צדק שמר בצדקתו, מלחמו נתן לדל ובנדבתו תמך אותו, בחר תלמידי חכמים להיות תמיד בביתו, רש ועני החזיק ומי ימלל פעולתו, מעודו התפלל שחרית וערבית בבית תפלתו, שמר צדקה ועשה גמילות חסדים מיגיעתו, השכים יום יום וקבע עתים לתורתו, כהן צדק אוהב ישראל עם סגולתו, צל שדי יתלונן בכנפי השכינה נשמתו,

---

[סב] הוא חתן בתו של הגאון מחבר ספר הנודע „נחלת עזריאל" ונכד אחי הגאון הנודע מחבר ס' „חומות ירושלים".

ה"ה הרבני הנגיד היקר והנכבד מפורסם לתהלה הישיש מ' יואל בר' משה הכהן ז"ל, בקראו שמו ר' יואלקי גריצהעהנדלער, נפטר בש"ט יום ה' י"ט טבת תרל"ד, שנת נקרא לאבל ולמספד לפ"ק.

רסו) הרב המאוה"ג מו"ה יוסף חיים בר' צבי שהיה רב ב"ק סאפריסלאוו, נפטר י"ח אייר שנת תרל"ד לפ"ק.

רסז) על אלה אני בוכיה עיני עיני יורדה מים על פטירת אבינו ז"ל איש צדיק וישר יר"א נאמן רוח בתורה וביר"ש הרבני המופלג המפורסם השלם מו"ה נפתלי בהרבני המופלג המפורסם מ' יצחק ז"ל (המובא אות מ"ה) געזונדהייט מילידי עיר פראגא, נפטר ביום א' דשבועות תרל"ד לפ"ק.

רסח) איש זקן מגזע היחוס מאושר ומכובד פה ינוח, הצדיק הפריא לפע:ח יקצר זה הלוח, רדף עשות הסד קבע עתים לתורה, נרצה לכל יודעיו חברתו מה יקרה, יתומים תמך באונו הזקיף כושלי ברכים, עצתו אמונה לדורשיו באור חכמה שבעתים, קהל ישרים יופיע בינם ישים כסאהו, בצל שדי יתלונן עדי טל תחיה יקימהו, ה"ה מו"ה אהרן יעקב [סג] ב"מ יחיאל איכל (המובא אות ק"ס) אייזינבערג נפטר י"ד תשרי תרל"ו לפ"ק.

רסט) פה ישכב ינוח זקן עוטה מעיל ישר, הוא בנה ביתו בצדק וכשר, ואחריו יאיר נתיב כאור בקר זרוח, דור ישרים הוגי תושיה ויקרי רוח, האמונה הטהורה מלבו תמיד נשקפה, לעטר ביתו במדות נכונות ידו יספה, יום מותו הוקם דבר החכם בחלד, באמרו, טוב יום המות מיום הולד, הגביר הישיש הנכבד הנודע להלל מו"ה יהודא ליב בן מו"ה שמואל ז"ל האפנאגעל, נא"ע ביום י"ט שבט תרל"ו לפ"ק.

רע) מעודו עסק באמונה עד אחריתו, שמים עלה, שמה כבוד מנוחתו, הדריך יוצאי חלציו בדרכי יושר, במצות השם דבק מפעליו בכושר, רוגשים אחריו בניו, הוי אבינו, טובי מפעליו, המה לנגד עינינו, ה"ה הרבני מו"ה משה בר' טוביה אירליכט ז"ל, [סד] נפטר ביום ג' כ' שבט תרל"ו לפ"ק.

רעא) קבר איש יקר אשר ימי חייו היו ששים ושלש שנים זכרו ברוך, דרך קשתו פתאום המות, ואב הבנים חיש הכריע, דור אוהביו לבש עצבת בנויהם רב בכי השמיע, איש נעלה ויקר הערך שלום וצדק בלבו נשקו, רחומיו עתה כשלו ברך, ישעם ועזרם עברו רחקו, ואך בזאת לבנו בטוח, נר העדן לו אור זרוח, מו"ה דוד במו"ה אשר יונה ז"ל וויינשטאק, נא"ע ביום ב' ח' שבט שנת תרל"ז לפ"ק.

רעב) פה ינוח נין אנשי קודש, והאיר כירה בחצי החודש, סתרו אמונה

[סג] אבי הגביר נדיב וי"א מ' שמחה ישעיה אייזינבערג, וחותן הרב היקר נלר מגזע סיהם מ' משה קויפמאן הלוי יחיו.

[סד] המובא להלאה.

וגלויה יושר, פניו שם לגדל בניו לכושר, בו נגה צדק באור זרות, נאמן בדברו ויקר רוח, יגיעו רכש בנקיון כפים, הצניע לכתו ביראת שמים, ועל בלמו רבה ענותו, נתן כבוד לדבר ה׳ ותורתו, תנו לכן כבוד לעפרו, נוחו שלום עד יקום על שכרו. הגביר מו״ה יוסף בהרב מו״ה יהונתן הלוי ז״ל (המובא אות ל״ג) רונדבאקקען, נא״ע ביום א׳ י״ז טבת תרל״ח לפ״ק.

רעג) הרב החכם הכולל השלם במדעים מפורסם בשם מו״ה יעקב מרדכי לעווינזאהן ז״ל מסערהיי [סז], בן הרב הגאון המפורסם מו״ה יהודא ליב שליט״א המו״צ דהוראדנא, נפטר יו״ד לחודש אדר א׳ תרל״ח לפ״ק.

רעד) פה ינות, יליד עיר „טיקטין" חוטר מגזע גאוניה, שם גדל על ברכי אוהבי תורה ולומדיה, שמו ינון גם פה בפתחי ספרי יהודה, כי גם ידו גברה בתורה ובתעודה, רבה חכמתו באש דת ובחכמות ארץ, בהיותו גבר חכם בעוז לעמוד בפרץ, על כן הוקירו עפרו צל הכבוד יחופפנו, רבצו יקר עד טל התחיה יקימנו, המופלג הנודע לתהלה מו״ה ישכר בער [סז] בהרב מו״ה מרדכי ז״ל מונק, נא״ע בן ששים וחמש שנה כ״א א״ש תרל״ח לפ״ק.

רעה) ה״ה כבוד אבינו המופלא ירא ה׳ איש חשוב שלשלת היוחסין מאד נעלה לתפארת ולתהלה רוח המקום ורוח הבריות נוחה ממנו, כמו״ה אליהו שלמה במו״ה משה יצחק הלוי הורוויץ וויכאגראד מלידא, דור חמישי להגאון ר׳ שמואל שמעלקי אבד״ק ניקאלשפורג אחי הגאון המחבר הפלאה מגזע הגאון של״ה זצ״ל, ומצד אמו הוא בן אחות ר׳ אייזיק לנדא, וחתן הרב הגדול כמו״ה יצחק ליב ראבינאוויץ מווילנא (המובא אות ס״א בהערה) ויעזב אשת נעוריו ובנים שמונה באבל כבד במותו כ״ד ימים לחודש אייר תרל״ח לפ״ק.

רעו) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת, יבכו לאיש זה אלפי עינים, על כי לכל כואב פתח דלתים, קול עני משוע את לבו הניע, בהונו עזרו כמלאך מושיע, יום לוקח היתה העיר כנרתה, צום הרביעי לה לזכר אנחה, חלף בו הה, אהוב כל יושביה, קרן משפחה רמה ריע נכבדיה, זכרו לא יאבד מארץ הנשיה, לא ינשה עד תשיבנו התחיה, הה אוצר כל מדה נכונה, הגביר מו״ה יעקב יצחק ב״מ יוסף יהודא ז״ל וויינשטאק, נא״ע יום שבעה עשר בתמוז תרל״ח לפ״ק.

רעז) איש הלך בדרך תמים ירא ה׳ ונקי כפים, עסק בתורה ובעבודה יומם ולילה כל ימי חייו, זקן ושבע ימים, ה״ה מו״ה חיים יוסף בר׳ אלכסנדר הלוי ז״ל וואנחאצקער, שהיה נאמן על ב״ע במשך שלש ועשרים שנה, נפטר ה׳ תשרי תרל״ט לפ״ק.

[סז] היה חוקר מופלג, סופר מהיר בשפת עבר, וחכם גדול בחכמות ולשונות שונות, שמו נודע לתהלה ע״פ מאמריו המחוכמים במכ״ע לבנ״י, וע״פ ספרו „האדם בצלם אלהים" אשר חבר בימי עלומיו, גם לב טוב היה לו ורוח נדיבה סמכתהו, נקטף בעלם תומו לדאבון לבב כל יודעיו ומכיריו וכל שומעי שמעו הטוב.

[סז] אבי הגביר המופלג ונכבד מו״ה יהושע גרשון מונק נ״י, נכד להגאון המפורסם בדורו מו״ה זאב מונק זצ״ל מטיקטין.

רעח) פה ינוח, רצוי לאחיו זקן ומלא ימים, פקודי ה' שמר באמון ובתמים, אהבת התורה בלבבו התלקחה, לנגה ברק אמונה זרחה, בנוהו אך מדות טובות שכנו, צדק ענות ישר בו תמיד קננו, ביתו נהל כדרכי יקירי רוח, ישרו נשקף ממנו באור זרוח, זכרו לכן לא יעברנו הנשיה, לא ינשה עדי תקימנו התחיה, הגביר הנודע לשם י"א מו"ה רפאל בן מו"ה צבי ז"ל פיינמעססער נא"ע בדחוה"מ סכות תרל"ט לפ"ק.

רעט) מה רבה האבידה במות ישרים, רצוי אחיו ונאהב למאושרים, דרך הדריך בניו דרכי צדקתו, כבדוהו צדיקי דורו באומנתו, ידיו היה לאל אמונה והיא תהלתו, ה"ה הרבני החסיד המופלג בתורה ויראת ה' אוצרו המנות מ' מרדכי שו"ב אירליכט ז"ל, בזמנות הרבני מו"ה טוביה ז"ל, נפטר בש"ט ולדאבון לב כל מיודעיו, ט"ו כסליו תרל"ט לפ"ק.

רפ) אברך יקר ונעלה פה ינוח, להביע תהלתו יקצר זה הלוח, חרד לדבר ה' וחי באמונה, נפשו אצרה כל מדה נכונה, נר ישראל היה לו לעינים, יגע בתורה והוקיר קדשי שמים, המות הה, חטפו ואשתו מעוברת, ותלד בן ויקרא בשמו למזכרת, דרשו לכן קברו עוברי יוקירנו, הן תלמודו בידו ובעתו יקימנו, ה"ה החסיד הרבני המופלג וי"א מ' אלחנן יהודה ז"ל בן מו"ה מאיר נ"י סח) פרענקיל, עזב יתומיו בנעיריו, ג' שבט תרל"ט לפ"ק.

רפא) ינוח שלום על משכבו פה הלך נכוחו, צדק למד כל ימיו ועד כלות כחו, חלקו שם בחיים יומם וגם ליל, קרא שנה וגמר ועוד הגביר חיל, באוצר כלילת יופי, ובמעגל יושר מסילה, דרך אל מות ינחנו עליון סלה, ה"ה הרבני המופלג מו"ה יצחק סט) בר' דוד זיבענבערג ז"ל, נא"ע ד' ט' ניסן תרל"ט לפ"ק.

רפב) פה ינוח שלום אב הבנים ישרי דרך, שמר מצוה ותם כאחד יקירי ערך, רצוי לסוחרי העיר ותושביה, אהוב שוכניה ונכבד לנכבדיה, לכן ינון שמו נשיה לא תעברנו, זכרו לברכה עד התחיה יקימנו, מו"ה ישראל בן מ' מתתי' חיים ז"ל טאם, נא"ע בן ששים ושתים שנה ג' אייר שנת „גוע ישראל האהוב", לפ"ק.

סח) הוא בן הרב הגאון מוהר"א פישל מביאלי, בהגאון מ' יצחק פרענקיל אבד"ק טיקטין הנקרא ר' יצחק הלבן (חתן הרה"ג ר' מאיר פיליעס המובא אות נ"ח), אחי הגאון הארוך בדורו רבי ברוך פרענקיל ז"ל מחבר ספר ברוך טעם ועוד...

סט) הרב החכם היקר הזה, עשה לו שם עולם לתהלה ע"י ספריו המחוכמים, ס' „מעגל ישר" בחכמת הדקדוק, והעתקתו ס' „חיי טוביה", וביחוד בספרו היקר „אוצר השרשים הכללי", המלא על כל גדותיו כל טוב ומועיל לנערים, גם לישישים חכמה, להבין דברי חכמים וחידותם, קושי המלות לבארן במיטב הגיון טוב טעם ודעת, תורה וחכמה יתאחדו בו יחד, ועם גדולי הבלשנים והמדקדקים בעמו בא בכתובים, וכולם יתנו פאר ויקר לשמו, ועל כלמו אחז בכל כפו במעוזי ידאם עדי.

עוד קצת נוספות, מציוני נפשות, מאנשי השם והיחס, קמא קמא דמטי לידי יראי ה' הקטנים עם הגדולים, כאו"א בשבחו מהללים.

רפג) ירד מהררי תיים, צופה פני העושר, חלף יגיע כפים, קוה שם האושר, ה"ה הרבני מוה' יצחק בר' צבי נ"י[ע] (ז"ל ראזענבאנד המובא אות רצ"ד), נפטר ה' י"ב טבת תקפ"ט לפ"ק.

רפד) שאף מקום החיים, רועה צדקה וכושר, גבר העלות שמים, אלומות תורה ויושר, ה"ה הרבני מוה' שרגא פייבוש[עא] פאקשאווער בן מוה' יהודה זאב וואלף ז"ל, נפטר כ"ו טבת תקפ"ט לפ"ק.

רפה) איש יקר מלא תבונה, ירא ה' ואזור חלציו אמונה, עודנו היה באבו וכפתו רעננה, נטע שעשועיו שמחו עמו ברנה, פתאום נהפך כנורו לאבל. הרבני המופלג שמו מהולל בשערים, המנוח מוה' זאב וואלף[עב] בר' יהודה ליב מפארצאווע, נפטר י"ז אדר ראשון תקפ"ט לפ"ק.

רפו) איש כשר וישר הרבני המופלא וירא שמים בתורת ה' הי' עמלו יומם ולילה, ה"ה מוה' דוב בער[עג] בהמנוח מוה' מרדכי ז"ל מסעמיאטיש, נפטר י"ב אייר תקצ"א לפ"ק.

רפז) הציון שאתם רואים בעיניכם, זכר לאיש נבר משמרת לדורותיכם, בצל החכמה לן ונצר גזעו משפחה רמה בא שמשו בעוד יומם, בצדק ובאמונה רוחו כי שבה אל אלהי עושהו, גוו לא ישכב למעצבה, פעלו הטוב בקרב שנים חייהו, עד הגל הזה ועדה המצבה, ה"ה הרבני הנגיד המפורסם מוה' מרדכי[עד] במו' נתן ז"ל אונגער מדאמבראווע, נא"ע כ"ב סיון תקצ"ב לפ"ק.

רפח) הוי ואבוי ליום הפקודה, כי נלקח ממנו אבי התעודה, מורה צדק לילדי אומתו. אך לא למחיר ומוהר היתה מגמתו, ישרו וטובו אשר עשה בעודנו, באחרית הימים שם ימצאנו. ה"ה הרבני החריף איש ירא אלהים מ' ישראל מאיר[עה] (נצר משרשי הגאון בעל נו"ב, וחתן הגאון בעל כתר כהונה ז"ל) במוה' יצחק אייזיק ז"ל לנדא מפינטשוב. עלה אל אלהים ביום י"ז שבט תקצ"ג לפ"ק.

רפט) פה ינוח גבר, ליראי ה' חבר, בלא עתו גוע, בטרם ימים שבע, שאול

[ע] הוא חותן הגאון ר' אבלי ז"ל אבד"ק טארנוא (נין ונכד לרבותינו הרמ"א והש"ך ז"ל) אבי הגאון ר' ישראל ז"ל ראפאפורט אבד"ק הנ"ל מחבר ס' שו"ת מהר"י הכהן, והגאון ר' שבתי שי' אבד"ק דאמבראווע בגאליציען.

[עא] הוא חתן ר' יצחק ז"ל ראזענבאנד (המובא אות רפ"ג) וחותן הגבירים הנודעים מ' ישראל בארטמאן, ומ' שמואל גדלי' פראקענהיים יחיו.

[עב] אבי הגביר יקר ונכבד אוהב דעת תורה ויראת ה' מ' יצחק הירשפינקעל נ"י.

[עג] הוא אבי הרה"ג צדיק ר' נתקי ז"ל דומ"ץ בווארשא המובא אות קכ"א.

[עד] והניח אחריו זרע ברך ה' הנודעים במעלת תורתם ויראתם הון ועושר עמהם יחיו.

[עה] הוא אבי הה"ג שוע יקר נכבד בעבודת ה' מוהר"י אייזיק נ"י לנדא, חתן הרה"ג ר' נתן שלזינגער ז"ל, המובא אות נ"ח.

קטב פארותיו, מטע הלוי למשפחותיו, עתה באבן מראשותיו, יוחק זכרו לדורותיו, מדליו יזל תבונה, נשא ונתן באמונה, בכף ומאזני צדק, החזיק כל בדק, רוב סרעפיו בקרבו, לא טמן בחבו, ולפי פתחי מזימותיו, ברור מללו שפתיו, ה"ה הרבני המופלג מוה' יעקב יוסף ז"ל קאמיאנער עו) (חתן הרה"ג צדיק נשגב ר' פייביל ז"ל מקאמניץ המובא אות כ"ח) בהרבני המופלא מוה' אברהם אבא הלוי נ"י (ז"ל) מפלונסק עז), צדקת זקנו שמש ומגן הגאון אברהם עליו יגן, נפטר בש"ק כ"ד ונקבר בכ"ה ניסן תקצ"ג לפ"ק.

רצ) על מות איש יקר תבכה אשה ובניה, כי מר שברה, עלה מות בחלוניה, נלקח כלי יקר רך בשנים גבר אב בחכמה נפשות לקח בתבונה, גם עניי עם ישאו על שפיים קינה, על סועד לבם כי מובל לקבר הוצב לעד על מעשיהו, בו רק יסופר אפס קצהו, כי קצר מצע מהשתרע גודל השבר. ה"ה הרבני המופלג המפורסם נדיב ושוע מוה' יצחק ליפשיץ עח) (גיסו של הני אשלי רברבי הגאונים וצדיקים הנודעים למשגב מרן מנחם מענדיל מקאצק ומרן יצחק מאיר אלטר זצ"ל) בן הרבני מוה' משה הלפן ז"ל, נפטר ש"ק ונקבר ביום א' ל' ניסן תר"ב לפ"ק.

רצא) איש תם וישר סר מרע, בכל ימי חייו עסק באמונה, רחם על דלים ואביונים, הושיע נדכאים בעת צרתם, מה רב טוב הצפון לחיי עולמים, ויבז בעיניו תענוגי העולם, ה"ה הרבני המפורסם איש פועל צדק הולך תמים, שם לילות כימים לתורה ולעבודה, מוה' אברהם יצחק עט) בהרבני מוה' יהודה ליב פערילמאן ז"ל, נפטר י"ח שבט תר"ג לפ"ק.

רצב) הנגיד המרומם מוה' זאב וואלף ראזענבערג פ) בהמנוח מוה' שמואל ז"ל, נפטר ג' דחוהמ"פ תר"ג לפ"ק.

רצג) צבי רץ לדרכו דרך החיים, במעגלי יושר הלך כל הימים, ימליצו מעשיו הטובים לפניו לעולמים, בשבע ימים הלך נשמתו למרומים, נפשו תתענג בין ישרים ותמימים, יושב שמים יקבל בנעימים נשמתו, שנאני שחק יגידו צדקתו, רחום יזכור לו חסדו וטובתו, אשר עשה בעודו בחיים חייתו, לשלם לו בעד שכר פעולתו, איש ישר י"א וסר מרע הרבני מ' צבי בארטמאן בר' ישראל ז"ל, נפטר ביום ש"ק כ"ה אלול תר"ה לפ"ק.

רצד) צבי לישר חי מאה שנה, עשיר היה שנא מתנה, עסק באמונה והתפלל

עו) הוא זקנו של הגביר אחוז בתורה ויראת ה' שלשלת היחס מ' יעקב ברודא נ"י.

עז) אחי הרב הגביר זקן ונשוא פנים מ' נתנאל למח נ"י מפלונסק, בני הרה"ג בעל למח לאברהם, נין ונכד לגאון רבינו בעל מגן אברהם זצוק"ל.

עח) אבי הנכבד הנגיד י"א אחוז בתורה ועוסק במצות מ' שמעון ליפשיץ נ"י.

עט) והניח אחריו בנים ישרים, מסולאים בתורה קצינים ונכבדים ותהלתם בקהל חסידים, וחתנו הרב הגדול בתורה החכם ביראה מוהר"א ליב קאלישער, ה' עליהם יחיו.

פ) מצבתו על עמדה, אך שיבה זרקה בה, ולא היה בידי להעתיקה. היה יקר ונכבד בין סוחרי אמונה, חתן הרה"צ שלשלת היוחסין ר' בערוש ססאטינאווסקי מפיטערקוב, אחי הגאון המופלא בדורו מחבר שו"ת ברית אברהם זצ"ל.

בצבור, שמר שפתיו ולא שנה דבור, הלוה לעמו ולא חבל על חוב, ואשר במצור קראו מצא טוב, פתח את ביתו ללומדי תורה, וללכת בדרכיה בניו הורה, ביום בצדקה חפר בארו, ועתה בלילה לא יכבה נרו, ה"ה הרבני מ' צבי [פא]) במוה' יצחק ז"ל ראזענבאנד, נפטר יום ג' ר"ח אדר תר"ז לפ"ק.

רצה) הרבני המופלא ומופלג בתורה מוה' יעקב יוסף (הוא אחי הגאון החסיד אור עולם מרן יצחק מאיר אלטר זצוק"ל, המובא אות ס"ו בהערה) בן הרב המנוח מוה' ישראל ז"ל אב"ד דק"ק גור, נפטר ט' מנ"א תרי"א לפ"ק.

רצו) ישר דרך הלך שם שם דרכו, ובשער נודע פאר ערכו, עם חברים מקשיבים קדש עתותיו, צרופה אמרותיו. יקרים מזמותיו, יום יום אתם הסתפחם בנחלתו, לא עצרוהו עסקיו מלקיים תורתו, כלו חייו ימי עלומיו נגזרו, ספו תמו אך זכרם נשארו, נפש נקי עוד תשוב תופיע, דרך חיים גבחר מעפרך להניע, רוח ה' עליך בצחצחות להשביע, ה"ה המופלג החריף המפורסם הולך תמים וירא ה' מ' יועץ אלכסנדר, הנקרא ר' גאדיל סענדער בר' אברהם געלבפיש, נפטר בש"ט ב' אלול תרי"ב לפ"ק.

רצז) אש המגפה היתה מתלקחת, הרסה אז מתבל תפארת ונחת, רודף צדקה בהצנע לכת, נעימות מעשיו יהללו כאחת, בעת גברה אף וחרון, נשמע כי גוע אהרן, צדקתו בניו יגידו בישרון, בתמים פזר מכספו עשרון, יללו ובכו בנושא אחרון, ה"ה הנגיד יראת ה' היתה אוצרו, צדקתו היתה נתוודע מכשרון מעשיו. מוה' אהרן [פב]) במ' צבי ז"ל קראנענטאהל, נאסף לעולמו י' אלול תרי"ב לפ"ק.

רצח) על יצחק תרד עיני דמעה, במר נפשי אשא עליו קינה, אהה, איך עלה עליך הכורת, במבחר ימי חייך תמו שנותיך, ישר לכת מנעוריך היית, צעקת עניי עמך הקשבת, חבר ליראי ה' התחברת, קרבת דכאי רוח חפצת, כל אלה בימיך עשית, לזכרון על אבן חרותה, ה"ה הרבני המפורסם מ' יצחק [פג]) בהמנוח מ' אביגדור ז"ל מפראגא (המובא אות ל"ג) גלאסם נא"ע בש"ק כ"ט אדר א' תרי"ט לפ"ק.

רצט) איש ישר הלך בתמים, חנן מהונו לדלים ואביונים, יראת שדי היה אוצרו, ישלם לו אלהים פעלו ומשכורתו, מרום ישכון כבודו כזית רענן, נפשו ינוח בטח בדד ושאנן, תכון צדקתו לפני אבינו שבשמים, נשמתו תהיה צרורה בצרור החיים, ה"ה הרבני מ' חיים נתן נטע גינגאלד [פד]) בהרבני המופלג מ' אברהם ז"ל, נפטר כ' מנחם תרט"ז לפ"ק.

[פא] הוא אבי הישים בתורניות ובמדע יקר רוח ושלם מ' דוד נ"י ראזענבאנד, חתן הרה"ג ר' יצחק ז"ל אויבערינדארף מברעסלוי החתן הגאה"ג ר' אהרן יוסף אלי' הערלספעלד היה אב"ד בק"ק ולאוויטש, בהגאון רשכבה"ג בעל פני יהושע זצ"ל.

[פב] בנים ישרים השאיר אחריו לברכה, וביחוד בנו המופלג בתורה יקר וי"א הנכבד הר"ר מאטיל נ"י קראנענטאהל.

[פג] הוא אבי המופלג בתורה ושלם במדע מ' ליבוש גלאסם נ"י.

[פד] הוא חותן הה"ג היקר בתורה ובחסידות נעלה מ' נפתלי אונגער נ"י.

ש) שבט מות עד מתי לא תרגיע, הלא לאין מספר את החיים העברת, מדוע גם את זה מחלד גזרת, קטפת עלומיו חרבך עד נפשו נגע, הה, ליום כי נקטף באבו עודנו, עוד לחמשים לא הגיע ואיננו, במקנה וקנין ימיו עברו אבל ביושר, מלחמו עזר לדל ללא ידע נחת, זה חלק בשרו פה בבור שחת, רוחו במרום שם גמול כל כושר, ה"ה הרבני מ' שלמה אליעזר פה) בר' דוד קליינערמאן ז"ל (המובא אות רס"א), נפטר ד' דחוהמ"ס תרכ"ב לפ"ק.

שא) רוזני ארץ מבקרי קברים, הביטו וראו מעון גבר, איש אמונה הלך מישרים, אמת בלבו דובר. ירא אלהים הלך נכונה, עושק וגזל שנא באיבה, ומשאו ומתנו באמונה, שפת אמת דבריו כנים, הליכות עולם לו בשערים, נשמתו עת רחפה ממסגרת, טוב תמליץ בעד פליטה הנשארת, תהא נפשו צרורה וצפונה, בצרור החיים ובשער אמונה, ה"ה הרבני מוה' טוביה פו) בר' שלמה זלמן (המובא אות קע"ה) אירליכט ז"ל, הנקרא ר' זלמן מעטער, נפטר בש"ט בעש"ק י"ט אדר שני תרכ"ב לפ"ק.

שב) איש תם וישר תמיד הלך לבקר בית החולים, לפקח על עניניהם, ולסעדם על משכבותם למלאות משאלותיהם, בין קובעי עתים לתורה שמר עת למודו, לעשות חסד עם המתים נמנה בכל מאדו, בהבטחה לזולתו לא החליט כל אומר, למען לא יחל דברו הנצב כתומר, ה"ה מ' ישראל זאב פז) בם' יהודה ליב ז"ל קליין, רוחו שבה לצור חוצבה, י"ג תמוז תרכ"ג לפ"ק.

שג) איש תם וישר, ה"ה מ' יצחק אייזיק פח) בן המנוח מ' קלונימוס קלמן הנקרא בפי כל ר' קלמן חסיד (באות ל"ה), נפטר י' שבט תרכ"ד לפ"ק.

שד) יום חושך וערפל צרה כמבכירה, צבי תפארת ראשנו נלקח והוסר העטרה, חבל נחלתנו ניתק והורס השלשלת, קרן משפחתנו נגדע בית משפחתנו מיללת, ה"ה כבוד אבינו עטרת ראשנו המופלג בתורה וביראה כ"ש מ' יצחק פט) בן החכם המפורסם מ' אברהם יעקב ז"ל שטערן (המובא אות מ"א), נפטר בש"ט ביום א"ך בחודש אדר השני תרכ"ד לפ"ק.

שה) איש אהוב לבריות, ובעל מדות ישרות, ועשה צדקה בסתר, לפניו תלך צדקתו, ה"ה המנוח מ' חיים צ) בהמנוח מוה' אריה ליבוש ז"ל רויזען, נפטר ז' אייר תרכ"ה לפ"ק.

פה) הוא אבי הגביר הנעלה, נצר משרשי היחס, מ' בנימין נ"י קליינערמאן, נין להרב הגדול בדורו ר' שמחה דיין זצ"ל (המובא אות ס"ו).

פו) אבי הגביר מרומם, נדיב לב באמונה הצרופה מ' יהושע אירליכט נ"י.

פז) והניח אחריו בנים ישרים מסוגלים בתורה ועושר ויראת ה', וחתנו הגביר הותיק ועשה חסד אחוז בתורה הר"ר נחום נ"י שפיגעלגלאס.

פח) הוא חותן המופלג שנון בתורה ומשכיל ביראה מ' משה מרדכי נ"י רובינשטיין.

פט) הוא אבי הנודע במעלת תורתו ויראתו הנגיד הרב מ' משה חיים שטערן נ"י מפראגא.

צ) הוא אבי הנעלה בתורה ובחסידות למעלה למשכיל הרב מ' אברהם מאיר רויזען (מחבר ס' האמרים ביאור יקר על מדרש תנחומא) וזקינו של הקצין הנודע בתומתו וישרו מ' יצחק פעפערבערג (חתן הרה"ג ר' יודיל נ"י געלבלום) ה' עליהם יחיו.

שו) איש דרך והדריך בניו בדרכי תמים, ויגע להביאם לתורה וליראה כל הימים, דלים ונדכאים מצאו בו מחסה, ברב אמונים וכשרון עמלו. יקדמו פניו אמונתו ויושר מפעלו, צל שדי תתלונן ובו תחסה, חתולתו לבדה טמונה ברגבי אדמה, קץ הימין תנות ותחכה שמה, ה"ה מ' דוד [צא]) בן מ' יצחק ז"ל ווידענפעלד, נפטר עש"ק ט"ז אייר תרכ"ה לפ"ק.

שז) אדם ביקר פה ינות, למרומי שמים עלה הרוח, יביט לארץ והנה עיפתה, האם והבנים ירבו אנחות, ועמם יבכו כל מבין ערכהו, ויודעי תומתו בחיים תולדתו, והאבן הזאת למראשותיו עומדת, ישרו וצדקו לדורו מגדת, לו כעת גמול בגן עדנים, נצח יזכור האם והבנים, על שלומם יחנן בצל שדי, רוח נחומים ישבעו למדי. ה"ה הרבני השלם הולך מישרים מ' אליהו [צב]) בהרב ר' ישכר בער, בהרב ר' יהודה ליב ז"ל, בהגאון החסיד רבינו אליהו מווילנא זללה"ה, הנקרא בפי כל ר' אלי' ווילנער, נא"ע יו"ד סיון תרכ"ח לפ"ק.

שח) דומו נוגנים הנה נעים זמירות נעלם, ושרים תמהו כי כנור דוד נאלם, דמע תזל עין ופה יעיר קינה, בכבוד הלבנון בנה רמים וישא רנה, נצצה אילת השחר לברק נוגה אורהו, אור-יה זרע וכבוד ה' יאספהו, פה משכן כבוד הרבני המופלג איש הסודות הולך תמים ופועל צדק, ידיו ולבו אך לאמונה המליץ הנכבד החכם מ' דוד [צג]) במ' שרגא פייבוש לעווענטאהל זצ"ל בעהמ"ח ס' „כבוד הלבנון", וס' „אילת השחר", נא"ע ביום השלישי לירח כסליו תרכ"ט, בשנת שבעים ושלש לימי חייו לפ"ק.

שט) שוכן קבר, איכה חצבת לך פה קבר, בכי וקינה על השאת והשבר, רב אנחות בקול מר וצוחה, הה, אותנו עזבת ליגון ואנחה, מרום נשמתך מצאה מרגוע ומנוחה, בימי חייך כושל יקימון מליך, נר לרגלי בניך היית במפעלותיך, ישר הדרכתם בנתיב המדע והיראה, הלא כשמך איש אמת במדה ישרה, ובמסחר צדק הכשרון כחמה ברה, דובב שפתי ישנים יקיצו מאדמה, אז תתעדן במחזה שדי שמה. ה"ה מ' אברהם בר' יהודא הנקרא ר' אברהם ווארטמאן [צד]), נאסף ו' אד"ש תר"ל לפ"ק.

שי) איש נאמן הגיע לימי שנותיו, באמונה יגע והשיא בניו ובנותיו, ראה להביאם לתורה כל הימים, הדריך אותם בדרך תמים, מעוז לדל היה בהיותו בחיים, שם טוב קנה עלה לשמים, ה"ה הרבני היקר מ' אברהם יוסף בר' משה הייטלער ז"ל, נפטר ד' ז' תמוז תר"ל לפ"ק.

שיא) שלום רב ילין ביקרו, ליקר ערך וישר במסחרו, מרמה לא ידע בעלילותיו,

---

[צא]) והשאיר אחריו דור ישרים גבירים אחוזים בתורה ויראה, ה' עליהם יהיו.

[צב]) הוא אבי הגביר הנעלה השר מגזע ישישים מ' אשר ווילנער נ"י מהוראדנא, חתן הרה"ג מ' לוי יצחק ז"ל (מובא בשו"ת בנין עולם חיו"ד סי' כ"ט) מגאניגדז.

[צג]) הוא אבי האדון הנכבד גביר מרומם מאצילי העדה לקהלה הערר סאלאמאן לעווענטהאל נר"ו.

[צד]) הוא אבי המופלג בתורה, ומשכיל ביראה, הנגיד מ' יעקב קאפיל, וה"ה הקצין הנודע, י"א והדר לעושי טוב מ' אליעזר ווארטמאן, חתן הרב ר' יצחק ז"ל מו"ב מפראגא (המובא אות קפ"ג) ה' עליהם יהיו.

הלך אמונה בכל נתיבותיו, יבול ביתו נהג בחין העושר, צאצאיו גדל על ברכי הכושר, חסד ואמת אסף במלא חפנים, קברו יפארו ורוחו בשמים, הגביר המופלא הישר באדם ורב התפארת, מ׳ שלמה יצחק במוה׳ דוב הירשביין ז״ל, נפטר ה׳ ט״ו תמוז תר״ל לפ״ק.

שיב) כל יודע חין ערך זה הגבר, ישתאה לראות מכתב ציון זה הקבר, מרוע יאלם וכל תהלה לא יביע, אך כן צוה לנו בטרם הלך בדרך, לבלי הזכיר עליו כל יקר וערך, וזה לנו לעד יפעתו יודיע, מרדכי [צח] בן יונה ז״ל ראזינבערג, נאסף אל עמיו ביום א׳ ר״ח טבת שנת הלך לו למנוחתו.

שיג) המופלג החריף י״א המפורסם מ׳ שמואל אהרן [צט] בהרבני מ׳ חנוך זונדיל גראדזינסקי ז״ל מקאלווריעא, נכד הגאון הצדיק אמיתי מוה׳ זיסקינד זצוק״ל, בעה״מ ס׳ יסוד ושורש העבודה, נפטר ח׳ שבט תרל״ג לפ״ק.

שיד) הרבני הישיש נכבד ירא ה׳ וחרפה לא נשא על אדם, קבע עתים לתורה ונזהר להתפלל בציבור פתח ידו לעניים מ׳ אהרן מאיר בר׳ גרשון ז״ל צוקערקארין, נפטר עש״ק ונקבר ט׳ אייר תרל״ד.

שטו) אבן תזעק לאמר! ימלל תהלתו והמון צדקותיו, שאלו לאביונים יגלו תעלומותיו, עניים יבכו מי יסעדנו, יתומים היינו מי יכלכלנו, הוי יצעקו מעבר ופנה, ותשא העדה נהי וקנה, פעל טובות לעמו באמונה, רועי ישראל כבד מהונו, אבל כבד יקראו ליגונו, נדיבותיו וישרתו יעמדו לעולמים, טובו ישלם המקיץ נרדמים, ה״ה איש ישר ורב פעלים הגביר המפורסם לשבח מ׳ ישעי׳ בר׳ נפתלי הכהן זצ״ל הנקרא ר׳ ישעיה פראנט, נפטר כ״ז אלול תרל״ד לפ״ק.

שטז) ישר באדם ורב ערך ינות, שמר מצוה וחסד בנדבת רוח, עניני ביתו נהג בצדק וכושר, יבול ביתו וצאצאיו גדל בישר, הוא לכן מרומים ישכון ילין ביקרו, ולעת התחיה יקום ויבוא על שכרו, היקר מ׳ ישעיהו בן מ׳ צבי הירש ז״ל גאלדבוים נא״ע ד׳ ט״ו אלול תרל״ה לפ״ק.

שיז) הרבני החסיד המופלג המפורסם איש אמונים רודף צדקה וחסד הגה בתורת ה׳ שמו נודע בשערים, כש״ת מ׳ אפרים פישל ז״ל במ׳ דוב בערוש קלעפפיש, נפטר בש״ט ביום ש״ק כ״ב חשון תרל״ו לפ״ק.

שיח) ר׳ מאיר בר׳ יצחק ז״ל דאנציקער, איש תם וישר נשא ונתן באמונה תמיד, יספדו עליו כל מכיריו, כי לא נמצא כמוהו בעסקיו, מעולה השמיט ידו, מגמילות חסד לא מש, חמודי תבל מאס כל ימיו, מהונו יסד מקוה ברחוב „וואליע ראגאטקעס״ אשר מעולם לא היה שם מקוה, עלה לשמים שם יהיה למליץ על שאריתו. נאסף כ״ד תמוז תרל״ו לפ״ק.

[צח] הוא אבי החריף נגיד רב תבונות הר״ר אלי׳ ראזינבערג נ״י מלאמזי, חתנא דבי נשיאה הגאון אמיתי הצדיק והכם הכולל מרן בנימין ז״ל דיסקין אבד״ק הנ״ל.

[צט] הוא אבי הקצין ונבון, מוכתר ביחוסין, השלם מוה׳ ליב איסר נ״י גראדזענסקי מווילנא.

שיט) שומר מצוה ואוהב ה' בכל לבבו, לדל שלח עזרתו מכספו וזהבו, מה גדלו מעשיו ומה נאמנו, הן קדושי ישראל אתו התחתנו, בכל מדה נבונה רוחו נעטרה, נר תורתו ויראתו כשחר האירה, דרשו לכן קברו עפרו חוננו, ותנו כבוד לבן דוד זה וישמרנו, דרשוהו עד יבא בן דוד ויקימנו. החסיד וי"א מ' שלמה ז"ל בן מ' דוד נ"י ראזענבאנד (המובא אות רצ"ד בהערה) נא"ע ה' י"ט טבת תרל"ז לפ"ק.

שכ) אנוש, פה עמוד ושא קינים, הה, גוע אהרן, רך בשנים, לאחיו יקר מפנינים, נפשו חפצה בתורת חיים, מוריו הורוהו בכל יום פעמים, רוח נדיבה לבש, דלים חיה, דלו מימי חסדו כוסם רויה, כבוד ה' יאספהו בגן עדנו, יען עשה חסד כבד ה' מהונו, זך פעלו שוה עליו הדרו, לקץ הימין יבא על שכרו, פה חצב לו קבר. הרבני הנכבד נדיב מפואר וירא ה' מוה' אהרן מרדכי בן הגביר הרבני הנכבד המפורסם לתהלה כבוד מ' זושע הלוי ז"ל (המובא אות צ"ט) אולריך, נפטר בש"ט יום ג' בכי טוב ט"ו תמוז תרל"ז, אוי גדול כים השבר לפ"ק.

שכא) הכי נקרא שם האיש הזה „הלל" בעת הולד, יען מעשיו יהללו כל ימי היותו בחלד, לשמו זה אז גם שם „מנחם" ספחו, להיותו מנחם לכואבים מטוב זנחו, מאביון הה לקח אב מבנים נזר, נחומים אבדו מסעדם מיתומים עזר, חלף מדלים פתם כסף כפלים מתושיה, מה טובו מדותיו לא תעברון הנשיה, זכרו עפרו צל הכבוד יחופפנו, לבטח ישכון עד התחיה יקימנו. הנכבד ויר"א חוטר מגזע הגאון בעל פנים מאירות זצ"ל מ' הלל מנחם מענדיל בר' שמחה מאלינאק ז"ל, נא"ע ד' כ"ג תמוז תרל"ז לפ"ק.

שכב) המופלג החסיד הגביר מגזע רבנים ומופלגים וחסידים, היה דבוק תמיד בצדיקים וחסידים, רכושו והונו היה פתוח לרוחה, דמעת עשוקים ונדכאים בנדבותיו מחה, מוה' מרדכי קלונימוס בן הרב המופלג החסיד מוה' יעקב יוסף זלל"ה ראטטענבערג, נפטר בש"ק כ"א מרחשון תרל"ח לפ"ק.

שכג) שאנן פה ינוח בין המשפתים, מליץ מפואר נכבד בעמו בחיים, חי הוא במרומים שוכן גוו בארץ, הוא שם שמח ופה אבל ופרץ, קבורת עצמות המופלג ושלם רודה בשפת עבר מפורסם לתפארת מוה' שמחה (בעה"מ ספר הצופה בארץ נוד) בהרב מ' מרדכי פוזנר זצ"ל נצר מגזע קאליפארי, נפטר בדמי ימיו ביום ד' דחוהמ"ס תרל"ט לפ"ק.

שכד) יהודה גבר באחיו ביקרת רוח, האמונה האירתהו באור זרוח, ובכל מדה נכונה רוחו נעטרה, דרך כוכב סחרו ביפעה נהדרה, הגה בתורה בכל עתות מצא כושר, בנפשו שכנה הענוה חסד וישר, ירא את ה' אהוב ונחמד רבותים, צדק נר לרגלו היה לו לעינים, חלק מפתו לעניי תופשי תורה, קברו לכן יקר עד יקום בתחיה, הנכבד והיקר מ' יהודה במו' יצחק ז"ל (המובא אות רפ"ג) ראזענבאנד, נא"ע ביום א' דר"ה תר"ם לפ"ק.

שכה) איש יקר רוח וטהר לבב, ירא ה' וסר מרע, נדיב ושוע ערום ביראה, אהוב למעלה ונחמד למטה, השכיל על דל וצדקתו עומדת לעד, מוה'

דוב בער בן יהודה ליב פיין, זכרו לברכה כבוד ה' אספו, ביום י"ח לחדש מרחשון תר"מ, בחמשים ותשע שנה לימי חייו, לפ"ק.

שכו) בגבורות עמל כל ימי חייו בתורה, רצוי לאל במצות ה' ברה, וצדקתו גדלה מרום כהררי אל, כבוד הרב הצדיק וגדול בישראל, מ' ברוך בר' קלונימוס הלוי זצ"ל וואגענשטיין, נא"ע כ"ח טבת תר"מ לפ"ק.

שכז) אשר יזיל לזה דמעות כמים, בנאד ה' יושמו בגנזי שמים, יען במדותיו נדגל מרבבה, גדלה צדקתו ורוחו נדיבה, דברו נאמן וארחותיו קדש, וסחרו הלך יקר כירח החדש, רבת ענותו מי יוכל להביע, בנדבה היה לדל מלאך מושיע, יד מט החזיק מכספו וזהבו, ואתה מבקר קבר כבד משכבו, סתר צדקתו עשה הן ישמרנו, פקוד עפרו עד הטל יקימנו. ה"ה הזקן י"א מרבים מ' אביגדור צז) בר' יוסף ז"ל שפילריין, נא"ע י"ט אדר תר"מ לפ"ק.

שכח) ראו מי פה ינוח, איש חמודות ויקר רוח, ועתה ספדו ושא קינים, באבדן חסיד רך בשנים, נוחי נפש ישרה ונקיה, בטוב תליני כוסך רויה, נסעת במלאת ימי טהרך, נרך יהל ותופע נהרה, תבוא על שכרך בשמים, נחלתך מרום רחבת ידים, זרעת צדק חדשים לבקרים, לכן תמצאי מאה שערים, פה מצא מנוחה איש הולך נכוחה, הרבני החסיד המפואר ומשכיל אל דל כ"ש מ' ראובן ע"ה בהרב הצדיק המאוה"ג כו' כש"ת מ' נתן זצ"י (המובא אות קכ"א) שפיעגלגלאס, ינ"ב כ"ד אדר תר"מ, „גדול מים השבו לפ"ק.

שכט) מחמד עינינו משוש משפחתנו ואיש חמודות. נעים במעשיו עד זקנו ושיבה התנהג בחסידות. חריף ובקי נעלה ביראת ה' הטהורה, ממעינ חכמה דלה והשקה ללמודי תורה. באורים נעימים וחדושי גאון ישראל וקדושו יהי חלקו יבא אל גן עדנו ועטרה בראשו, ה"ה הישיש החסיד חריף ובקי מ' מנחם מענדיל ז"ל, הוא האיש אשר השתדל להדפיס חבורי הרב הגאון והקדוש מ' אריה ליב זצ"ל אבד"ק פלאצק זי"ע צח) ולהפיצם בישראל, בן הרבני מ' יחיאל ז"ל, נא"ע ד' אדר ראשון תרמ"א לפ"ק.

של) שומר מצוה ועושה צדק ברומיה, משכים היה לעבודת ה' בלי רמיה, ויבול ביתו גדל לתורה לחסד ויושר, אף רבים השיב מעון והטם לכושר, לחמו הנאמן הפיק לרעב וימציאנו, זכרו לברכה עד ירד הטל ויקימנו, הנכבד וי"א גזע ישישים מוקיר כל קדש, מוה' שמואל צט) במוה' זאב אריה ז"ל שעהנבערג (המובא אות רכ"ב) חתן בן הגאון מ' עקיבא איגר זצ"ל, נא"ע ב'

צז) והניח אחריו דור ישרים, וביחוד בנו וחתנו כאחד טובים בנדבת רוחם, גבירים יודעים תורה ויראת ה' מעוז, מ' צבי יוסף שפילריין, ומוה' זיסקינד ביאלער, ה' עליהם יחיו.

צח) ועזרו בקדש בהשתדלות נאמנה, הרב ר' יעקיל ז"ל קלעפפיש, המובא אות ל"ה, על טוב יזכר שמם בשערים, לדור דורים.

צט) הוא חותן הגביר הנעלה בצדקת פזרונו וי"א הנכבד לשם ולתהלה, מ' משה פנחס פילהער נ"י, נין ונכד להרב הגאון ר' מרדכי זעהלינגער ז"ל, המובא אות ל"ב ובהסכמות.

ב׳ אדר שני, שנת והלך לפניו צדקו וכבוד ה׳ יאספהו לפ״ק.

שלא) [הרבני המופלג בתורה, ויראת ה׳ טהורה, נצר מגזע קדש מטע תפארה, מ׳ פנחס (יחיאל) מיכל בהר״ר אברהם ז״ל למשפחת ליכטענשטיין, ונכד להרב הגאון ר׳ מרדכי ז״ל זעחלינער אבד״ק פראגא, המובא אות ל״ב], ונפטר יו״ד מנ״א תרמ״א לפ״ק.

שלב) [הגביר הישר באדם, תורה אהב מצוה שמר, מ׳ משה (יעקב) בן שוע ונכבד בעדתו הר״ר יהודא ז״ל בראהן יליד סובאלק, תושב ווארשא], נפטר כ״ו אלול תרמ״א לפ״ק.

שלג) [הר״ר מתתיהו *) בהר״ר יהושע ליב ז״ל הכהן, היה למדן בהורה, ודבוק בחסידות נאמנה, ככהנא רבה שדעתו יפה בנפש נקיה, חתן הרה״ג צדיק ועניו רבי נתקי זצ״ל דומ״צ, המובא אות קכ״א], נפטר עש״ק ה׳ אדר תרמ״ב לפ״ק.

שלד) [הרה״ג מ׳ אברהם בהה״ג מ׳ זוסמאן יעבץ ז״ל (המובא אות קנ״ב). הוא היה נמנה בין האנשים המצוינים לתפארת בני אדם בחכמה ועושר, ויגמול חסדים ויעש צדקה, קרא ושנה הרבה והשכיל בתלמוד חז״ל, ונדפס ממנו חדושים והערות יקרות הנספחים לסידור רב עמרם גאון ז״ל, ובהקדמתו להרשב״א על מנחות מכתי״ק חכמי ספרד (אשר הגיע לידו וליד אביו המנוח ז״ל, בקני; רב כסף כנודע בשערי בת רבים). גם איזה חדושים נמצא מאתו בסוף המשניות עם פי׳ תפארת ישראל חלק ששי. ויגוע בלא עתו לדאבון לב שרידיו ומיודעיו], ביום ג׳ ט׳ אדר תרמ״ב לפ״ק.

---

[*] הוא אבי הרב המאוה״ג כו׳ אחד ממו״ל בווארשא, מו״ה יהושע ליב, וחותן הרה״ק רבי שמואל אלי׳ מזוואלין, ה׳ עליהם יחיו.

פה תהי שביתתי, אמרתי אפוא אל עטי ולמלאכתי (מלאכה ואינה חכמה), כי עוד רב הדרך, הלא קברים אין מספר, ואנכי לרגלי עבודתי זאת בנושא הענין שמתי עין, לאלה אשר לקחה אזני מהדרת גאונם ותפארתם, אלה במחוקק ואלה במשענות, המאירים כספירים לארץ ולדרים, ומטובם אנו חיים, גם הרבה אשר עוררוני לתת יד ושם לאבותיהם נוחי נפש, „לא בררתי כ״א חברתי״, ולפי מיעוט מספר השנים בהתיסד פה שדה עמק הבכא (כמבואר בהקדמתי) אשער כי הרביתי קנינים נעלים אשר עד כה היו צפונים וספונים, לתועלת נטעי נעמנים, דרושים לכל חפציהם.

וברצות ה׳ דרכי, אוסיף בל״נ לסדר עוד רבות כהנה אשר הנם מועתקים תחת ידי, לעשות שם עולם בזכרון טוב מאנשי קדם, כי זה החסד האחרון מהחיים עם המתים שכבר מתו, וצדיקי יסודי עולם יהיו לנו לנס להגיד לדור נולד כי עשו, ובניהם בדרכיהם ילכו, ואתה האל הטוב! היה נא בתומכי נפשי לשפוט צדק ומישרים!!

בחורי חמד

ציונים לנפשות צעירי הימים, מגודלים על ברכי עושר וההצלחה, נטעי נעמנים לתורה ולתפלה, כל אבני חפץ לא ייטב להם ומשלו ברוח כבני עניים, קטפם המות באביב עלומיהם, הלא תדמע עיני הוריהם באין נחומים, אם בנים ימותו על פני אבותיהם, ותהי זאת נחמתם בראותם את הדברים האלה החרותים, אבני זכרון המה, שם ושארית להם, עד קץ הימין לנו יופיע.

וז״ל מצבתם

קול דמי נעורים צועקים מן אדמה.

אתיו הנה יודעי נהי
הן קברי מנחמכם יהי
ראו הורי יקרי הערך
נצרוני ונחוני בדרך
בנפשי כל צדקה שתלו
יראת ה׳ כל קרבי נחלו
שנותי אהה! אך נקטפו
רק בחולי ברחו חלפו
אך במותי עזה תקותי
לעת קץ אצא מקברתי

הבחור המופלג השלם כמר אהרן ז״ל במו״ה ישראל נ״י בארטמאן, נא״ע ביום ד׳ כ״ט טבת תרל״ה לפ״ק.

פ״נ

אם רוח הוא באנוש, לבקר קבר
שעה ישעה נא הנה, וידע השבר
רך וצעיר, בן חמש עשרה שנה
יליד אנשי שם, ורב התבונה
הוכן שכלו, לתורה ותושיה
ובאבו הה! הורד פה בשאיה
שומעי קצו והתודותו טרם מותו
עליו יקוננו, ובראשם אמו הורתו
זכרו לכן יקר, נשיה לא תעברנו
לברכה יפקד, עד הטל יקימנו

הבחור החשוב כמר אשר יהושע בהרה״ג מ׳ אפרים פישל לעווענפיש הנקרא ר׳ פישעלע חסיד (המובא אות קיג) ונכד הגאון בעה״מ ספרי ברכת ראש, זלל״ה נא״ע יום ו׳ ז׳ שבט תרמ״א לפ״ק.

תנצב״ה

שייך להשמטות והתיקונים

צו) הרב הצדיק ר׳ יוסף ליב ז״ל, רבות בשנים בחר דרכו לשבת בנתיבות אותו צדיק הנערץ והנקדש רבי ישראל זצ״ל מרוזין, פרש עליו אורו לרגל המלאכה בעבודת הקודש, ויתן חנו עליו, כי הכיר דרכיו, ובקדוש ישראל יתהלל.

רנח) הנגיד הר״ר מאטיל ז״ל ליכטענבוים, פזר נתן ועגמה נפשו לעניי קרוביו. חטר מגזע הגאון רבינו יהונתן ז״ל, וע״ש חבורו „התומים" הנודע למשגב מתייחסים שמה לחרות על אבני מצבת בני משפחתם בתאר הכבוד משפחת „תומים". בנו הגדול הוא הנכבד המופלג בתורה וביראת ה׳ הקצין הר״ר בערוש נ״י ליכטענבוים.

בהערה ו) שמואל מאיר צ״ל ישראל מאיר. אות פ״ה הגהות מהלד״ס צ״ל מהרי״ד.

הערות הוספות ותקונים

אות ו) הרה"ג ר' נפתלי ז"ל מקראקא מובא בשו"ת הגרע"א ז"ל סי' ד'.

י) הג"מ משה שלמה זלמן ז"ל. עוד מהסכמותיו מצאתי, על ס' שבילי תורה, מנחת האומר, בעלי הנפש להראב"ד ז"ל, העיטור, שלמה מול אדר, לקיטת יצחק, ברכת אברהם, כולמו דפוס ווארשא. הוא חתם א"ע אב"ד והופ"ק קראקא, והמחברים והמו"ל ספרים הנ"ל מתארים אותו גם כן, וראה עוד מצאתי בספר „שאילתות אביה" דפוס ברלין מביא במק"א חד"ת בשם הגרמש"ז ז"ל ומתאר אותו ג"כ (ובשם „משה" לבד) אבד"ק קראקא „ודירתו" בע"מ ווארשא, מכל המקומות נראה לנו לדעת בעדות נאמנה כי לא היה לו שום התמנות בווארשא, כ"א לרגלי מסחרו היה שבתו פה, וכל גדולי דורו נתנו יקר והתיימרו בכבודו, ובלי ספק נמצא עוד מהסכמותיו ומחד"ת מפוזרים בספרים שונים וממיעוט הספרים לפני לחפש אחריהם נתתי מקום להמבקרים המחשבים זאת למצוה וחובה להתגדל בו.

יב) הרה"ג ר' ישראל לענגזאמינר ז"ל נספד כהלכה ע"י הדרשן הנודע הרב ר' יצחק קראנץ ז"ל בן גאון יעקב מדובנא ז"ל ונדפס בסוף ספרי אביו ז"ל המסודר על חמש מגילות.

כא) הרה"ג ר' שלמה ז"ל דומ"ל הדפיס את ספרו שבילי תורה בווארשא בשנת תקס"ה ע"פ הסכמות מגאוני דורו ונשנה בדפוס בשנת תזכ"ר (ע"י נכדו הגביר מרומם והנודע מוה' יוסף נ"י רייכמאן) עם נוספות בהסכמות מגאונים מפורסמים ז"ל אשר היו בזמנינו אלה, וכולם נתנו מהודם עליו כי משנתו שלימה.

כב) הרה"ג ר' אבלי ז"ל ראש דייני בפה הנקרא ר' אבלי קאנסקאוואליער (ע"ש העיר אשר היה שמה מקודם לאב"ד) מצאתי הסכמתו על ס' תורת משה להרב ר' משה ז"ל מזלאטוי, משנת תקו"ס, ועל העיטור הנדפס בווארשא הנ"ל, מובא על פתח שער הספר, כי הוגה על ידו בעיון נמרץ.

כג) הג"מ ליבוש צונץ ז"ל, שרת בקדש למורה צדק ותופש ישיבה גם בעיר טשעכנאווי. ומדי אזכיר את שם הארי החי זצוק"ל, המכסה אני מלהאציל ברכת תודה לאלה האנשים גבירים ושועים ובראשם הר"ר זלמן מערינהאלן, הר"ר יוסף, עם בנו המופלג בירא"ת ה' לתהלה הר"ר שמואל דוד זאלבערג, ה' עליהם יחיו, אשר התעוררו זה מקרוב להוציא לאור עולם מיתר פליטת תורת הגר"ל ז"ל הנשארה זיכרון יקר על הל' רבית, יהי נועם ה' עליהם, וזכותיה דרב האי גאון קדוש עליון נ"ע ימליץ לטוב כל בית ישראל.

כה) הרה"ג ר' אהרן ז"ל הורוויץ מקראקא, הוא חותן הה"ג הנודע ביחס ומעלה מ' מנחם מענדיל ז"ל מענדילזאהן מלובלין.

כו) הצדיק וקדוש ה' הרב ר' פייביל קאמעניצער (בהרב ר' שמשון גדול עצום בתורה והשאיר אחריו חבורים יקרים, גיסו של הגאון המפורסם בישראל המופלא שבסנהדרין מוה' אהרן

ז"ל למשפחת פאדווא מבריסק דליטא, מחבר ס' מנחת אהרן) חותן הרה"ג ר' יעקב קאמינער ז"ל [קד]) המובא אות רפ"ט, **זכרונו קדוש וברוך עד היום הזה לתהלה** .

לב) הרה"ג ר' מרדכי ז"ל אבד"ק פראגא, הנקרא ר' מרדכי זעהלינער (ע"ש העיר אשר היה שמה מקודם לאב"ד) שרת בקדש להורה דעה, הרבין תורה לעדרים, ושמו נודע בשערים בין ראשי גאוני דורו מחליפות דברים אשר היה לו עמהם, להשיב מלחמתה של תורה שערה, ומובא גם בשו"ת חמדת שלמה, והשאיר אחריו ברכה המון כתי"ק לבד חבורו על הש"ס, הפליא עצה הגדיל תושיה בחבורו על רוב שיטות עמוקות שבש"ס, וחיבור מיוחד על כללי הש"ס, הראוים למבינים (והנם ת"י נינו ונכדיו הישרים שיחיו [קה]), בני הר"ר פנחס מיכל ז"ל ליכטענשטיין המובא אות של"א) ונצר מגזע גדולי קשישאי כאשר נמצא מאתו בעצם כתי"ק כתוב הדור מעלה ביוחסין, וז"ל, זה ספר היוחסין משפחת כבוד אבי המנוח הגאון המפורסם מוה פנחס זצ"ל [קו]), אמי הצנועה מרת פינקיל, היתה בת הגאון מו"ה מרדכי סג"ל הורוויץ בן הגאון מו"ה יוסף האבד"ק פערמישלא, בן הגאון מו"ה אברהם הנקרא ר' אברהם דיקער, בהגאון מו"ה אליעזר, בהגאון מו"ה שעפטיל, בהגאון רשכבה"ג של"ה הקדוש זצ"ל, ויחוס כבוד משפחת זוגתי הצדיקת ז"ל, אביה היה חתן המנוח מו"ה יצחק אייזיק נכד הגאון מו"ה ארי' ליב זצ"ל אבד"ק מעזריטש, והזקן רי"א הנ"ל ה"ה הרב המאוה"ג החריף מוה"ר מאיר זצ"ל הנקרא ר' מאיר חריף בן החריף מוה"ר משה זצ"ל, ואמה של זוגתי, היתה בת אחותו של הגאון מוהר"ר ארי' ליב זצ"ל האבד"ק הוראפלי, זקנו של הגאון מוה"ר דוד טעבלי זצ"ל האבד"ק ליסא, נין ונכד להגאון מהר"ל מפראג זצ"ל .

לד) הרב המאוה"ג מ' אברהם ממארקשוב דומ"צ, היה נין ונכד להגאון רבינו בעל תבואות שור זצ"ל .

לט) מו"ח הרה"ג ר' מיכל ז"ל מבראדי, הוא נכדו (בן בתו) מתושבי ואזרחי ווארשא גביר נעלה, השלם השר מגזע היחש ופארי המעלה מוה"ר פנחס שי' (חתן הגאון מהר"ר בערוש מייזליש ז"ל) בהרב הגביר הנכבד לבית ישראל שארי מוהר"ש זימל הלוי ז"ל למשפחת עפשטיין המובא אות ס"ב .

קד) אבי הרה"ג ר' מאיר יחיאל ז"ל קאמיאנער (מנו"כ בעיר ברדיטשוב וימת מות ישרים א' מרחשון הר"ז, היה חתן הגאון הנורא מחבר ס' ברוך טעם, ועוד) הוא אבי הרה"ג הנודע ביקרתו ר' יודיל קאמיאנער נ"י מהענטשין .

קה) החוב נוטל על שרידי אותו צדיק הגאון מ' מרדכי ז"ל להוציא לאור עולם תעלומות מתורות זקנם חמדה גנוזה ליושבי שערי התעודה, וביחוד על נינו השש לעשות צדקה וחסד גביר נעלה י"א ונדיב נכבד לתהלה מוה"ר משה פנחס בהרב המופלג ירא השלם מוהר"י אייזיק פילהער, ה' עליהם יחיה, נכד (בן בתו) הגאון מוהר"מ ז"ל, כי יתאזר רוחו הנדיבה להוציאן לאורה, זאת חבל נחלת עולמים, לתפארת בנים אבותם, שורש למטה ופרי למעלה .

קו) עיין שה"ג החדש במערכת גדולים אות פ', ולא זכר כי חיבר ס' דברי שלום על תנ"ך, אשר ראה אור הדפוס .

מז) עוד מבני הרה"ג ר' נחום ז"ל קארנגאלד, בנו הר"ר נפתלי ק"ג ז"ל (המובא אות קכט) חתנו הר"ר דוד מנחם ז"ל שאלטווייליג (המובא אות קנו) ולהבח"ל חתנו יקר נכבד הה"ג החריף מהר"י אייזיק אהרנזאהן שי'.

מח) הרה"ג ר' זימל הלוי עפשטיין מובא חד"ת משמו בספר „מנחת יהודה" לבנו הרה"ג ר' יודיל הלוי ז"ל עפשטיין (המובא אות קמה).

פד) הרה"ג ר' מאיר ז"ל היה בתור מ"ץ בעיר פראגא, כי בימיו היה הגה"ח מרן ישעיה מושקאט ז"ל לאב"ד שמה.

פה) הג"מ יעקב דוד ז"ל, היה נין ונכד להגאון רפכבה"ג בעל פני יהושע זצוק"ל, והשאיר אחריו המון כתי"ק על ש"ס בבלי וירושלמי ושו"ת, והניח אחריו בנין דמעלי גדולי תורה המה הרב ר' יחזקאל אבד"ק ווישאגראד (כעת בוועגראוו), הרב ר' בצלאל אבד"ק ביזון. הרב הגביר ר' חיים יהושע מלענטשנא, וחתנו הה"ג יקר הולך בתורת ה' ובמצותיו חפץ מאד מ' מנחם מענדיל בהה"ג ר' אייזיק לנדא מווארשא, ה' עליהם יחיו.

צא) הרה"ג ר' יעקב מאיר ישורון ז"ל דומ"ל, שאב מי תורתו מבאר מים חיים נחל נובע. מקור חכמה בית אולפנא רבתי דרב האי גאון החסיד רבינו שבגולה דו"ז מרן חיים זצ"ל מוולאזין.

צה) עוד מבני הרב ר' יעקיל ז"ל קלעפפיש, המה, הרב הגאון חריף ובקי בחדה"ת מוהר"ש זלמן אבד"ק גאבראוו (והשאיר אחריו חיבור יקר על ש"ס), הרב הגדול בתורה וביראה המתמיד ומלא כדי מדתו זה ידידי וזה רעי (אשר ישבנו יחד בצל ישיבת קבע דוולאזין יע"א תחת השגחת רבותינו גאוני זמננו וצדיקי עולם שארי הגאון מרן יוסף דוב הלוי [כעת אבד"ק בריסק דליטא] הגאון מרן נפי יהודא ליב ברלין מוולאזין, ה' עליהם יחיו) מוה' אברהם מאיר ז"ל היה מו"צ בעיר יאבלאנקי (ונמצא עליו דברי מספד אשר קונן עליו חותנו הרה"ג ר' יוסף חבר ז"ל אבד"ק יעדוואבנא בספרו לפירת תפארה) ולהבח"ל, היקר בתורה וביראת ה' טהורה הרב ר' שמעריל שיחי' קלעפפיש.

קיד) הרב הצדיק ר' אייזיק הירש מינץ ז"ל, מובא ממנו חד"ת בס' מגן אלף, לרב האי גאון מרן ליבוש מפלאצק ז"ל, ומתאר אותו בשם תלמידי וחתן אחתי.

קטו) מהרה"ג ר' דוד הלוי ז"ל עפשטיין, נמצא בכת"י חדושים אשר ידו הדה על ס' יד החזקה להרמב"ם ז"ל והנם ת"י בנו הגביר נעלה, חוטר מגזע היחש ורמי המעלה שארי מהר"י אייזיק הלוי נ"י עפשטיין מווילנא, נכד הגאון המובהק שלשלת היחש מרן יחזקאל הלוי ז"ל לנדא, ראב"ד בק"ק הנ"ל.

קכא) הרה"ג ר' נתקי ז"ל דומ"צ קז), היה נודע לרב גדול ומובהק בהלכה ומורין כן, נערץ בצדקתו ורץ עם ענוים להתפאר, גם הרבה לעשות חיל במלחמתה של תורה, כאשר נמצא

קז) הוא אבי הגביר הישר, טוב וחסד עמדו, ויראת ה' מעזו הר"ר נחום שפיעגלגלאס נ"י

מאתו בכתי"ק המון חדושים על גפ"ת ושו"ת הרבה (והנה ת"י חתן בתו הרב המאוה"ג החסיד מוה' יוסף יהודה לוקער שי' הגאבד"ק פשעדבורז). בימי עלומיו נסע ללמוד תורה מרב האי גאון מאור הגולה בעל חמדת שלמה זצ"ל בהיותו אז אב"ד ור"מ בק"ק נאשעלסק, וכתלמיד הסמוך לרבו מצא לו קבר בין הגאון בעל חמדת שלמה אב"ד דק"ק ווארשא, ובין הגאון מרן בערוש מייזליש ז"ל אב"ד דק"ק הנ"ל, מהסכמותיו מצאתי על ספרים אחדים וזכרו לברכה.

קכב) הרה"ק ר' פסח ז"ל קח) שרת בקדש והורה צדק בעיר ברעזין הסמוך לקרעמניץ, משך שנים הרבה.

קכג) הרה"ג ר' שלמה הלל ז"ל דומ"צ, מובא בשו"ת להגרי"מ פאדווא ז"ל מבריסק בהיותו עוד רך בשנים, ואחר פטירתו נדפס ממנו בווארשא ע"י בניו המופלגים שי', ס' יד שלמה על קצת לשונות הרמב"ם ז"ל.

קלא) מבני הגביר המרומם מ' מרדכי ז"ל ליפשין, האברך גביר נעלה נדיב לב אוהב תורה ומשכיל ביראת ה' מ' חיים ליפשין, חתניו לוקחי בנותיו, המה, הגביר הנעלה יודע דעת תורה ומדע מ' חיים נאווינסקי (בהגביר הנודע רחים ומוקיר רבנן מ' ישראל משה נאווינסקי ז"ל מלאמזי) הגביר י"א הנעלה במדות, אוהב תורה לעבדה ולשמרה מוה' יהונתן קאהן, בהרב הגביר הנעלה בתורה וביראה מוה' יוסף הכהן מהנובר במדינת פרייסין, ה' עליהם יחיו.

קלה) הגביר הר"ר אלעזר קרול ז"ל הוא אבי הגביר המפורסם ושלם מ' מאטיל קרול, וחותן הגביר משכיל ושלם גזע ישישים מ' יעקב הלל עטטינגער יחיה.

קלו) הרה"ק ר' אברהם (יהושע) העשיל ז"ל הוא אחי הרה"ק רבים ילכו לאורו רבי אלימלך שליט"א מגראדזיסק, מחבר ס' אמרי אלימלך, ובספרו מתייחס לפארי מקדושים משום דורם.

קעא) היה גאון בגבורה של תורה, בחריפות ובקיאות כזקן בדעת ובחכמה, ונסמך מגאונים וצדיקים בדורו לדון ולהורות בקהל ישורון עדת מי מנה, עקב ענות צדקתו כי רבה, מאס במשרת הרבנות לעשות לו שם ברמה, וכבן שלשים שנה נקרא לשמים, חתן הרה"ג ר' בערוש ז"ל אבד"ק פראגא המובא אות י"א.

קצט) הישיש הר"ר זושא ראזען ז"ל, היה נמנה מיקירי נכבדי העדה, ופארי המעלה, הוא אבי הה"ג חכם נדיב טהר לב ודורש טוב בחפצי שמים נכבד נעלה מ' שמעון ראזען נ"י מפראגא.

רמב) הה"ג מ' משה בהר"ר יצחק ז"ל געזונדהייט (המובא אות מ"ה), אבי הה"ג מופלג י"א ונכבד מ' שמעון נ"י געזונדהייט.

רמט) הה"ג מ' משה ז"ל גאלדמאן, השאיר אחריו דור ישרים, וביחוד מבניו הרה"ג המופלג בתורה וביראה ונכבד נעלה מ' חיים הירש, והשני הקצין ונודע בתומתו ויושרו אוהב תורה לשחרה הר"ר ישעיה גאלדמאן יחיו מזאקראטשין, נכדי הרב הגאון הצדיק הנודע ר' אברהם זצ"ל אבד"ק שעפס.

רנד) הה"ג מ' מאיר וואלף ז"ל פייערשטיין, הוא חותן הרהחה"ש מיקירי ערך והמעלה מ' משה כהן נ"י, בהה"ג ר' וואלף לייפליגער ז"ל, המובא אות י"ט.

קח) הוא חותן הגביר י"א שומר תורה, ודבוק בחסידות נאמנה, הר' אלי' בהגביר מפורסם מ' משה וועב נ"י.

מכתב עׂז

(השייך לאות יו"ד בהערה)

מאת כבוד הרב המפורסם בתורה וביראה, שב וישיש בדעת ובתבונה,
שלשלת היחש והמעלה, מוה' זלמן יעקב יעבץ הלוי שליט"א מווארשא.

יגדל נא כח ידידי הרב המובהק החריף כו' מו"ה שמואל יעווניך נ"י.

ראשית רצוני לקיים מילי דאבות (פ"ד מ"א) מאמר התנא כי מכבדי אכבד, לאשר נתכבדתי מכבודו בהגישו לפני מחברתו „נחלת עולמים" תוכו רצוף העתקות ממצבות שדה עמק הבכא לעדת בני ישראל פה ווארשא, וכבודו הניף בעים רוחו לשית עליהם נוספות בידיעות נחוצות ואמרות טהורות, וידע איך להוקיר כאו"א ע"פ פעלו בחיים חייתו, וגלה הרבה מספוני טמוני היחש אשר עד כה הי' נעלם ומכוסה ותחי נפשם, וכתבניהו נעשה בהרבה עיירות גדולות בישראל, דבר יקר ונחוץ הוא למביני מדע בעלי נפש יקרה, ומעכ"ת יקבל רב תודה וברכה על הטוב אשר עשה בזה ליקרא דחיי ודשכבי.

והנה בקראי את מחברתו באתי אל המקום אשר בו מבואר ההתמנות מהגאון המפורסם בדורו מרן משה שלמה זלמן (שהיה מקודם לאבד"ק קארעץ) לשבת על כס הרבנות בק"ק קראקא אשר עליו משלו המושלים תורה וגדולה במקום אחד עולה, ראיתי אשר כבודו גלה מקורים נעלמים ונעלים לכבודו ותפארתו די באר, נזכרתי מאת אשר לקחה אזני אודותיו מפי מר אבא הרב הגאון המנוח מוה' אריה ליב ז"ל מטיקטין בהגאון זקני המפורסם בדורו מרן מרדכי זצ"ל אבד"ק טיקטין והגליל, והן הן הדברים אשר שם בפי, בעת אשר נתבקש לישיבה של מעלה מרן זקני הגאון המפורסם בדורו מוה' יצחק זצ"ל מלבוב, אבד"ק קראקא, שלחו מנהלי עדת קראקא כתב רבנות אל כבוד זקני הגאון מוה' מרדכי ז"ל הנ"ל אשר ימלא מקום אביו הגאון מוהרי"ץ ז"ל הנ"ל ולקבל המשרה על שכמו, וימאן בזה לאשר אז גם העיר טיקטין היתה עיר ואם בישראל לכבוד רבני גאוני ארץ, ואח"ז בקשו אז כבוד דו"ז הגאון מוה' צבי דוד הלוי ז"ל אשר היה אז אב"ד בשעברשין, ולא הניחוהו אנשי עדתו שמה כי יעזוב את מקומם, ואחרי כל אלה התאמץ דו"ז הגרצ"ד הנ"ל להציע דברים לפני קהל עדת ישורון דק"ק קראקא כי יאבו לקבל את כבוד הגאון מוה' משה שלמה הנ"ל אשר ישב אז על כס הרבנות בעיר קארעץ, גם דבר על לב טהור רב האי גאון מוהרמש"ז אשר יאבה לקבל עליו את משרת הרבנות דקראקא, ודברי דודים עשו פרי ישוה לו ונתרצה לזה, ועיני עדת קראקא בחרו אותו מרצונם הטוב ונתמנה בשמחה עצומה, ובא לקראקא והשמיע קול תורתו בבהכ"נ דקראקא לפני שרי התורה אשר היו בימים האלה ומצא חן וכבוד כרב גדלו ותפארתו עד בלי די, ואחרי ימים רבים ההכרח מעסקיו אלצהו לקבוע דירתו בווארשא עד כי מוכרח היה לעזוב את העיר קראקא, ובטרם נסיעתו משם הפציר את כבוד דו"ז הגרצ"ד הנ"ל אשר ימלא את מקומו להיות לאב"ד ולשבת על כסאו, וקיבל על עצמו וכן היה. את הדברים האלה שמעתי מפי מ"א הגאון ז"ל. דברי ידידו מוקירו ומכבדו

משלם זלמן יעקב יעבץ הלוי

אחרית דבר

קבל עם אשיב תודה לראשי וטובי עדת ישראל בווארשא , כי מצאו קורת רוח במעשי, גם נתנו צו לעושי רצונם הסרים למשמעתם לתת לי מהלכים לרגלי מלאכתי בבית מועד לכל חי *, אמנם כן המנהיגים האדונים האלה ובראשם היושב ראשונה הערר דאקטאר לודוויג נאטאנזאן , ושני חביריו המכלכלים ביחוד תהלוכות הבית מועד , הערר יאקאב לעווענבערג , הערר נחום פליעדערבוים , ראוים המה להגלות בפומבי לשבח ולתהלה בעד עמלם של חסד אשר הגדילו לעשות בהענין אשר לפניהם בראשית דרכם. ובשומם עין לתקן ולפנות הדרך המובלת לשדה הקבורה , ואשר מלפנים היתה שוממה גם מהעיר רחוקה , ועתה כל המעקשים הושמו למישור ודרך הקדש דרך סלולה וקרובה יקרא לה , ברכת עובר עליהם תבוא, ולישרים נאוה תהלה .

כן הנני להודיע כי בזמן קרוב אוציא לאור ברצות ה' מחברת אשר פי יקבנה „היכלי כבוד", ששמה אציב יד ושם להאצילים והאפרתים , חכמים וידועים , אשר עמדו למשגב עמם , ונוסף לזאת העתקות המצבות אשר נכתבו בשפת פולאנית, השפה אשר נולדו על ברכיה והסכינו בה מימי ילדותם , גם תבנית הפארי-עמודים אשר מצאו מנוחה הם ונשיהם וצאצאיהם , באחוזת קברותיהם יחד על עפר נחת, ואשר יתנוססו על קברתם לכבודם ותפארתם .

המחבר

---

*) ונעזרתי לא מעט לבצע מגמתי ע"י איש נבון ומשכיל (Intendent Cment.) הערר ברוך לוסטבערג , ועזרו בקדם הרבני היקר וי"א מו"ה אלי' פסוט נ"י .